

CSÁNYI VILMOS

Marci, a beszélő kutya

KALLIGRAM

CSÁNYI VILMOS

**MARCI,
a beszélő kutya**
szatíra

KALLIGRAM

Pozsony, 2010

Copyright © Csányi Vilmos, 2010

ISBN 978-80-8101-286-0

Kisfiannak, Gábornak

*„Barátaim, a pilátusok megfürödtek,
lefosakodtak tetőtől talpig szublimáttal
és mi igen gyönyörű gyerekek leszünk,
kezünkben cukorrá válnak a dolgok.
Érzitek a XXV. századot?
Ha csak rágondolunk,
mintha meleg halak surrannának gerincünkön,
a gyönyörűség fölfogja bennem a gejíreket
és képtelen vagyok meglocsolni száraz napjaink.*

József Attila

Tartalom

[Belépés a tudomány várába](#)

[Alfi és Morzsi](#)

[A projekt](#)

[Marci megszólal](#)

[A hajsza](#)

[Marci, Marcikám!](#)

Belépés a tudomány várába

- 'aszd meg, ilyenkor adja Adélka a vacsorát otthon, 'edig nem is vagyok ott.

- Ezért csóválod ilyen lelkesen a farkad legalább fél órája, ahelyett, hogy a p és b hangok kiejtését gyakorolnád? - kérdezte Zsolt.

- Éhes vagyok.

- Persze, mindig.

- A kutyát etetni kell.

- Marci, mi a fenét adjak neked itt az erdőben?

- Itt a közelben kol'ászt sütnék. Nincs messze, Zsolti. Odavezetlek.

És odavezette. Az erdei büfében sütötték a kolbászt, jó messze a hárshegyi kilátótól, ahol üldögéltek, Zsolt csak már egészen a közelében érezte meg a szagot. Mielőtt odaértek, figyelmeztette Marcit:

- Aztán semmi beszéd, hapsikám! Nem szeretnék lebukni, ha elkezdesz beszélni, ismét csődület támad.

- Jó, de akkor sokat vegyél, és ne edd meg a felét!

- Én is megéheztem.

- Na ugye...

Reménytelenül szemtelen ez a Marci, igaz, hogy egészen jól beszél, de nagyon felvágta a nyelvét, gondolta Zsolt. Közben megközelítették a bódét, egy fiatal házaspár falatozott ott két gyerekkel.

- Na, gyorsan Marci! Kenyér?

- Kenyér nem kell. Őseim ragadoztak, és sohasem ettek volna magokat, én is csak akkor fanyalodom rá, ha nincs más, és nagyon éhes vagyok. Mustár viszont kell.

- Derék őseid különösen szerették a csípős mustárt, ugye?
- Nem mondhatnám, ez már kultúra.
- Kultúra?!
- 'eszélek, nem?
- Igen, és ez mindenkinek rengeteg problémát okoz. Tudom, hogy utálod, de hagyd, hogy a gyerekek simogassanak.
- És a 'undámba töröljék a szutykos kis mancsaikat!
- Marci, viselkedj, mert visszaviszlek! - Jó, jó, ne zsarolj!

Zsolt vásárolt kolbászt, sokat, meg Marcinak mustárt is, mert ő maga utálja. A kolbász nagyobbik felét adta neki, persze pillanatok alatt felfalta, és várakozóan nézett a maradékra, ami Zsolt előtt illatozott. Szerencséjére jöttek a gyerekek „milyen aranyos kutya” felkiáltással.

- Meg szabad simogatni?

- Hogyne, azt nagyon szereti - válaszolta Zsolt, és Marcira nézett győztes pillantással. Ő megvetően nézett vissza, de tűrte a gyerekek odaadó nyaggatását. A gazda addig is nyugodtan ehetett. Amikor végzett, továbbindultak.

„Hova jutottunk?” - gyötrődött. - „Menekülünk. Adélkától el kellett jönnünk, Cinkotára nem mehetünk, mert ott biztosan keresnek, a rendőrséget is mozgósították, ez az idióta Géza mindenre képes, és a konferenciáig még két hét, legalább addig bujkálnunk szükséges. Még szerencse, hogy Janó segít, és megszervezte ezt az állatkerti búvóhelyet. Remélem, nem árul el, már mindenkitől félek.” Miközben lassan poroszkáltak a város felé, Marci megállt az út szélén álló lámpaoszlopnál, és igen gondosan szaglászni kezdte. Annyira belemerült a vizsgálatba, hogy észre sem vette a mellette elhaladó Zsoltot, pedig mindig ő szeretett előre menni. Néhány lépés után Zsolt meg is torpant és visszaszólt:

- Miféle fontos üzenetet találtál, fiatalúr?
- Finom szag, nagyon finom, mint a múltkor Cinkotán.

- Szóval szukaszag?
- Nem szóval, hanem nagyon finom!
- Finomabb, mint a cinkotai szukáké?
- Azok nagyon jó szagúak voltak, ez nagyon, nagyon, nagyon, nagyon, jó szagú. Menjünk, keressük meg! Öt perce járhatott itt.
- Marci, te megbolondultál! Szukák után akarsz koslatni, amikor éppen menekülünk az örült neurobiológus elől.
- Koslani? Mi az?
- Pontosan az, amit akarsz, keresni a szukát!
- Marci akar koslani! Mocskos Géza várhat.
- De nem vár! Feni a késeket a feldolgozásra! – Marci jókedve ettől lohadni látszott, vidáman lengő farkát leengedte és szomorúan bújt Zsolt lábaihoz.
- Marci nem koslik, menjünk Janóhoz jó szagú kert'e.
- Sok mindennek nevezném az Állatkertet, de jó szagúnak nem. Lassan kell menjünk, mert sötétben akarok a városon átmenni.
- Ne félj, Zsolti! Marci megvéd.

* * *

Amikorra a rendszerváltás idején Kertész Zsolt kezébe kapta biológusi diplomáját, akkor már nehezen lehetett elhelyezkedni. Az egyetemre szeretett volna kerülni, kutatni, tanítani, de a minisztérium már évek óta nem adott állásokat. Üresedés csak akkor keletkezett, ha valaki elment, ami előfordult néha, mert amióta szabadon lehetett utazni, a jó kutatóknak adódtak külföldi állásajánlataik. Zsolt nem akart külföldre kerülni, legalábbis egyelőre nem. Viselkedéskutató szeretett volna lenni, és ennek a területnek itthon is akad nemzetközileg elismert szaktekintélye, nem is egy. Szerencséje volt, vagy jó szeme, megpályázta a gyakornoki állást, amit Grünwald

Arnold professzor tanszékén, a „Közös Öseink Kognitív Elmetudományi Tanszék”-en hirdettek meg, hátha sikerül bekerülni. Magában persze azt gondolta, ehhez nem elég a felkészültség és a szerencse, Grünwaldnál az álláshoz valóságos csoda kell.

Grünwald nagypályás játékos volt, tanszékvezető professzor, tanszékén pszichológiai, antropológiai, neurobiológiai, bioinformatikai és robotikai laboratórium működött, elég nagy csoportokkal, megfelelő felszereléssel és meglehetősen jó anyagi támogatással. Rossz nyelvek szerint a „Köketant” ahogyan rövidítve nevezték, azért találta ki Grünwald, hogy az ember természettudományos tanulmányozásában minden keletkező új irányzat alapító atyja lehessen száz évre előre. Amúgy az akadémia alelnöke, számtalan kuratórium és tudományos bizottság elnöke (ezek jó részét ő maga találta ki és szervezte), nemzetközi tudományos fórumok szervezője, tudományos társaságok alapítója, folyóiratok főszerkesztője volt. A tudományon kívül sok minden más is érdekelt a professzort, a nőkön kívül elsősorban a média, számtalan népszerű cikket írt a hetilapokba, minden héten feltűnt valamelyik televízióban, nyilvános előadásokat tartott, és nélküle nem volt társadalmi problémákkal foglalkozó kerekasztal. Ő volt a haza nagy tudósa, egy államilag is elismert zseni.

Zsolt szemében félistennek tűnt. Grünwald mindenről mindig mindent tudott, legalábbis meggyőzően állította ezt, és kicsit szarkasztikus beszédével mindenkit lehengerelt, aki szóba elegyedett vele, úgy tetszett, hogy ő maga a Tudomány. Zsolt is ilyen szeretett volna lenni. Elegáns jói öltözött, zseniális, nagyvilági férfiú, aki felemeli és megmenti az emberiséget, ha az szertelenségei miatt netalán majd bajba keveredne. Biológus lett, mert a biológia a XXI. század tudománya, DNS, biorobotok, bioinformatika és bioételek. A biológiában születnek a század jelentős felfedezései, aki kicsit is igyekszik, gyorsan emelkedik majd. És Zsolt emelkedni akart, gyorsan. Egy bükkaljai kis faluban született. Az iskolában felfigyeltek élesen vágó eszére, és segítőkész emberek segítségével ösztöndíjakat

kapott. Középiskolába került Miskolcon, majd Budapesten egyetemre, biológus szakra. Szülei egyszerű emberek voltak, apja postás, anyja bolti eladó, és azzal, hogy ösztöndíjjal bejutott az egyetemre, teljesítette szülei összes addigi álmát. Pesten az egyetemi évek alatt kollégiumban, majd diplomaosztás után olcsó zuglói albérletben lakott, egy kis homályos szobában. Nagyon takarékosan élt, kevés ösztöndíjából, meg az ugyancsak szerény szülői támogatásokból igyekezett minél többet megtakarítani, hogy tudományos könyveket, folyóiratokat vehessen rajtuk, és minél több lexikont.

Nos, a csoda elkezdődött, értesítést kapott, hogy Grünwald professzor látni szeretné felvétele ügyében. Oklevelét, iratait hozza magával, valamint kérjen ajánlást az antropológia professzorától. Ez utóbbi csak annyiban jelentett problémát, hogy az antropológia professzora is Grünwald volt, az ő előadásait hallgatta.

A megadott napon, már fél órával a kitűzött időpont előtt ott ténfergett a Köketan folyosóján. Tíz perccel előbb kopogott be a tanszék irodájába is. Zord tekintetű, úriasszony kinézetű, elegáns, idős hölgy fogadta:

- Mit akar, fiacskám?

- A professzor úr vár - mondta, és nyújtotta a behívó levelet. A hölgy rápillantott a levélre:

- Ja, maga az. A professzor úr pontos ember, nem tűri a késedelmet, de azt se szereti, ha valaki előbb jön. Álljon oda félre, majd szólok, ha bemehet! - nézett rá a hölgy, némi megvetéssel a hangjában. Zsolt álldogált, feltűnt neki, hogy akik bejönnek és szót váltanak a hölgyel, milyen udvariasak, „Sárika, kérem, kedves Sárika” mondogatták a festett hajú banyának, aki érdes, őrmesteri hangon, általában lekezelően válaszolt. Na, ha sikerül, ezzel se leszek majd jóba, gondolta. Végre már csak kettő perc hiányzott a kitűzött időponthoz, amit Zsolt az óráján sűrűn ellenőrzött, és akkor Sárika, koromfeketére festett fürtjeit megrázva, megszólalt:

- Na, fiacskám, most bemehet. A professzor úr a könyvtárban van. Vizsgáztat. Kettő perc múlva szünetet tart, és fogadja magát. Na, menjen - mutatott a tanszék belsejébe vezető ajtóra. Zsolt fűgén indult, jól ismerte a tanszék belsejét. A könyvtár az ebédlő mellől nyílt, közel a bejárati ajtóhoz. Még oda sem ért, amikor feltárult az ajtaja, és papírokkal, tollal a kezében megjelent a professzor, maga Grünwald Arnold. Teljes kétméteres nagyságában. A hatvanon már jócskán túl volt, de még ötvennek sem látszott, izmos, kisportolt ember benyomását keltette. Szemüveges, hatalmas, tar feje már messziről világított. Természetesen sötét öltönyben, díszszembkendővel. Zsolt majdnem beléütközött, de Grünwald látszólag észre sem vette, és a köszönését se fogadta, széles mozdulattal tárta ki az ebédlő ajtaját, és a bent ülőknek a következőket mondta:

- Emberek! Musztafa vizsgázik nálam, hatodszor. Készen vagyunk, megbuktattam, és a jegyet is beírtam, de nem merem neki megmondani. Kérem, jöjjenek a könyvtárba! - azzal visszaindult.

Az ebédlőből nevetés, vihogás hallatszott, és a tanszék munkatársai fehér köpenyekben tódultak ki, mentek a professzor után a könyvtárba. Az utolsó becsukta az ajtót, és Zsolt magára maradt teljes tanácstalanságban. Most mit tegyen? Ha olyan pontos a prof, akkor most mi lesz vele? És vajon miben kell neki segíteni? Rengeteget buktat. A vécékben többnyire a „véres Arnold” néven szerepel a vérfertőzésre felszólító gyakori feliratokban. Grünwald nem meri valakinek megmondani, hogy kirúgta?

Miközben ezeken töprengett, megint nyílt a könyvtár ajtaja, és feltűnően csinos, hosszú szőke hajú, loknis, fiatal hölgy lépett ki rajta, Adél, a könyvtáros, bombázói mivoltát vastag keretű szemüveg mérsékelte. Zsolthoz fordult:

- A professzor úr arra kéri, hogy maga is jöjjön be, és amint végez Musztafával, magával kíván beszélgetni. - Zsolt csodálkozva nézett, a nő rámosolygott:

- Ugye, maga Kertész Zsolt, aki megkapta az állást? Zsolt hebegni

kezdett:

- Én csak pályáztam, nem tudom, hogy megkapom-e. A nő kedvesen rámosolygott:

- Sárka azt mondaná: „fiacskám, ez már el van intézve”.

Nyugodjon meg, fel van véve. Na, jöjjön már! - Zsolt teljesen megzavarodva ment, ezek szerint sikerült, szinte hihetetlen, és a prof még emlékezett is rá, azért küldte ki Adélkát, a könyvtárosnőt. „Fantasztikus. Megkaptam!”

Hat-nyolc ember álldogált a könyvtárban, a legtöbben könyveket és folyóiratokat nézegettek, vagy legalábbis úgy tettek, mintha nézegetnének, de közben az eseményekre figyeltek. Grünwald az ablak melletti íróasztal mellett helyezkedett el, az asztal előtt Musztafa, az albán hallgató ült teljesen összegörnyedve, dermedten magába roskadva. Musztafát mindenki jól ismerte a tanszéken. Hófehér, elegáns és drága sportkocsin nézett be szinte minden második héten az egyetemre, ahol gazdag papája utasítására és jelentős anyagi támogatásával antropológiai tanulmányokat folytatott. Legalábbis elvben. A gyakorlatban sokkal jobban kedvelte a „résztvevő megfigyelést”, amelyet még a múlt század húszas éveiben vezetett be Malinowski az antropológiába, ennek az volt a lényege, hogy a kutató nemcsak figyelte a tanulmányozott népet, hanem igyekezett tevékenyen részt is venni annak mindennapi életében. Musztafa a főváros éjjeli szórakozóhelyei hölgypopulációjának szentelte vizsgálatait. Igen nagy sikerrel, mert a csinos sötét bőrű fiú anyagi áldozatoktól sem riadt vissza, ha a szexuális viselkedés új formáiról szerezhetett résztvevő antropológiai információkat. Sajnos, ez a bőséges gyakorlati tapasztalat, valamint az erre alapozott tudás, érthetetlen okokból, nem elégítette ki az antropológusokat, pedig már a negyedik egyetemen próbált valamiféle papírhoz jutni, hogy bőkezű, de egyébként türelmetlen papája oklevelek iránti ildomtalan mohóságát kielégítse. Most Grünwald prédikált neki. Kerek, filozofikus, esszészzerű beszéde arról szólt, hogy ő mennyire megérti a fiatalságot, ő maga is leledzett ilyen állapotban, hajói emlékszik, de

sajnos a legtöbb egyetemen a regula megköveteli azt, hogy a vizsgázó legalább az alapfogalmak egy részhalmozáról szerezzen maradandó ismereteket, majd tegyen tanúbizonyságot erről a vizsgán. Ez sajnos most sem sikerült, ezért ő hosszas és kifejezetten jóindulatú mérlegelés után elégtelen osztályzatot vezetett be Musztafa indexébe. Meleg, jó szívvvel tanácsolja, hogy nézzen körül a világban, annyi más egyéb tiszteletreméltó és érdekes dolog is van, ami tanulmányozásra érdemes, nemcsak az antropológia. „Viszontlátásra!” Nyújtotta az indexet. Dermedt állapotából hirtelen kiemelkedve Musztafa felmagasodott, de nem vette el az indexet, felemelte két hatalmas karját - többen azt képzelték, hogy lesújt a professzorra, ezért elindultak az íróasztal felé -, közben Musztafa térdre rogyott Grünwald előtt, hosszú karjaival lábait átkulcsolta, és hangosan hörögve, könnyeit potyogtatva, zokogni kezdett.

- Herr professor, I am unschuldig. Én folyton csak learning, learning, még éjjel is ágyban, csak a tanulás... - próbálta meg három nyelven kifejezni magát, de leginkább zokogott, és közben a negyedik nyelven, albánul, káromkodott. Grünwald segítséget kért, fejtsék le róla Musztafát. Amikor négyen is nekifogtak ennek, Musztafa belátta, hogy a testi erőszak itt most nem elegendő, elengedte Grünwald térdeit, és a lelkére igyekezett hatni. Tűrhető magyarsággal azt mondta:

- Maga vén barom, hát nem érti, hogy ha megbuktat, a papa hazasuppoltat az embereivel, és nekem is be kell szállnom az özetbe? - A professzor erre már nem válaszolt, ügyesen oldalazva, a segítségére sietett emberek között, kikerült az íróasztal mögül, intett Zsoltnak, és kisietett a könyvtárból. Musztafa a földre dobta magát, és a mellét verdeste, folyamatosan üvöltve:

- Kirúgott! Kirúgott! Engem kirúgott!

Grünwald a szobájába vezette Zsoltot.

- Látja, ilyen is van. Hat éve szórakozik itt a papája pénzén, és még egyetlen tárgyból sem tudott levizsgázni. Na mindegy, térjünk a tárgyra, fiatalember! Emlékszem magára, egyik előadásom után

valami értelmeset kérdezt, úgyhogy a jelentkezők közül magát veszem fel a gyakornoki státuszra. Természetesen itt nem elég értelmeseket kérdezni, itt dolgozni kell reggeltől estig, ha előre akar jutni. Szép pálya, de nagyon fáradtságos. Remélem, kiérdemli a bizalmam. - Zsolt valamit hebegett a hálájáról, miközben nyílt az ajtó, és Körmeny Géza docens úr jelent meg.

- Azért hívtam, Géza, hogy átadjam magának a gyakornok urat. Csak semmi kímélet! A maga véleményétől függ, hogy lesz-e belőle idővel tanársegéd.

- Gyakornok úr! - fordult a prof Zsolthoz. - A docens úrtól, aki a neurobiológiai laboratórium főnöke, minden eligazítást megkap, vezeti munkáját, és felügyeli további tanulmányait. Ha valamilyen különleges problémáját a docens úr sem tudná megoldani, ajtóm természetesen minden munkatársam, így a maga számára is nyitva áll. Most, megbocsátanak az urak, de az akadémia elnökségi ülésére kell mennem. Viszontlátásra! - A docens és Zsolt sietve elhagyták a professzori szobát.

- Kirúgott! Menjünk vissza az „özletbe” - mondta Körmeny vigyorogva, célozva az iménti könyvtári jelenetre.

A docensi birodalom kicsit távolabb volt az emeleten egy teljes folyosó. A folyosó közepén kisebb titkárnői helyiség nyílt, benne számítógép előtt dolgozó fiatal hölgy.

- Amál! Bemutatom Kertész Zsoltot, az új gyakornokot - szólt a docens, megvárta, amíg kezét fognak, aztán a baloldali helyiségbe nyitott, itt volt az anatómiai labor, itt szorgos asszisztensek készítettek agymetszeteket lefagyasztott emberi agykból, majd a legkülönbözőbb festési eljárásokkal jelölték meg a szeletben lévő különböző sejteket, azután bonyolult mikroszkópok segítségével vizsgálták az idegsejtek kapcsolatait. A falakon hatalmas táblákon lehetett látni a jobban sikerült metszetek felnagyított fényképeit. Körmeny csak benyitott, hogy Zsolt bepillantasson, de nem mentek be.

- Ez a főhely, én itt dolgozom - mondta fensőbbesen. Ezután a jobboldali ajtót nyitotta ki, ahol a kis szobában két íróasztal, és több nagyobb kompjuter vibrált. Körmendy rámutatott az egyik üres íróasztalra: - Az lesz a magáé, ez meg itt Palotai Krisztiáné, tanársegéd, robotikus. Gondolom, a gyakorlatok során korábban már találkozott vele - mutatott a másik igen rendben tartott asztalra -, most pedig jöjjön az én szobámba, beszéljünk egy keveset. - Azzal elindult a titkárnöi szobával szembeni helyiségbe, amely a docensi székhely volt, hatalmas íróasztal, könyvespolc, dohányzóasztal fotelekkel, és a megbeszélések számára fenntartott nagyobb hosszúkás asztal, kényelmetlen székekkel. A docens asztalán egy gömb alakú, átlátszó, szájára fordított üvegben, valami folyadékban két milliméter vastag szeletekre szabdaltnak emberi agy feküdt, de a palack szorosan egymás mellett tartotta a darabokat. Zsolt rámeredt. „Vajon kié lehetett?”

- Brúnót nézi? - kérdezte Körmendy. - Pompás példány. Csodálatos szerkezet az emberi agy. Tudja, a neurobiológiai laborban mi a legkülönbözőbb módszerekkel térképezzük fel az agyban lévő neuronok és egyéb sejtek kapcsolatait, és azután az adatok segítségével számítógépes modelleket készítünk az agy működéséről. Maga is ebben fog nekünk segíteni. Üljön le - mutatott az egyik székre.

Zsoltot kicsit zavarta, hogy őt a dohányzóasztalhoz ültette, de a docens az egész beszélgetés alatt az íróasztala mögötti széken ült. Távollágtartónak tűnt.

Mindenesetre mosolygott a docens, és kérdezgetni kezdte a különböző vizsgákon szerzett jegyeiről, nyelvtudásáról, olvasmányairól. Zsoltot bosszantotta, hogy szinte kétpercenként csörrent Körmendy mobilja, és hosszasan beszélgetett különböző emberekkel, de mindezekért egyszer sem kért tőle elnézést. Körülbelül egy óra múlva a docens úr röviden összefoglalta a munkacsoportja feladatait: az emberi agy viselkedést szabályozó mechanizmusait igyekeznek modellezni számítógépen, az agy belső

szerkezetéről szerzett információk segítségével. Már több közleményük is megjelent ebben a tárgykörben, és komoly lehetőségek nyíltak robotikai projektek kidolgozására is, de őt, Körmendyt, ez idő szerint az érdekelné leginkább, hogyan is lehetne megfelelő állatmodellt találni, és az állatok viselkedéséből nyert adatokkal kiegészíteni a régebbi modelleket. Azért kérte Zsoltot, a biológust magához, hogy gondolkodjanak valamiféle állatkísérletek beindításán. Persze, nem akar állatpszichológiát vagy pláne nem etológiát művelni, és igazából azt sem szeretné, ha sereg állat jelenne meg itt hirtelen, de az állati modellek korlátozott mértékű használata segíthetné a munkát, és Zsolt feladatul azt kapja, hogy ennek lehetőségeiről rövid beszámolót készítsen.

- Ezt - mondta - két hónap múlva megbeszéljük, és azután dönthetünk, hogy belevágjunk-e vagy sem. Kösse fel jól a nadrágját, mert a beszámoló minősége jelentősen befolyásolja majd további sorsát. Vigyázzon, mert nem minden gyakornokból lesz a tanszéken tanársegéd! Igyekezzen, ha itt akar megkapaszkodni. Beszélgessen Krisztiánnal, aki robotikával, modellezéssel foglalkozik, és vegye fel a kapcsolatot Gárdos Barnával. Ő egy idősebb adjunktus, akinek kisebb szövettenyésztő laborja az alagsorban húzódik meg. Neuron-tenyésztésre meg őssejtekre ugyan semmi szükség nincsen a jövőbeni projektekhez, de Grünwald professzor úr évekkal ezelőtt engedélyezte a labor működését, és mi mindannyian igyekszünk az intézet vezetőjének legkülönösebb kívánságait is teljesíteni - tette hozzá némi malíciával. - Mindenesetre, Gárdos biológus és nagyon fejlett a kritikai érzéke, azt majd a saját bőrén is fogja tapasztalni, jó lesz, ha előre megismerkednek. Tudja, annak idején Gárdos volt az első főnököm, sokat tanultam tőle, de aztán gyorsan kinőttem a szárnyai alól.

Továbbá elmagyarázta, elvárja, hogy minden áldott nap, már reggel nyolcra itt legyen, és zokon venné, ha mondjuk öt órakor már elmenne. Pontos kezdés és hosszú, kiszámíthatatlanul hosszú napi munka az alapja minden teljesítménynek, hangsúlyozta. Ősztől pedig

oktatási kötelezettségei is lesznek. Ha napközben valami hivatalos dolga, könyvtár, tudományos előadás vagy efféle akadna, gondja legyen arra, hogy Amál mindig tudja, hova ment. De mértékkel bánjon az efféle, kedvezménynek számító távollétekkel. Végül sok szerencsét kívánt és felhívta a figyelmét, hogy Sárikától kikérhet a raktárból egy jobb notebookot, amire nyilván szüksége lesz, mondja meg Sárikának, hogy az ő félretett gépeiből adjon.

Amikor Zsolt elhagyta a docensi szobát, enyhén forgott körülötte a világ. Le akart ülni az íróasztalához, hogy a fontosabb dolgokról jegyzeteket készítsen, de Amál magához szólította. Negyvenesnek tűnő, kedves arcú, meglehetősen teltkarcsú, puritánul mondva kövér teremtés volt, és alkatához illően nagyon joviális.

- Jöjjön, szegénykém, Amál mamához, aki majd gondját viseli, és mindenben segíti! - jelentette ki, majd vonalzóval, füzetekkel, golyós tollakkal és egy kartonnyi géppapírral látta el Zsoltot. - Ha majd a xerox-gépet használja, Zsoltika, itt a hátam mögött - mutatott a masinára -, a naplóba be kell írni, mit és hány példányban másolt. A magáncélra készített másolatokért fizetni kell, oldalanként egy forintot, és be szükséges írni azt is a füzetbe - mutatta, ott lógott spárgán a gép mellett. - Most menjen Sárikához a tanszéki kulcsokért, mert azt csak aláírásra adják, és kérje el a notebookot is!

Zsolt ment, Sárika egy jó negyed órát várákoltatta, miközben valami iratot tanulmányozott gondosan, aztán a páncélszekrényből elővette a karikára fűzött kulcsokat. Zsolt kérte a kompjutert is. Sárika haragosan húzta fel a szemöldökét:

- Fiacskám, raktári kivét csakis szerdán és pénteken lehetséges, és a docens úr külön gépeivel amúgy is sok az adminisztráció, most nem érek rá. Miért kell egy gyakornoknak rögtön azokból adni, nem tudom...

Zsolt lógó orral ballagott vissza Amálhoz, és a történetekről beszámolt neki. Amál rámosolygott, nehézkesen kikászálódott a kompjuter mellől, és elsietett, tíz perc múlva hozta a notebookot.

- Sáríkáknak udvarolni kell, ő itt a nagyasszony! - mondta jelentőségteljesen, és rákacsintott Zsoltra.

Zsolt leült az asztalához és a Macbookot, mert azt kapott, nézte szerelmesen, ilyen gépre vágyott évek óta, de nem egyetemi hallgatók zsebéhez méretezték az árát. És most itt van, simogatta a tetszetős, ezüstös lapot. „Minden sikerült! Ez eddigi élete legboldogabb pillanata! Tudós lesz, nagy felfedező, az emberiség örökké hálás lesz neki, annyi minden jót fog kitalálni”, ábrándozott. Közben nyílt az ajtó, és a docens úr jelent meg ölében nagy halom kéziratokkal, könyvekkel. Zsolt asztalára pakolt mindent, és jelentőségteljesen nézett rá:

- Csak hogy ne legyenek üres órái, mert az elkényelmesíti az embert és torzítja a jellemet. Itt a neurobiológiai kézikönyv, meg az általános pszichológia, két kötetben. Néhány intézeti különlenyomat a már megjelent munkánkról, meg különböző kéziratok, amelyeken még dolgozunk. Továbbá, itt található egy lista a kedvenc Internet honlapjainkról, ahol érdekes dolgokat találhat, mindegyik mellett ott a kód, amivel beléphet, mert a tanszék előfizető ezekre a helyekre. Gyorsan nézzen át mindent, aztán a jövő hét elején majd beszélgetünk! - mondta.

Zsoltnak leesett az álla.

- Péntek van - csúszott ki a száján.

Körmendy csodálkozva nézett rá:

- Kis barátom, itt hajtani kell, igyekezzék felvenni a tempót! - mondta kissé megrovóan, és távozott.

* * *

Gárdos Barna a bioinformatikai és szövettenyésztő csoport főnöke ősz, kissé korpulens, a hatvanas évei fele járó, igen pedáns, kimért mozdulatokkal operáló úr hellyel kínálta a bemutatkozó Zsoltot.

- Foglald helyet, gyakornok úr! - mosolygott készségesen.

- Lehetnék inkább Zsolt?

- Te itt minden lehetsz: Zsolt, gyakornok, idióta, tanársegéd... Sőt, ha kellően kitartó és álnok vagy egyben, akár adjunktus is, ha meg akad a kéznél eladó mamád, még feljebb juthatsz tanszékünk szigorú hierarchiáján.

- Leginkább kutató szeretnék lenni, ha ez is a kategóriák között található.

- Kutató?! Itt mindenki pénz, pozíció és hatalom után kutat, jó helyen jársz, csak légy kellően óvatos!

Zsolt elkomolyodott.

- Én komolyan beszélek, nagyon érdekel, hogy az ember mitől olyan, amilyen.

- Szóval, hogy miért olyan rusnya állat, aki mindenkin átgázol a saját érdekei miatt? Akkor pláne jó helyen vagy, az antropológia „résztvevő” módszere szerint csak bele kell vetned magad a tanszék életébe. Sokat tanulhatsz, kutathatsz. Csak majd ne lepődj meg azon, amit találsz!

- Kedves bátyám, értékelem humorodat, de nem veszel komolyan, én tényleg kutatni, felfedezni szeretnék, még ha ez naivan hangzik is.

- Bátyád a dézsi hóhér, apád lehetnék, de szólíts csak Barnának! Adjunktustól lefelé itt demokrácia van... Persze, Sárikát ne merészed az alja nép közé sorolni, ő nagyasszony!

- Hát, ami azt illeti, Sárikát kivéve mindenki nagyon kedvesen bánt velem eddig, igazán nem panaszkodhatok.

- Az itt amúgy sem ajánlatos! Grünwald professzor úr - felállt a székéről, és kicsit meghajolt, majd visszaült - nem szíveli a bénázó, nyafogó rabszolgákat, itt vidáman, dalolva illik húzni az igát. Na mesélj, mit szeretnél kutatni, ha valami tévedésből kifolyólag engednék!?

- Nekem még másodévbem, a sejtbiológián, szöveget ütött a fejembe,

hogy tulajdonképpen milyen kevés génje van egy organizmusnak. Húsz-harmincezer, és mégis milyen változatos formákat: izmot, csontot, bőrt, agyat, tulajdonképpen sejtekből álló szerkezeteket, struktúrákat képes belőlük kihozni. Folyton azzal nyaggattam a sejtbiológusokat, hogy tudják-e már, hogy milyen szabályok szerint lehet sejtekből magasabb szervezeti építményeket, egy szervet vagy akár csak egyetlen fogat csinálni? Valamit tudtak, de nem sokat.

- Azóta eltelt néhány év, már többet, de továbbra is nagyon keveset tudunk - válaszolta Barna. - Akadnak persze fantaszták, akik máris arról álmodoznak, hogy szívet, tüdőt, májat fognak elővarázsolni majd egy tágasabb lombikból, de ez a távoli jövő zenéje. Engem sokkal szerényebb projektek izgatnak. Kisméretű neuronhálózatokat állítok elő, az agyból származó, de tenyésztett idegsejtekből, üvegtálban, és arra vagyok kíváncsi, hogy miként lehet őket elektromos jelekkel működésre bírni. Krisztián üres óráiban csinált nekem egy apró chipet, amelyet a számítógépről tudok programozni, és az adja a jeleket.

- Össejtekből indulsz ki?

- Nem feltétlenül. Neuronokat már régóta tudunk tenyészteni.

- De akkor azok, gondolom, csak egyféle hálózat kialakítására képesek, holott az agyban is sokféle ideghálózati struktúra van.

Gárdos Barna elgondolkodott.

- Valószínűleg igazad van, mivel a neuronok se egyformák, de előbb az egyszerűbb problémákat kell megoldani.

- Ez hallatlanul izgalmas, de továbbra is azt hiszem, hogyha egy bizonyosfajta tenyészhető neuronból indultok ki, akkor nagyon korlátolt tulajdonságú hálózat fejlődhet csak ki.

- Okostojás vagy te, kis barátom! Ha adnál nekem még három helyiséget, négy asszisztent, néhány százezer eurót műszerekre, és elvinnéd az oktatási terhelésem felét, akkor magam is élénken érdeklődnék az össejtekkel kezdődő hálózatépítés iránt. Kérlek, ha valaha tanszékvezető leszel - megint felállt és meghajolt -, ne

felejtkezz meg ezekről a dolgokról!

- Adjunktus úr, te sokkal közelebb állsz a mindenható székhez, én még kezdő vagyok!

- Éppen ez az! Téged még nem nyírtak ki, belőled még minden lehet, ha elvéted az irányt, akár rendes ember is.

- Amikor Krisztiánnal csináltad a chipet, akkor a docens úr is támogatta az ötletet? Nem?

- Sajnos, nem. Krisztiánnal egy üres délután találtuk ki az egészet, és azóta bűnlajstromom a docens úrnál tetemesen meghosszabbodott.

- Ezért?

- Ezért hát, Krisztián, éppen úgy, mint te, erőforrás. A docens úré, és én engedély nélkül merészeltem használni, ami itt főbenjáró bűnnek számít, lopásnak. Többször meg se próbálhatom.

- Ne mondd már, hogy ilyen világhírű tudós megharagszik egy efféle apróságért!

- Fiatal barátom! A docens úr még csak az országhatárokon belül világhírű, jobb, ha ezt te is tudod, és neki még számos szívességet kell tennie másoknak, hogy idővel a szomszédos országokban is világhírű legyen, azt, hogy a világban valaha lesz-e, erősen kétlem. Ezért az erőforrásaival igen szigorúan gazdálkodik, és lefelé nem juttat semmit. Arnold professzor úr - megint felemelkedett és meghajolt -, aki a világban is világhírű, ő természetesen támogat, azért kaptam egyáltalán helyet az alagsorban. De a kényes tanszéki egyensúlyhelyzet csak ennyit tesz lehetővé. Egy asszisztensnő, egy nyugdíj előtt álló kedvetlen biokémikus és két PhD-hallgató. Vannak összejt vonalaim, mert azt nem olyan nehéz kapni, vagy csinálni, de komolyabb kísérletekre ez a labor nem alkalmas. Elvégzem a napi munkámat, oktatást, demonstrációt, miegyebet, és ha valakinek szüksége mutatkozik a segítségemre, akkor sietek hozzá, de nem építek felhővárakat.

* * *

Zsolt elgondolkozva rendezgette az asztalán a docenstől kapott meg az otthonról hozott könyveket. „Elkeseredett ember lehet ez a Gárdos, pedig olyan szimpatikus. Vajon mi a baj vele? Erőforrások, erőforrások! Jó ötletek kellene, tájékozódni, aztán kitalálni a remek dolgokat és megcsinálni. Őt nem érdeklik az erőforrások, ő nem abból akar világhírű lenni, hogy elvesz valakitől valamit, ötletet, műszert, munkaerőt”, gondolta.

Közben Krisztián érkezett meg, azonnal bekapcsolta a nagy kompjuterét, és leült mellé. Zsolt beszélgetni próbált vele, de kérdéseire csak nagyon rövid válaszokat kapott. Őt kizárólag a saját témája érdekli, egy gondolkodó robotot szeretne építeni, és minden mással hagyják békén. Zsolt megpróbálta a docensre terelni a szót, de ettől Krisztián még zárkózottabb lett. A docens úr hozta őt ide, hagyja robot-témákon dolgozni, pedig ez egy neurobiológiai labor, de esetenként a cikkeket is megírja helyette az eredményekből, igazán hálás neki. És már minden fel van fedezve a tudományokban a részterületeken, csak valakinek össze kéne rakni a különböző ötleteket. Ő, Krisztián meg fogja építeni a robotot előbb vagy utóbb, és az gondolkodni fog.

Zsolt később azon elmélkedett, hogy tulajdonképpen Krisztián is egy robot. Mindig másodpercre pontosan érkezett reggel nyolcra, ritkán ment el este tíz előtt, és legtöbbször bent maradt a hétvégeken is. Asztalán példás rend volt, különböző színű dosszié sorok, könyvek szín és nagyság szerint elrendezve, a tollak is glédában álltak a hosszú, keskeny kis vályúszerű edényben, természetesen funkció és szín szerint elrendezve. Krisztián mindennap öltönyben jött, és arra húzta fel a köpenyét katonásan. Szóval robot ő, ez nyilvánvaló, de vajon gondolkodik-e?

Amál nyitott rájuk mosolyogva.

- Itt az ebéd, urak! - Már korábban tisztázódott, hogy a

tanszékvezető elvárja mindenkitől, hogy egyszerre ebédeljenek a könyvtárral szembeni ebédlőben, az ebédet az egyetem központi konyhájáról hozták. Grünwald professzor úr méltóságteljesen ült az asztalfőn, és gyakran ekkor jelentett be fontos döntéseket, vagy az egyetemi ügyekről tájékoztatta a tanszéket, de a legtöbbször élénk beszélgetés zajlott napi kérdésekről, oktatásról, az akadémiáról, tudományos problémákról, gyakorta politikáról, művészetről is. Ugyan senki sem magyarázta el Zsoltnak az ülésrendet, de magától is gyorsan rájött. A prof egyik oldalára telepedett Körmeny docens úr, a másikra a pszichológuscsoport vezetője, Pákozdi Judit, idősebb értelmes nő, aki ősz haja ellenére vonzódott a tarka, világos ruhákhoz, amelyek rendszerint szűkek is voltak rá. Gárdos Barna szerint ezeket valami kilósruha-boltban szerzi be, nyomott áron. Ezt persze csak halkán suttogta Zsoltnak valamelyik nap, amikor egyszerre várakoztak a leveses fazéknál. Sáríka a docens mellett ült. A főemberek után következtek a többiek, az oldal nem számított, csak a proftól való távolság. Tehát az antropológusok, ha éppen Pesten tartózkodtak, az idősebb adjunktus, aki Pápua Új-Guineában végzett vizsgálatokat, de évente néhány hétre hazalátogatott, meg egy középkorú roma férfi, aki magyarországi cigány kultúrákat tanulmányozott. Aztán jött Gárdos Barna, és vele szemben az ő öreg biokémikusa, Sebestyén Kázmér, aki sohasem ült Gárdos mellé, mindig csak vele szembe. A sor a könyvtárosnővel, Adélkával folytatódott, és a docens mérnökével, aki feltaláló is volt egyben, Víz Lórándtnak nevezték, de csak ritkán lehetett látni, rá nem vonatkoztak a benntartózkodás szigorú szabályai. Végül a népségkatonaság: Krisztián, Amál, az asszisztensek, programozók, takarítók meg Zsolt, aki mindig igyekezett a sor végére kerülni, de az asszisztensek némán előbbre lökdösték, mert neki ott volt a helye. „Csípésrend”, a fene vinné el, dűnnyögte Zsolt, amikor a lényegét felismerte.

A prof éppen helyet foglalt, amikor hárman megérkeztek, és a konyhás Piroska néni már szedte neki a levest. Gyorsan leültek. Az öt levesestál már oda volt helyezve az asztalra, Piroska kizárólag a

profnak merte ki az ételt, utána fegyelmezetten megállt a kondérok mellett, várta, hogy egyenként jöjjenek a másodikért, illetve, hogy a prof végezzen a levesével, és Piroska a másodikkal is kiszolgálhassa.

Grünwald köhintett. Teljes csend lett. Valaki kezében megállt a merőkanál.

- Ma volt a kognitív és robotikai tudományok akadémiai bizottságának ülése, amelyet elnököltem - kezdte, és körbepillantott -, nehéz mérkőzésnek bizonyult, mert Bodánszky teljes szövetségi garnitúrájával felvonult, és az európai grant nagyobb felét el akarta orozni felesleges és értelmetlen projektekre, de végül sikerült megoldást találnom - mindenki fellélegzett. Bodánszky professzor, a Szent Margit Egyetem antropológiai tanszékének vezetője, a gyűlölt ellenség, aki természetesen ostoba idióta, csak úgy, mint az emberei, akik semmihez sem értettek, és akiket, ha csak lehetett, le kellett szavazni. Bárhol, bármiről is esett a szavazás. Egy Bodánszky-ember csak baromságokat akarhatott, ez természetesen nyilvánvaló. Zsolt eddig nem tudta ezt, de amikor Gárdos bokán rúgta, mert mellette ült, nagyon kezdett figyelni.

- Szóval sikerült elérnem, hogy az európai pénzt új projektekre tegyük félre, a már benyújtottakkal Bodánszkyék mehetnek az OTKA-hoz. - Halk kuncogás, kis pénz az, tudta mindenki.

- Az új pályázatokat háromtagú bizottság fogja értékelni, nyilvánosan. Én leszek az elnök. - Csodálkozás. - Én nem pályázom, azért lehetek elnök, Bodánszky tag sem lehet, mert pályázni akar.

- És a professzor úr projektjei? - kérdezte valaki.

- Nem kell aggódniuk, mert miután tagja vagyok az European Science Foundation robotikai committee-jének, rendelkezésemre külön keret áll, mert ugye ott sem nyújthatok be pályázatot a Foundation tagságom miatt, de mindenki belátta, hogy ez nem lenne fair a bizottsági tagokkal, ezért fix külön keretet biztosítottak, amin ugyan négyen osztozunk, de elég rendes összeg. A lényeg tehát az, hogy mindenki, aki itt a tanszéken támogatást, műszereket, utazási

grantokat szeretne, koncentráljon most az új projektekre. Merész, új kutatási témákat akar látni az Európai Bizottság.

- Figyelsz, Okostojás? - kérdezte Barna halkán Zsoltot, aki bólintott.

* * *

Elérkezett Zsolt első beszámolójának napja. Nagyon gondosan készítette el a rövid, tömör, de számos irodalmi adatra támaszkodó jegyzeteit, és már reggel fél nyolckor idegesen várta Körmendyt, aki időben meg is érkezett. Türelemre intette a fiút, és elvonult a szobájába. Zsolt egyik terve, a legkönnyebben követhető, az lenne, ha különféle állatokkal, majmokkal, patkányokkal végeznének feladatmegoldó kísérleteket, mint ezt annak idején az állatpszichológusok is tették, noha nem sokra mentek vele, mert kiderült, hogy minden állat kitűnően elrendezi a tevékenységeit esetleges akadályozó ügyeket, ha a saját természetes környezetében merülnek fel a megoldandó feladatok. Idegen környezet, idegen problémáit illetően viszont az állatok meglehetősen tanácstalanok. Ezt persze már az etológusok derítették ki, akik nem állatpszichológiai módszereket használtak, és általában is egészen másképpen figyelték az állatokat. Nem valószínű, hogy Körmendy az erdőben akarna loholni különböző állatok után. Pedig milyen jót tenne a kis sörpocakjának, gondolta némi malíciával, és még Amált is elképzelte, amint tangában, nagy lepkehálóval a kezében sertepertél Körmendy mögött az erdőben, miközben méretes keblei nagy csattanásokkal lengenek ide-oda. Szóval most valami egészen más kell. Az új ötletet tulajdonképpen Krisztiánon végzett megfigyelései juttatták Zsolt eszébe. Krisztián úgy viselkedik, mint egy robot, csak nem olyan barátságos. Mi lenne, ha az állatokat zárt, mesterséges térbe helyeznénk, amely azért többé kevésbé hasonlít a természetes környezetükre, és ott figyelnénk meg őket, persze nem mi, hanem videokamerák, és az adatokat kompjuterbe juttatnák, ahol a segítségükkel egy virtuális, csak a kompjuterben létező, robot

viselkedését vezérelnék. Vagyis a virtuális robotot meg kellene tanítani arra, hogy úgy viselkedjen, ahogyan a majom, a csimpánz vagy az orangután viselkedik különböző problémás helyzetekben, ha ismerőssel vagy ismeretlennel találkozik, menekül valaki elől, meg hasonló. A tanulási folyamatból azután hasznos ismeretek szerezhetők az élő állatban működő viselkedésszabályozó rendszerek működését illetően. Krisztiánból már kihúzta, hogy tanítható robotokkal is foglalkozik, tehát a dolog nem teljesen lehetetlen. Mit szól majd hozzá Körmendy? Zsolt úgy gondolta, hogy mivel ez az első munkaterve, mindenképpen legalább két változatot eszel ki, hogy lássa a docens úr, hogy ő mennyire szorgalmas. A második terv a Gárdos Barnától hallottakon alapult. Gárdos kis méretű neuronhálózatokat készített az üvegtálcáiban, és Krisztián chipje segítségével ezek növekedését igyekezett serkenteni, a számítógépről adott elektromos jelsorozatokkal. Zsolt azt vélte, hogy nemcsak erre lenne lehetőség, hanem arra is, hogy valami chipszerű szerkezet felfogja a neuronhálózatok szélein fekvő sejtek által kibocsátott jeleket, azaz nemcsak ingerelni lehetne a hálózatot, hanem figyelni, hogy maga a hálózat milyen jelekkel válaszol. Ehhez hasonló kísérleteket mások is csináltak már, fedezte fel az irodalomban Zsolt, de ő megfejelte ezt még azzal, hogy ahogyan az első ötlet esetében, a számítógépen lévő robot irányítására lehetne használni az állatok viselkedését, úgy lehetne irányítani egy neuronhálózati „robotot”, a számítógépben kialakított modell neuronhálózatot az üvegtálcában élő neuronok viselkedéséről szerzett adatokkal. Ez is valamiféle bepillantást engedne a parányi hálózatok szerveződési folyamataiba. Rendkívül fellelkedett mindkét ötletétől, milyen jó lenne, ha a docens is lelkesedne. Ez az igazán nagyszerű a tudományos kutatásban, hogy felvetnek valami új problémát, azon napokig őrlődik az ember, majd jönnek a jobbnál-jobb ötletei, és csak ki kell választani a legjobbat és már mehetnek a kísérletek!

Még olvasni sem tudott a nagy izgalomtól, de a docens várakoztatta, már majdnem dél volt, amikor Amál végre benyitott hozzá:

- Jöjjön, fiúka, várja a docens úr! - és Zsolt rohant.

Körmendy megint a dohányzóasztalhoz ültette, és ő az íróasztala mögött maradt.

- No, mire jutott, fiatalember?

Zsolt izgatottan lapozgatta a papírjait. Aztán megnyugodva, lassan, értelmesen mindkét ötletét elmondta, részletesen kifejtve az előzményeket, irodalmi háttérrel. A docens szótlánul hallgatta, majd anélkül, hogy kérdéseket tett volna fel, azzal végezte, hogy rendben van, ő kezdőktől nem vár csodát, ne keseredjen el, sikerül ez még jobban is. Ezután elvette Zsolt papírjait, és betette egy dossziéba, megjegyezve, hogy ez lesz a zseniek raktára, két hét múlva várja a következőt, mert most amúgy is mindenkinek az új projekteken kell dolgoznia. Az órájára nézett, ideje lemennünk az ebédlőbe, fejezte be a meghallgatást. Zsolt fuldokolt a méregtől, de nem szólt semmit.

Délután Gárdos Barnának panaszolta el a vele történeteket. Az meghallgatta, sokat kérdezett, majd megdicsérte Zsoltot.

- Igazi erőforrás lettél, Okostojás. Hasznodat fogja venni a docens úr. Ügyes vagy!

Alfi és Morzsi

Több hónap is eltelt Zsolt első beszámolója óta. A tanszéken mindenki a benyújtandó projektekről beszélt, olvasott vagy vázlatokat írt. Zsolt engedélyt kapott a docenstől arra, hogy Krisztiánnal előkísérleteket végezzen az élő állat viselkedésének számítógépes modellezéséhez. Persze, egyelőre csak nagyon szerényen. Előbb bizonyítsa be, hogy van a dologban fantázia, majd aztán kap pénzt műszerekre, programozóra, meg ami kell. Zsolt sokat törte a fejét, hogy milyen állattal lehetne kísérletezni, amelyiknek nem kell külön állatház, eléggé aktív, nem fél nagyon, hagyja magát nézegetni. Krisztián jó felbontóképességű videokamerát szerzett, amelyet a számítógéphez lehetett csatlakoztatni és a szobájukban „belátott” két-három négyzetméteres területet is, ha jó magasan függesztették fel. De milyen állat jöhet szóba? Vad semmiképpen, a madarak repkednek, a patkányok elbújnak, az egerek mérhetetlenül bűdösek. Végül Zsolt az újpesti piacon lelt rá állatára: kacsát vett. Nem volt már kicsi, így jól észrevehető volt a kompjuteren, és nem volt túlságosan terjedelmes ahhoz, hogy kezelése problémákat okozzon. Már kezdett tollasodni és halkán pityegett, ha Zsolt simogatta. „Ha jól eteti, kedves - mondta a fejkendős néni, aki árulta - két hónap múlva már sütheti, drágám. Nincsen finomabb étel a jól kisütött pecsenyekacsánál.” A laborban a kacska, akit Zsolt Alfinak nevezett el, kapott egy nagy vizestálat, etetőedényt, és ott lakott a videokamera által belátható, de egy méter magas, kartonfallyal körülvett területen. Alfi eleinte sokat szaladgált, és ez tetszett Krisztiánnak, mert jól beállíthatta a kompjuteres nyomkövetést. Sajnos azonban, ahogy múlt az idő, egyre több baj volt vele. Alfi kacska beleszeretett Zsoltba, és ha ő a szobában volt, akkor az egész idő alatt a közelében akart tartózkodni, és csak nehezen lehetett rávenni arra, hogy Zsolt őrzését valami finom falat kedvéért abbahagyja. De ez bizonyult a kisebb gondnak, a nagyobb az, hogy ha Zsolt kiment a szobából a kacska irgalmatlanul és

fülsértően hápogni kezdett, amelyet képes volt akár órák hosszat is folytatni, egészen Zsolt visszaérkezéséig. A docens úr egyszer úgy kutyafuttában meg is kérdezte: „Meddig fog még itt ugatni ez a dög?” De a legfőbb probléma nem is ez volt, hanem az a szinte mérhetetlen mennyiségű kacsafos, amit a madár termelt, mert ez a videokamerás, kompjuteres kiértékelést ugyancsak megnehezítette. Idővel a foltok méretének növekedése miatt a munka gyakorlatilag lehetlenné vált, mert a kompjuter összetévesztette a nagy foltokat a kacsával, és teljesen megzavarodott Alfi pillanatnyi hollétét illetően. Az egyik délután Zsolt szomorúan Amálnak ajándékozta a kacsát, és nekilátott a szobájukat szagtalanítani, az se volt könnyű feladat.

A kacsakaland meglehetősen lehangolta Zsoltot, nem sikerült az elvben jó elképzelés, másrészt a zajos, nevetlen állat miatt az egész tanzék rajta röhögött, és még hetekkel Amál kacsavacsorája után is mosolyogva kérdezgették Alfi hollyétéről. Valami egészen más állat kéne, amelyik tanítható, nem piszkít, és elég értelmes ahhoz, hogy Krisztián érdemesnek tartsa modellezni a viselkedését. Csimpánzra gondolt, és elment az állatkertbe, ahol évfolyamtársa, Janó éppen etológusként dolgozott a majomházban. Először gyorsan végigszaladt az állatkerten, hogy megnézzé a változásokat, de sok újat nem látott, meleg volt, és a legtöbb állat, ha tehetné, valamilyen árnyas helyen hűsölt. Bement a főemlősök szép, modern épületébe, ott, ahol a látogatók is szoktak, és szakértően szemügyre vehette Janó barátja hátát. Janó a nagy üveglaknak támaszkodott, ahol éppen két nagyobbacska csimpánzkölyökkel játszott, akik rácsimpaszkodtak, húzták jobbra-balra, alig tudott a helyén megmaradni. Zsolt ezt látva azonnal rájött, hogy a csimpánz se jó ötlet, akkora, mint egy nagyobb gyerek, sokkal tágasabb teret igényel, mint amit Alfinak tudtak biztosítani, és láthatóan egy nagyon hozzáértő ember is kell, aki foglalkozik velük. Felsőhajtott és Körmendy mamáját kezdte magában emlegetni, aki pedig teljesen ártatlan volt a robotokat illetően, amikor Janó megfordult, észrevette Zsoltot, és az egyik kölyökkel a nyakában integetni kezdett neki, mutogatva a személyzeti bejáró felé. Zsolt megkereste a bejáratot, rövidesen az ő nyakában ugyancsak lovagolt

egy csimpánzkölyök, mindkét fülét csavargatva.

- Kurva szelídek a barátaid - mondta Janónak, aki vigyorgott. Elmesélte, hogy egy új kezelési programot dolgozott ki, amelynek segítségével két-három hónap alatt teljesen meg lehet szelídíteni a kölyköket, csak igen munkaigényes, napi tíz-tizenkét órát kell valakinek foglalkozni ezzel a kettővel.

- Mit szól ehhez a mamájuk? - kérdezte Zsolt.

- Sajnos ezek befogott, vad kölykök, a mamájukat megölték az elfogáskor. Olaszországban ütöttek rajta az állatkereskedő csimpánzmaffián, és ott kobozták el őket, de az olasz állatkertek már dugig vannak hasonlóan megmentett állatokkal, ezért idekerültek egy európai közös csimpánzprogram keretében. Nem akarsz egyet?

Zsolt nem akart, de elpanaszolta kudarcát a szerencsétlen kacsával, amelyet azóta Amál, segítőkészen, már meg is vacsorázott.

- Hálából ezért egyszer meg kell dugjam - nézett föl Zsolt elgondolkodva. - Kicsit kövér, de legalább van mit fogni rajta. - Ezután hosszan értekeztek a kövérebb-soványabb női testek fogási lehetőségein, szinte mindenben egyetértettek, ahogyan ez fiatal férfiak között szokás. - Amálián persze nem végezhetek kísérleteket - tért vissza Zsolt a kiindulási problémához, nem asszonyi, hanem egy másik állat kéne most nekem...

Janó készen állt a jó tanáccsal:

- Neked egy kutyára van szükséged. Figyelj! Én mellékállásban kutyatréner vagyok, kapsz egy három hónapos, zsemleszínű labradort tőlem, és azt arra tanítod, amire akarod. Már most szobatiszta, nem hápog, igaz, hogy nem lehet megsütni. Illetve lehetne, de a világnak ezen a részén ez nem szokás. Zsolt elgondolkodott.

- Tényleg - mondta -, milyen nagy marha vagyok, hogy ez nem jutott eszembe!? Hol az a zsemleszínű kutya? Marcinak fogom hívni.

- Azt ugyan kétlem, mert lány. Ha akarod, holnapután beviszem az egyetemre. De csak megfigyelési kísérleteket csinálhatsz vele, mert ha bántjátok, meggyilkollak! Erre meg kell esküdnöd. Ez kutya, ez

nem Alfi! - hadarta Janó. Zsolt készségesen megesküdött, ő is szerette az állatokat, és hogy Amál mit tett Alfival, az az ő dolga, nem is biztos, hogy felfalta. Ha mégis, az az ő egyéni döntése volt, erkölcsi felelőssége teljes tudatában.

Két nap múlva Janó megjelent a tanszéken, karjában egy zsemleszínű gyönyörűséggel. Sárrika nem akarta beengedni.

- Kérem, ez egy egyetemi tanszék, itt nem lehet állatokat tartani - állta el az útját Janónak, aki ezek ellenére is be akart hatolni. Sárrika éppen azt fejtegette, hogy „volt itt már kérem, kacska is, ha tudná, hogy abból mennyi kellemetlenség származott”, amikor megérkezett a segítség Zsolt és Amál személyében, akik egyszerre érkeztek a bejárati ajtóhoz. Amál természetesen rávetette magát a szerencsétlen kutyára, és agyondögönyözte, elvégre imádja a kutyákat, különösen az ilyen aranyos kölyköket. Zsolt pedig fensőbbes hangon közölte, hogy ez az állat kifejezetten Körmeny docens úr parancsára, mint kísérleti jószág érkezett a tanszékre. Sárrika feladta. Pusztán magában morgott, hogy mik történnek itt, amióta ez a furcsa fiú idejár!

A kiskutya Krisztiánnak is tetszett, ámbár Janó kifejtette, hogy legalább két hétig nem szabad vele kísérletezni, először szokja meg új környezetét. Hosszas viták után a Morzsi nevet kapta, bár Zsolt inkább Juliskának nevezte volna, de Amál és Krisztián leszavazták. Morzsi ismerkedett a környezettel, mindenkihez kedvesnek mutatkozott, csak a docens urat ugatta meg, ha az véletlenül benézett. „Ez is ugat, mint egy állat”, mondta ilyenkor Körmeny. A gondozója természetesen Zsolt lett, de ha azt akarta, hogy Morzsi ne verje fel ugatásával az egész tanszéket, akkor vagy ő is bent töltötte a teljes napját, vagy hazavitte, a főbérrel folytatott hosszas alkudozás után, az albérletébe.

Idővel elkezdődtek a kísérletek, és a kiskutya kitűnően bevált. Ült csendben, ha arra kérték, odajött, ha hívták, különböző tárgyakat cipelt Krisztián és Zsolt között rendelésre, az Isten is robotnak teremtette, gondolták a fiúk. És a videófelvevételek alapján a kompjuterben üldögélő robotkutya is hamarosan „viselkedni” kezdett.

Krisztián megoldotta még azt is, hogy a képernyőn fickándozó robotot éppen úgy szavakkal lehessen irányítani, mint Morzsit.

Az egyik délután éppen robotmorzsit egzecírozatták a fiúk a nagy kompjuteren, amikor nyílt az ajtó, és a docens úr lépett be. Kérdően néztek rá, de csak intett, hogy dolgozzanak, mintha itt se lenne. Zsolt elégedetten vezényelte a képernyő kutyát erre-arra, a program kitűnően működött. Egy idő után Körmendy felállt, és csak annyit mondott, hogy a jövő hétre szeretné látni a teljes programot kinyomtatva, valamint készítsenek ábrákat. Cikk lesz a munkából, sokkal többet amúgy sem lehetne már kihozni belőle. Krisztián magyarázni kezdte, hogy ő szeretne egy gépet építeni, amit a program vezérel, és akkor az igazi, fizikai valóságban is létező robotkutya lesz majd. Körmendy erre csupán annyit mondott, hogy ez egy másik projekt, majd megpróbál valami nagy játékcégtől támogatást szerezni, de ennek ugyanúgy az a feltétele, hogy cikk legyen a munkából.

Ez Zsoltnak is tetszett, Krisztiánt meg amúgy is csak a robot megépítése érdekelte, tehát simán szaporodtak a nyomtatott oldalak, sokféle ábra készült, amely a robotmorzsi viselkedését ábrázolta, időbeli felbontásban. Az élő Morzsit pedig Amál kérte el, kutyaimádatát jól ismerték, mindennap tudott új, érdekes kutyatörténeteket mesélni, de most éppen nem volt saját kutyája, hazavitte Morzsit, és remekül el voltak egymással. Vacsoráról szó sem esett.

Zsolt még sohasem írt tudományos cikket, de sok ilyet olvasott, és nagyjából tudta, hogy miként kell kinézzen. Számos megoldatlan problémája merült fel, de úgy gondolta, juszt se fog Körmendytől tanácsokat kérni, hanem a nyersanyaggal elvonult Gárdos Barnához. Gárdos egy cseppet csodálkozott.

- Tudod, a cikkeket, különösen az elsőket, általában a témavezetők írják! Neked a docens úr kell hogy segítsen, ha már egyedül akarod megírni. - Aztán további kapacitálásra mégis segített Zsoltnak. Néhány napig ült rajta, apróságokat javított, elsősorban az angol fogalmazáson.

- Jó ez - mondta végül -, de azon nem tudok segíteni, hogy a te cikkedről lesír, hogy afféle kezdő munkája. És az ilyen cikkel, ha egyáltalán ebben a formában eljut egy folyóirathoz, másképpen bánnak a bírálók.

- Kezdő, kezdő... - dohogott Zsolt. - Mindennek rendesen utánanéztam, úgy van felépítve, mint bármely hasonló munka. Az, hogy még nem ismernek személyesen, csak nem lehet probléma. Az ötlet a fontos, nem?

- Ide figyelj, Okostojás! Bár egyáltalán nem biztos, hogy ezt a nevet már kiérdemelted, a megjelent cikk a legfontosabb kincse bármely kutatónak. Akinek sok cikke van, és azt mások sokszor idézik, az feljebb kerül a kutatói ranglétrán, ha kevés cikke van, vagy mások nem hivatkoznak rá eleget, akkor senkinek számít. Cikket, ugye, nem lehet venni, pályázaton nyerni, nem lehet minisztériumi keretből kisírni, a cikket meg kell írni, meg kell jelentetni, és ez azzal jár, hogy a versenytársak, akik abban érdekeltek, hogy minél kevesebb cikk jelenjen meg az öveiken kívül, önző és elfogult bírálatának szükséges megfeleltetni. Ez kurva nehéz feladat. Ezért is idióták a pénzosztó szervek, amelyek azt hiszik, hogy a megítélt grantokról folyamatosan jelentéseket kell kérni, hogy láthassák, tényleg dolgozik-e a granttal jutalmazott pályázó. Sokkal fontosabb, egyszerűbb és hatékonyabb a pályatársak bírálata elé vetni a szerencsétlent, azok mindig alaposan elverik rajta a port.

- Akkor miért jelennek meg egyáltalán cikkek? Ha mindenki abban érdekelt, hogy a másik ne közöljön, akkor miért jelenik meg az a sok ezer tudományos folyóirat és az évi sok százezer cikk? - ellenkezett Zsolt.

- Erre a kérdésre világos válaszokat ad a tudományszociológia - felelte Gárdos. - Amit mindeddig mondtam a bírálóknak az új cikkel szembeni veleszületett utálatáról, az kellő ellensúlyt kap a kutatók szociális érdekeltségétől. Azaz, ha te sokat hivatkozol rám a cikkedben, amely elég gyengécske ugyan, de ha mégis megjelenik, az én idézettségem növekszik, akkor én ezt támogatom. Továbbá, ha én

neked segítek most, akkor te is segítesz majd nekem legközelebb:
„egy vérből vagyunk ti meg én”, *Dzsungel könyve*, 36. oldal.

- Ha ez így történik, akkor meg miért nem jelenik meg minden cikk? - vitatkozott Zsolt.

- Édes barátom! A természetben az ellenérdekű folyamatok általában valamiféle egyensúly felé tartanak. Ha cikkedet például Bodánszky emberei bírálnák, névtelenül persze, akkor írhatod te amit csak akarsz, legfeljebb akkor ajánlanák, ha tele lenne baromságokkal, hogy mindenki lássa, milyen nagy marha is vagy te. Minden tudományterületen láthatatlan tudósközösségek kíméletlen harca folyik a fizikai erőforrásokért, segéderő, pénz, műszerek, és a szimbolikus erőforrásokért, amelyekhez tartozik a megjelent cikkek száma, az idézettség, a különböző idézettség-mutatók, és persze a jól látható tudományos státuszok: doktori címek, akadémiai tagság, bizottsági pozíciók, kongresszusi előadások, összefoglaló propagandacikkek megírása és más hasonlók. Te, fiatal barátom, csak most lépsz be ebbe a dzsungelbe, amely talán még egy valódi dzsungelnél is veszélyesebb. Kíméletlen fenevadak leselkednek rád!

- Jó, tegyük fel, hogy mindezt nem vitatom, bár megjegyzem, hogy az egyetemen senki, de senki sem beszélt nekünk hallgatóknak erről. Ott csak arról volt szó, hogy milyen szép és nemes a kristálytiszta tudomány.

Gárdos Barna göcögött.

- Zsolt, ha mindent előre bevallanának, senki se jönne kutatónak. Mit képzelsz?!

- Jó, menjünk vissza oda, hogy tudják, kezdő vagyok, de hiszen éppen azért kértem a te segítségedet, hogy az esetleges hibákat kijavítsuk, és ez teljesen profi cikknek bizonyuljon, ne olyan legyen, mint egy kezdőé.

Gárdos ekkor vihorászni kezdett.

- Kicsikém - hangsúlyozta -, a bíráló legelső dolga, ha megkapja az ilyen kéziratot, és a szerzőt nem ismeri, hogy az utolsó oldalra

lapoz, ahol a felhasznált irodalom található betűrendben felsorolva. Csak futó pillantást vet erre, és már mindent tud rólad.

- Mi a fenét tudhat rólam az irodalmi felsorolásból? - motyogta Zsolt. - Látod, ezek azok az apró, létfontosságú ismeretek, amelyek nélkül tudományos pályán labdába se fogsz majd rúgni. A felsorolt irodalom alapján, anélkül, hogy akár egyetlen idézett cikket is ismerne a bíráló, azonnal három kategória egyikébe képes a szerzőt sorolni. Ha a neve alatt legalább öt-hat különböző, de „rendes” folyóiratokban megjelent cikk van feltüntetve, akkor a rutinos kutatók osztályába tartozik. Lehet, hogy most éppen marhaságokat ír, de már ötször vagy hatszor átengedték a kollégák, tehát ismeri a dörgést, közénk tartozik, és ha nem ellenség, esetleg szövetséges lehet belőle, tehát óvatosan kell bánni vele. Elegendő megmutatni, hogy a cikkét referáló személy is van olyan okos, mint ő, de nem szükséges megalázni. Ha a bíráló saját tudományterületén jelentek meg a cikkei, akkor azt is azonnal észleli, milyen minőségű kutató a szerző, ha elismert „jó” folyóiratokban publikált, akkor kár vele ujjat húzni, biztosan kiváló kutató. Ha ismeretlen tudományterület folyóirataiban jelentek meg a cikkei, valószínűleg akkor is érdemes valaki, de a folyóiratoknak alaposan utána kell nézni, mert sokszor át akarják verni a bírálókat. Különböző balkáni, afrikai, és távol-keleti tudományos folyóiratokban megjelent cikkek ebben az értékelésben nulladrendűek, akárhány ilyen is van, az nem számít, sőt jelentősen csökkenti a cikk értékét. Valaki csak az angolszász, német, esetleg francia, de az kicsit gyanús, folyóiratok alapján lehet „valaki”. Nos, két kategóriával máris végeztünk, és most jössz te, okostojás. Felteszem, hogy eddigi életedben a szabadidődet inkább a lányok hajkurászásával töltötted, mint cikkek írásával, pláne angolszász és német lapokba. Tehát a te neved bele se kerül az irodalomjegyzékbe! Rögtön látja minden rutinos bíráló, hogy te kis hülye kezdő vagy!

- De ha érdekes, jó felfedezésekről írok, Barna? Nem olvassák el? A tudomány nem számít? - háborodott fel Zsolt.

- Ugyan, csak nem képzeled, hogy mondjuk itt a tanszéken te nagy

felfedezést teszel, amiről persze folyton-folyvást locsognál a könyvtárban, az ebédlőben és a vécén, és azután egyedül, teljesen egyedül társszerzők nélkül a világ elé tárhatod a nagy csodát? Ilyen csak mesekönyvekben fordul elő, a valóságban nem. Az igazi felfedezés ritka, különleges dolog. És a tudományos világ nagyon komolyan veszi a tudományos értékeket, ezért hatékonyan szabályozza az ezekről szóló tudományos kommunikációt. Szóval miután jelentéktelen kezdő vagy, a bíráló egészen nyugodtan kioktathat a szakma elemi szabályairól is, mert bizonyosan azokat se tudod, és ha egyáltalán megjelenésre érdemesíti majd, többszöri átfogalmazás után, azt a kis szart, amit írtál, az nem temiattad lesz, hanem a neved után írott intézet, esetekben a mi tanszékünk státusza alapján. Grünwald Arnoldnak lehetnek kezdő, hibákat vétő munkatársai, de hülyék nem, mert csak az okos munkatárs az igazi erőforrás, és hülyéket csak hülyék alkalmaznak, Arnold pedig nem hülye. Ha itt vagy nálunk, és megengedték neked, hogy használd a tanszék nevét firkálmányod címe után, az azonnal minősíti is az irományt, ez az első értékelés tulajdonképpen, akkor te lehetsz még kezdő, tapasztalatlan, tévedésekre hajlamos, de ostoba nem. Tanszékünk tudományos rangjának ez az elv a legfőbb támasza és igazolása. Bizonyos fokú védelem alatt állsz tehát kicsikém, de ez csak az életbemaradáshoz elég. Bodánszky például azt írná, hogy nemcsak elképesztően buta és slampos vagy, aki még a helyesírási szabályokkal sincsen tisztába, de felelőtlen is, hogy egy szintén ostoba, felfuvalkodott ember intézetébe mentél dolgozni, aki azt az elemi kötelességét sem teljesítette, hogy a tudományt az ilyen kis hülyétől megóvja. Zsolt hitetlenkedve rázta a fejét.

- Az nem lehet, hogy ilyeneket bírálatként le lehet írni.

- Édesem - válaszolt Barna -, bírálatként mindent le lehet írni, mert a bírálat titkos, azt a szerkesztő csak a legjobb barátainak meséli el, és azok is csak hasonlóknak adják tovább, tehát lassan terjed. Továbbá a jó szerkesztő maga dönti el, hogy a cikket jelentesse-e vagy nem. Ha eldöntötte, akkor olyan bírálókat kér fel, akik éppen azt

fogják írni, amit vár tőlük. Olyan elmebeteg szerkesztő nem létezik, aki egy Grünwald-ember cikkét Bodánszkynak adná, vagy fordítva, mert ezek gyűlölik egymást, és esetleges bírálatuk csak ennek a kifejeződése lenne, és ezt már úgyis tudják. Minden szerkesztő jó cikkekkel, vagyis olyanokkal, akik írói mögött erős tudományos szövetség van, akarja lapját megtölteni. Ő a harmadik, erősen érdekelt fél ebben a játszmában. Ráadásul eleve rosszindulatú, mert féltékeny a szerzőire, hiszen a legtöbb szerkesztő egykor sikertelen, elvetélt tudományos kutató volt. Ezért lett kárpótlásként szerkesztő egy tudományos lapnál.

- Akkor minden hamis, akkor nincs is tudomány, hova lett az igazság? - háborodott fel Zsolt.

- Gyakornok úr! Nem hallott egyetemi tanulmányai során a szerveződési szintekről? Amiről eddig beszéltünk, az a tudományos publikáció eseményfolyamának személyes szintje, de vannak magasabb szabályozó szintek is, és ezek is működnek. Egy tudós olyan baromságot írhat, amelyet csak akar, ha ügyes, tapasztalt, vén róka, meg is jelenik. De ha ellenségei, és ellenségei mindenkinek akadnak, nem tudják az eredményeit reprodukálni, ugyanazt a jelenséget még egyszer észlelni, ugyanazt a kísérleti eredményt még egyszer megmutatni, akkor óriási botrány válik az ügyből. Nincsen nagyobb bűn a tudományban, mint a csalás, vagy a rossz kísérletezés, és mindennek a kontrollja az ellendrukkerek által elvégezhető reprodukció, amit sűrűn meg is próbálnak. Abból lesz tudós csak, és csak abból, aki ezen a szűrőn is átmegy. Mit gondolsz, költene a társadalom milliárdokat a tudományokra, ha nem kapná ezerszeresen vissza a pénzt elektromos áram, atombomba, gyógyszerek, műanyagok, mobiltelefon, kompjuterek formájában? A valódi tudomány, és ezen szigorúan természettudományt értünk, bár nálunk keleten a bölcsészetet is szeretnék tudománynak elsűtni a bölcsészek, igazságkritériuma a gyakorlat. Amit a gyakorlatban használni lehet bármire, függetlenül attól, hogy kitalálója miért találta ki, az igaz. Az be van bizonyítva. A bölcsészetet nem lehet bebizonyítani, az az elme

szép játéka, logikus lehet, de igaz soha. És a bizonyítás nem valami okoskodó, szabályokkal leírható logikai folyamat, hanem egyedül és kizárólag a gyakorlat. Nem az az érdekes, hogy a jelenség felfedezője maga mit gondol a felfedezésről. Azt hisz, amit akar. Ha a jelenség megismételhető, akkor fel van fedezve. Ha véletlenül valami gyakorlati célra is felhasználható, akkor igaz is, bármit is jelentsen ez a szó ebben a vonatkozásban. A tudománytörténet is bizonyítja, ez az elv remekül működik. Na, kisbarátom, nagyjából készen vagyunk, ha így küldöd el, kemény kritikát fogsz kapni, de az biztosan épülésedre szolgál majd. Én hibátlannak tartom - mondta Gárdos és átnyújtotta Zsoltnak a kéziratcsomót. Közben azon gondolkodott, hogyan figyelmeztesse Zsoltot arra is, hogy esetleg a főnököt meg Krisztiánt is illene szerzőként feltüntetni, de végül úgy döntött, nem szól, üsse meg a guta azt a barom Gézát.

A beszélgetés után Zsolt napokig nem tért magához, biztos igaza van, hiszen Gárdos tapasztaltabb, idősebb kutató, de ha mindez így van, az borzalmas. Kicsinyes intrikák, kapcsolatok, szövetségek és ellenszövetségek harca dönti el, hogy egy ragyogó ötletből mi lesz? Mi értelme van akkor a tudományos munkának? Nem mindenki szereti a zavaros szociális viszonyokat, és az abban való ügyeskedést. Körmendy biztosan élvezzi ezt, Krisztiánt láthatóan nem érdekli, de ő Kertész Zsolt, tisztakezű, intrika nélküli világban szeretne élni, és élvezni a tudást és a megismerést. Nem adja fel. Ilyen könnyen semmiképpen. Lehet, hogy ez a Barna csak megkeseredett, mert nagyon sokra nem vitte, bár laborvezető, és a többiek tisztelettel bánnak vele, de lehet, hogy valahol sérült, feladta és cinikus lett. Mindegy, most nagy lélegzetet vesz, és a docens úr asztalára teszi az első Kertész Zsolt-cikket. Lássuk, hogyan megy ez a gyakorlatban!

* * *

A docens úr átvette a kéziratot, bele se lapozott, letette az íróasztalára és közölte Zsolttal, hogy rendben, majd átjavítja, és a

jövő hét péntek délután, a kéthetente tartott cikkbemutatóra viszi, ahol a tanszék többsége megjelenik, megvitatják. Zsolt legyen feltétlenül ott, Krisztián is legyen ott.

Zsolt ott is volt, gombóccal a torkában, és egymás után érték a meglepetések. Egy héttel a vitanap előtt a tanszék minden tagja példányt kapott a megjelentetésre szánt kéziratok legutolsó változatából, hogy elolvassa, és kifogásairól, ha vannak, azonnal jegyzeteket is készíthessen, vesszőhibák észlelése is fontos. Ez pedig olyan tanszék, ahol mindenkinek sok kifogása szokott lenni, mert a kifogások száma és minősége jelentősen befolyásolja a munkatársak tudományos státuszát a tanszéki hierarchiában. Zsolt cikkét is kiosztották, és mivel ő a szerző, neki természetesen nem adtak. Nem is igen törődött vele, csak akkor szorult meg benne a levegő, amikor Adél felolvasta az éppen soron következő cikk címét és szerzőit. Mintha rosszul hallotta volna a szerzők felsorolását. Valami olyasmit, hogy Körmendy Géza, Palotai Krisztián és Kertész Zsolt. Rémülten kapott a mellette ülő Gárdos Barna példányához. Belenézett és láthatta, hogy bizony az ő cikkéről van szó, néhány apróbb változtatással. Az egyetlen szerző helyett három volt feltüntetve, és ő volt az utolsó. Továbbá a hivatkozások jegyzéke teljesen megváltozott, tucatnyi Körmendy-cikk került bele, meg néhány más, amelyeket nem is ismert.

Elborult az agya, nem tudta, hogy mit csináljon. Elrabolta a saját írását. Igaz, hogy Krisztián sokat segített, őt mindenképpen bele kellett volna vennie, hogy is lehetett ilyen marha, hogy erről megfeledkezett, de hogy jön ide Körmendy? Aki semmit se segített, még csak nem is beszélgetett vele a témáról néhány mondatnál többet. Igaz, meghallgatta és engedélyezte a kísérleteket. De ez akkor is rablás!

Annyira dühöngött, szinte fuldokolt, hogy a rövid, de élénk vitát nem is figyelte, pedig Krisztián és a docens úr minden felvetett kérdést ügyesen megválaszolt. Csak a végére ocsúdott fel, amikor Grünwald azt mondta, hogy ügyes kis cikk ez, és jól megalapozza a

tanszék egyik legfontosabb jövőbeni projektjét. Zsoltot kiütötték. Lassan felállt, és elhagyta a könyvtárat. Elment a tanszékről is, késő éjjelig kóborolt az utcákon, a történeken rágódva. Hogyan tovább? Ezzel a rablóval nem dolgozhat, az nyilvánvaló, de talán a tanszékről is el kéne menni. Hová? Janó biztosan tudna valami állást szerezni, a csimpánzoknál vagy a kutyásoknál, bárhol, ahol nem rabolják ki az embert fényes nappal. Persze, az is átsuhant az elméjén, hogy Janó miként igyekezett leplezni csodálatát, talán kicsi irigységét is, hogy ő az egyetemen, a nagy hírű Grünwald mellett dolgozhat. „Te már sínen vagy, Apókám!”, mondta, némi hátbaveregetéssel kiegészítve. „Sínen vagyok, de jött Géza bácsi kis pöfögő lokomotívja, és elgázolt”, gondolta.

Hajnal felé, már otthon, arra gondolt, hogy ez az egész csupán Körmeny kiskirálykodása lehet, és feltétlenül beszél Grünwalddal, akinek a háta mögött zajlik mindez, és esetleg nem is tud semmit kedvenc docenséről. Ez a gondolat reggelre teljesen kifejlődött és megerősödött benne. A tanszéken az első dolga volt, hogy Sárikánál időpontot kért Grünwaldhoz. A professzor ajtaja ugyan mindenki számára nyitva áll, mint ezt ő többször is hangsúlyozta, de a nyitott ajtó használatához időpontokat kellett kérni Sárikától, aki szerette kifaggatni a delikvenseket, hogy mivel merészelik zavarni a méltóságos professzor urat. Ezt Zsolt sem úszta meg. Zavartan azt mondta, hogy magánügyben akarja zaklatni a tanszékvezetőt. Ezen Sárika nagyon elcsodálkozott.

- A professzor úr hallatlanul elfoglalt, ő a Tokióban rendezendő antropológus világkongresszus elnöke, és már csak egy év van addig, egyetlen szabad perce sincsen. Nem érne rá ősszel? - fújta Sárika, és közben olyan arcot vágott, mintha ő rendezné a világkongresszust, és a prof meg a kongresszus meg Zsolt már túl sok lenne, még neki is. Szenvedő, sértett, kicsit haragos, méltatlankodó arcot vágott. Zsolt ragaszkodott az azonnali, helyesbített, a lehető legkorábbi, de még ezen a héten történő találkozáshoz. Sárika tovább próbálkozott. - A docens úrral már beszélt? Az ő dolga, hogy magával törődjön, nem

kell minden aprósággal a profot nyaggatni - mondta rábeszélően. Zsolt arra gondolt éppen, hogy ideje lenne megfojtani, vagy egy székkal alaposan fejbe verni az undok vén banyát, amikor nyílt az ajtó, és Grünwald lépett be rajta. Végignézett rajtuk, mintegy felmérve a harci helyzetet, és érdeklődve kérdezte Zsoltot:

- Miért udvarol az intézet nagyasszonyának, fiatalember? Biztosan elkényezteti magát!

Zsolt és Sárrika egyszerre kezdtek beszélni, de Sárrika győzött, az ijedtségtől és a burkolt felháborodástól reszkető hangon közölte:

- Gyakornok úr a professzor úrral akar beszélni. Sürgősen - tette hozzá, mintegy fokozva a kérés amúgy is nyilvánvaló képtelenségét.

Grünwald elmosolyodott:

- Menjen fel a szobámba, Kertész! Néhány perc múlva jövök. - Sárrika arcán, ha pillanatra is, de lehetett látni, hogy azt képzei, Grünwald éppen megháborodott vagy szélütés érte, és talán a mentőket kéne hívnia, de ez csak múló érzés volt a szigorú arcon, mert azonnal mosolyra fordult:

- Újabb levél jött a japán szervező bizottságtól, professzor úr! - kezdett keresgélni az asztalán halmozódó papírhegyek között.

* * *

- Üljön le, Gyakornok úr! - Invitálta a szobájába lépő Grünwald az ott álldogáló Zsoltot. - Mi az az óriási probléma, amelyet csak én tudok a tanszéken megoldani? - nézett rá mosolyogva. Zsolt elvörösödött és kicsit akadozva, nagyokat nyelve a mondatok végén, előadta, hogy ő amióta itt van, szorgalmasan dolgozott egy témán, amiről cikket is készített, és odaadott Körmeny docens úrnak. A közlemény a múlt pénteken a cikkvitára került, és megdöbbenve tapasztalta, hogy nemcsak a saját neve szerepel a kéziratban, hanem Krisztiáné is, amelynek jogosságát nem vitatja, de az első szerző

helyére Körmeny került, aki semmit sem csinált azon kívül, hogy az irodalomjegyzékbe beleírta hat-nyolc saját cikkét, és ő, a cikk írója lett az utolsó szerző. Ezt felháborítónak tartja, hiszen minden sorát ő írta egyedül, és a kísérleteket is ő végezte Krisztiánnal.

Grünwald szélesen elmosolyodott, arra gondolt, hogy talán már meg se tudná mondani, hányadik kezdő fiatalember ül itt előtte és várja, hogy a nagy tudós a tudomány működési mechanizmusairól formás kiselőadást tartson neki. Milyen kár, hogy ezeket a szép elveket nem lehet egyetemi előadáson elmondani vagy megírni valahol, mert az ostoba média firkászai azonnal félremagyaráznák és felfújják a dolgot, mert azt hiszik, hogy demokratikus módszerekkel lehet tudományt szervezni. Nem lehet. Nem is próbálkozik ezzel senki. Továbbá azon is elgondolkodott, hogy kis kerek, esszé-szerű előadást tartson az alapelvekről, vagy inkább a kérdeve-kifejtő módszerrel vezesse rá Zsoltot a megoldásra. Az utóbbi mellett döntött, és lassan beszélni kezdett, miközben Zsolt azon elmélkedett, hogy a csimpánzház mennyivel jobb munkahely lehet, és ez a rohadék vénember biztosan ugyanolyan, mint Körmeny. Kár volt idejönni!

- Gyakornok úr, gondolja el, hogy adva van egy nagy kert, és annak a bérlője munkásokat foglalkoztat, megművelik a kertet, ásnak, füvet nyírnak, gyomlálnak, ültetnek, metszenek, locsolnak. Mit gondol, kit illet annak a málnabokornak a termése, amit a legfiatalabb munkás a bérlő kérésére tavasszal elültetett?

Zsolt azonnal felfogta a csapdát.

- Professzor úr! Én nem gondolom, hogy ez a tanszék egy bérlemény, és én csupán egy kerti napszámos vagyok a főnökömnek kiszolgáltatva.

- Látja, ez a maga fő problémája! Nem ismerte még fel a tudomány saját szerveződését.

- A tudomány szerveződése arról szól, hogy szabadon el lehet tulajdonítani valakinek a gondolatait, a munkáját?

- Fiatal barátom! Több száz évvel ezelőtt az önálló gondolatok,

ötletek nagyon fontosak voltak. Ha valakinek jó gondolata akadt, azon elrágódhatott akár évtizedekig, aztán ha sikerült nagy nehezen megfogalmazni, leírni, levélben, könyvben, elküldte hasonló érdeklődésű embereknek, ha éppen születtek ilyenek abban az adott korban. Azok válaszukban elismerték, hogy ugyan ők is gondoltak erre a megoldásra, hiszen az nyilvánvaló és logikus, bárki, aki ilyen kérdésekkel foglalkozik, az első lépésben rájön erre, hacsak nem teljesen hülye, de a szerző az első, aki ezt még előttük leírta és nyilvánosságra hozta. Ennek elismerése fejében elvárják, hogy az apró, de lényeges megjegyzéseik jelentős kiegészítéseik szerzőségében nevezett szerző is korrekten viselkedjen majd a nyilvánosság előtt. Ez volt a tudomány ősi, archaikus korszaka. Olvassa el a Bolyaiak és Gauss történetét, nagyon tanulságos!

- Hozzáteszem még, hogy szabadon már akkor is csak az tudott gondolkodni, aki elég gazdag volt ahhoz, hogy ne kelljen robotolnia. Aki viszont rászorult arra, hogy gazdag emberek támogassák a gondolkodásban, azoknak ostobaságokon: például az aranycsináláson, a bölcsek kövén, az örök ifjúság italának receptjén és hasonlókon kellett gondolkodni. És ha véletlenül lett volna eredmény, az természetesen a támogatót illette. Modern időkben ez egészen másképpen alakul. A társadalom tengernyi pénzt áldoz arra, hogy felépüljenek elszigetelt, kényelmes épületek, néha egész városok, ahol a gondolkodó emberek helyet kapnak, meg társakat, drága könyveket, folyóiratokat. Ha szükséges, méregdrága műszereket, kompjutereket és asszisztenseket, Adélkát, Sárrikát, mindent, ami a tudomány eredményes műveléséhez szükségesnek látszik. Beleértve a tudományos konferenciák gyakori turisztikai kiruccanásait az „ismerd meg a planétádat” nemzetközi mozgalom keretében. Ez különösen fontos, mert így a személyes ismeretség információi segítségével könnyebb eldönteni, hogy melyik gondolkodó társunk idióta, zavaros örült vagy kellemes, okos, társas vállalkozásokra is érdemes ember. Ha minden demokratikus szabályok szerint működne, és mindenki a saját tetszése szerint részesülne a tudomány számára a társadalom által biztosított

javakból, akkor teljes anarchia alakulna ki, hiszen a javak mennyisége véges, az igények pedig korlátlanok. Maga is kapott fizetést, kompjutert, Krisztián segítségét, könyvtárat, szobát, íróasztalt, hogy csak néhányat említsek a fontosabb javakból. Sárrikát most jóindulatból kihagytam. A társadalom nem tudja, hogy kinek lesznek jó gondolatai, néha ugyan megpróbálja ezt kitalálni, de abból egyre-másra nagy problémák keletkeznek, ezért a társadalom úgy döntött, hogy a bérlőkön nem a belső szerveződést, hanem a hatékonyságot kéri számon. Az a bérlő, aki jól sáfárkodik a rendelkezésére bocsátott javakkal rendelkezik, a bérleményében keletkezett gondolatokkal is. Persze nem tiszta rendszer ez, a gondolkodók mindig azt képzelik, hogy az ő gondolatuk különleges, az csak az övék, és azt szeretnék, hogy egyedül nekik adjon a társadalom különleges lehetőséget a megvalósításra. Ez nemcsak azért képtelenség, mert nincsen semmiféle módszerünk arra, hogy előre eldöntsük, melyik gondolatból lesz valami igazán hasznos a társadalom számára, hanem azért is, mert a gondolatok nem elszigetelten keletkeznek. Ha egy elmét, bármennyire éles is, elszigetelnének a társaktól, a könyvektől, a folyóiratoktól, csak ökörségek jutnának eszébe, esetleg csak száz évente születne egy jó ötlet, mint az archaikus tudományokban. A modern tudomány a lehető legkedvezőbb körülményeket teremtette a gondolkodás számára. A tudós közösségekben ötletek, ötletcsírák keletkeznek igen nagy számban, és azonnal rekombinálódnak, megváltoznak, újak kialakulását serkentik. A végén már senki sem tudja megmondani, hogy egy fontos gondolat hogyan keletkezett, annyian szóltak bele, igazítottak rajta egészen kicsit, de lényegeset, hogy már nem köthető egyetlen elméhez. A modern tudomány a kollektív gondolkodás megteremtője, és ennek köszönheti példátlan sikereit.

Zsolt itt már nem tudta magát türtőztetni.

- Ez logikus és tetszetős magyarázat, de ha így van, akkor miért lehet egy kollektív gondolatot eltulajdonítani? - tért vissza a probléma lényegére. Grünwald azonban elemében volt.

- Ennek is létezik tudományos magyarázata. Ez pedig az emberi csoportok szerveződési lehetőségeiből adódik. Vegyünk egy durva hasonlatot! A harci kommandó azt a feladatot kapja, hogy megszárolja le az ellenség valamelyik kisebb csapatát. Ugye, itt is nyilvánvaló, hogy ezt nem pusztán kézzel fogják tenni. Öltözet, fegyver, lőszer, komoly kiképzés a seregtől jön, mint ahogy a parancsnok is, aki lehet, hogy nem tudja olyan eredményesen megforgatni a bajonettjét az ellenséges harcos belei között, mint bármelyik kiváló fiatal katona, de tudja, hogy hogyan kell csapatot vezetni, gondoskodik arról, hogy együtt maradjanak, információkat szerezzenek előlről, hátulról, gondoljanak a védekezésre, esetleg a visszavonulásra is, ha szükséges. Ő adja ki az egész csapatra vonatkozó utasításokat. Sok múlik rajta, de nem neki kell a legtehetségesebb harcosnak lennie, elég, ha ért a vezetéshez, mert az is speciális ismereteket kíván. Az ő eredményességét nem feltétlenül abban mérik, hogy hány ellenséget sikerült kiirtania, hanem abban, hogy a csapat hogyan mozgott az akció során, mennyi veszteségük volt, hogyan működtek együtt a sereg többi részével, milyen információkat szereztek. A harc csak hierarchikus szervezésben lehet eredményes, mert ha mindenki a saját feje után megy, biztos a vereség. Ezért aztán lehetséges, hogy a csatáról szóló közleményben csak annyi áll majd, hogy X. Y. parancsnok csapatával felszámolt egy ellenséges állást.

A hierarchikus szerveződés a tudományban is nagyon fontos, alapvető jelentőségű. A docens úr évek óta komoly projektek szervezője, segít meggyőzni a társadalom adományait kezelő szerveket arról, hogy amit kutatni szeretnénk, az tényleg fontos. Ez rengeteg időt és energiát igényel, megéles szemmel, hogy miközben ő valamelyik bizottság ülésén értetlenkedő embereknek magyaráz valamit a tudományról, ezalatt legyen valaki itthon is, aki elvégzi a kísérleteket, megírja a közleményeket. Persze, hogy ő kerül a közlemény elejére, mert ő a parancsnok, mert a társadalom abban a hitben él, hogy a tudományt egyének csinálják, és nevesíteni akarja a gondolatokat, ami persze ostobaság, de ez már társadalmi probléma. A kollégák is csak azzal állnak szóba, és azzal osztanak meg vitális

információkat, aki a tudományos hierarchia magas pontjain áll. A maga neve is megjelenik a közösen készült cikkben. Ha igazán eredményes lesz, akkor egyre gyakrabban jelenik meg valami a munkájából, neve egyre előkelőbb helyre kerül, és idővel maga lesz az első szerző, mert kiérdemeli azt, hogy mások munkáját is beépítse a sajátjába. Nincsen ebben semmi rendkívüli. Így működik a tudomány.

- Zsolt egyetlen szavával sem értett egyet, megcsúfolása ez a beszéd a személyiség szerepének, az emberi elme individuális teljesítményeinek, az emberi méltóságnak, és törvénné akarja tenni a megszegyenítő kizsákmányolást és rabszolgaságot, de nem tudta, hogy hol van a hibás láncszem a felvázolt logikai hálózatban. Nem érdemes vitatkozni, itt neki nem lehet igaza. Mi a fenének jött ide, ezt a dumát Gárdos Barnától is meghallgathatta volna, és azzal legalább lehetne vitatkozni. Elmegy a fenébe. Felállt.

- Köszönöm, professzor úr, hogy ennyi időt fordított rám, igyekszem többször, alaposan végiggondolni, amit mondott. Viszontlátásra!

Grünwald Arnold elégedett volt magával. Hiába, a kicsiszolt, kiérlelt, tiszta gondolat mindig eredményes. „Ezzel a tehetséges fiúval már nem lesz többé probléma. Azért szólok Gézának, hogy időnként dicsérje meg, és talán jó lenne az is, ha szerezne neki valami rövidebb külföldi ösztöndíjat, hadd lássa, hogy ez mindenhol így működik.”

* * *

Körmendy Géza az egyetem robotikai és mesterséges intelligencia kutatás kari bizottságában üldögélt, és unottan hallgatta a felszólalókat. A bizottság tagjai robotikus mérnökök, informatikusok, pszichológusok, neurobiológusok és matematikusok is, akik mind a saját tudományterületük szellemében gondolkodtak, különböző

tudományos nyelveket beszéltek, és ezért ritkán értették egymást. A bizottság vezetője a fizikus, Somfai Zombor volt, aki mindig megkísérelte a lehetetlent, és próbált valamiféle közös, de még értelmes álláspontot kialakítani a bizottság elé kerülő ügyekben. Most éppen arról kellett volna döntenie, hogy indítson-e az egyetem egy új robotikai szakot, fizető hallgatóknak, és ha igen, akkor mi legyen az új szak tanterve. A hozzászólásokból az derült ki, hogy ugyan a bizottság minden tagja szeretne egy új szakot látni, de természetesen mindenki a saját tudományterületének oktatási feladataival. A mérnökök a megépíthető, mozgó, különféle hasznos feladatokat ellátó intelligens szerkezetekben gondolkodtak és a robotokban csak szabályozási problémákat láttak. A matematikusoknak és az informatikusoknak egészen másféle elképzeléseik körvonalazódtak. Őket maga az intelligencia érdekelte, legyen az természetes vagy mesterséges. Mitől lesz egy rendszer, egy számítógép vagy robot intelligens? Milyen jelei, feltételei vannak ennek? Intelligens-e például a Net, amely folyamatosan működik, számtalan problémát kezel hatékonyan. De tekinthetjük-e intelligenciának? Például van-e valamiféle tudata? Nagyon nem mindegy, hogy a leendő szakembereket valamelyik szemlélet alapján, vagy inkább több különböző szemlélet valamiféle elegyével, esetleg integrációjával vezetjük be a szakmai részletkérdésekbe. És legfőképpen azt kéne eldönteni, hogy milyen tantárgystruktúra felelne meg a legjobban a még ki sem alakított közös elképzelésnek.

Körmendy jó darabig szótlanul ült, és látta, hogy már régen nem a tudományos szempontok uralják a vitát, hanem az, hogy kinek milyen órái lehetnek majd az új kurzusban. Úgy tűnt, arra senki se gondol, hogy először ki kell dolgozni egy részletes tartalmi tervet, és majd ha az megvan, azután lehet rendelni hozzá órákat, szakértő professzorokat. A megjelent urak és hölgyek a saját eddigi tudásukat óhajtották volna hasznosítani, újabb befektetések, újabb fáradságos felkészülési munka nélkül. Körmendy megmérgeződött. Szegény Somfai Zombor hiába próbálja a helyes álláspontot elfogadtatni, az annyi plusz munkával járt volna a résztvevők számára, hogy mindenki

ellenállt. Zombor amúgy is megérdemli, hogy segítsem ezek között a barmok között, gondolta Körmeny, kiváló fizikus és remek tanár. Szót kért.

- Az eddig kialakított elképzelések alapján az új szakot a Közös Őseink Kognitív Elmetudományi Tanszék, azaz a Köketan munkatársai is el tudnák látni egyedül, hiszen kitűnő robotikus, pszichológus és intelligenciakutató munkatársaink vannak, a neurobiológiával és a molekuláris biológiával sem állunk hadilábon.

- Döbönt csend támadt. Ez az undok Körmeny, és persze az őt futtató szörnyeteg Grünwald le akarja nyelni az egész új szakot? Elképedtek. Ezek a vérnősző rablók minden disznóságra képesek! Ismerjük őket jól.

- De - folytatta -, nem hiszem, hogy bárkinek is bérelt helyet kellene a programban biztosítani. - Többen fellélegeztek, de továbbra is hegyezték fülüket, mert itt nyilvánvalóan valami nagy átverés van kialakulóban. - Azt javasolom, hogy az új tantárgyakat fiatalok oktassák, természetesen megfelelő szakmai ellenőrzés mellett. Az ellenőrzésben mindenki vegyen részt, és egy kisebb létszámú operatív bizottság kezelje közvetlenül a problémákat. - Élénkség a bizottság tagjai között: szóval nem akarja az egészet, de nyilvánvalóan mindenbe bele akar majd kötni, latolgatták. Az álláspontok gyorsan átfogalmazódtak, ügyes taktikával jó pozíciókat lehet szerezni, és aztán majd lassú őrléssel kell kiszorítani Grünwald embereit a projektből.

Somfai Zombor is villámgyorsan felismerte Körmeny ajánlatának ránézve kedvező oldalát, magának adta meg a szót, és támogatta Körmeny javaslatát. Kiegészítve azzal, hogy írjanak ki pályázatokat a leendő oktatói állásokra, és a nyerteseknek pedig kérjenek az Európai Robotikai Bizottságtól hosszabb-rövidebb látogatásra szóló ösztöndíjakat, hogy a fiatal oktatók már működő intézmények munkáját tanulmányozhassák. Felajánlotta, hogy mint az Európai Tudományos Bizottság póttagja, eljár a támogatás ügyében. Ezzel mindenki egyetértett, aki pénzt tud hozni, annak lábai elé puha

szőnyegetek illik teríteni. Mert jóval régebből tudjuk, hogy a tudományhoz elsősorban pénz, pénz és pénz kell, mint amióta ezt a felismerést az a zöldfülű Montecuccoli gróf a háborúkra is kiterjesztette. És azt képzelte, hogy valami újat fedezett fel! Somfai ügyesen be is zárta az ülést, hogy újabb ellenvetéseket a továbbiakban ne kelljen végigszenvednie. Intett Körmendynek, és gyorsan együtt hagyták el a termet.

- Köszönöm, Gézám, hogy segítettél, már teljesen reménytelennek láttam a helyzetet, a régi gárda oktatói programját nehéz lett volna átverni az Akkreditációs Bizottságon. Idióták ezek mind.

- Nézd, háromtagú operatív bizottságot képzelek! Te, én és esetleg Tarján Lenke a matematikai tanszékről - fejtegette Körmendy (Tarján Grünwald jó embere volt, mindig lehetett rá számítani) -, ami pedig az operatív részt illeti, van nálam egy fiatal informatikus, Palotai Krisztián, aki hallatlanul akkurátus, precíz ember, és majd mindent kézben fog tartani, naprakész állapotban.

- Rendben - sóhajtott Somfai, realizálván, hogy a projektet ilyen módon tényleg lenyeli Grünwald és bandája, de még mindig jobb ezekkel egyezkedni, mint a százele érdekelt idiótákkal verekedni.

Elváltak. Körmendy a mobilja után kapott, Arnoldot akarta felhívni, de aztán meggondolta. Nem vagyok én már kezdő tanársegéd, hogy mindenről azonnal jelentsek a nagyfőnöknek, gondolta. Majd otthon este. Ráér akkor is megtudni, hogy ravasz tervei megint bejöttek, mert az új szak ötlete természetesen Grünwaldtól származott. Körmendy csodálta is, irigyelte is mesterét. Az Öreg mindenkivel kapcsolatban állt, Bodánszkyn kívül ellenségei talán nem is voltak, és másoknak mindig igyekezett apró szívességeket tenni, hogy aztán alkalomadtán viszonzást várhasson. A Köketan lassan a teljes magyar tudományosságot behálózta ilyen módon, ezenkívül még Európában és az USA-ban is kiváló kapcsolatokkal rendelkezett. Így megy az, ha valaki a Nobelre hajt, de Körmendyt persze leginkább az érdekelte, hogy lesz-e valami abból az Arnold által hanyagul elejtett megjegyzésből, hogy esetleg ő,

Körmendy lehetne a következő Kiborg Szimpozion szervezője és elnöke. A Kiborg Szimpozion háromévente ülésezett, és a különböző fajú állatokból meg robotokból építhető intelligens szerkezetekkel foglalkozott, természetesen fő szekcióban azzal, ha az a bizonyos állat az ember lehetne. Mesterséges szem, fül, hangadó szerkezetek bizonyultak a legfontosabbaknak, de Körmendyt igazából a Kiborg intelligenciák érdekelték. Vagyis az az izgalmas kérdés, hogy hogyan lehet integrálni, közös működésre készíteni speciális részfeladatokban kiváló, de különböző fajokhoz tartozó idegrendszeri hálózatokat, agyakat, és legfőképpen a megfelelő kompjutereket. Az állati agy kiválóan képes bizonyos feladatokat megoldani, amelyek az adott faj életében fontosak, de a specializáció mindig egyéb képességek rovására történik. Kevés az olyan agy, amely sok, de elő se fordul, amely minden feladatra alkalmas volna. Talán még az emberi agy áll ehhez a legközelebb, de világosan látszik, hogy az absztrakt gondolkodás ára a lassúbb felismerés, a gyengébb szaglás, a kevésbé éles szem, a keveset meghalló fül. Az evolúció leginkább a részfeladatokra koncentrált, hiszen az ezekre való alkalmasságokat könnyebben, gyorsabban lehetett kialakítani, az univerzális képességeket elhanyagolta. Integrálni kell a specialistákat! Ez az evolúció által kihagyott lehetőség. Nagy feladat, és teljesen új. Sokat megérne, ha sikerülne legalább részeredményekkel előrukkolni. Amikor mindezt elmesélte Grünwaldnak, az teljesen felizgult.

- Látod, Géza - mondta - ez fantasztikus! Ilyen ötlet csak száz évente jut valaki eszébe! Sajnálom, hogy nem az enyémbé, és azt is, hogy ilyen vén vagyok, és magam már nem tudok a végére járni, de mindenben segítelek. Vedd körül magad specialistákkal: biokémikusokkal, informatikusokkal, robotikusokkal, hogy a problémákat sok oldalról lássátok! Ha sikerül valami apró, de feltűnő eredményt elérni, szerzek uniós pénzt, világelsők lehetnénk, ha bejönne.

„Hát igen, a Zsolt cikke is ezért érdekes, bár biztosan senki se látja, hogy mi is itt a főcsapás iránya. Javasolni fogom a tanársegédi

kinevezését, csak ne lenne olyan érzékeny és tartózkodó mindig."

* * *

Körmendy az Új lipótvárosban lakott, harmadik emeleti tágas, polgári lakásban. Megint nem tudott a saját kulcsával bemenni, mert valaki belülről a zárban felejtette a kulcsot, tehát itthon tartózkodnak. Csöngetett. A felesége, negyven körüli, csinos, komoly pszichiáter asszony nyitott ajtót.

- Bocsánat, benne felejtettem, te is szoktad - kezdte, de Körmendynek most nem volt kedve a veszekedési rítusukhoz.

- A gyerek megjött?

- Persze, érte mentem az iskolába.

- Ez azért túlzás, Erzsi! Nem kísérhetjük folyton... Ha képtelen felfogni, hogy a drog hova vezet, és a saját erejéből nem képes vagy nem akar úrrá lenni irreális vágyain, semmit se tehetünk - mondta korholóan.

- Persze, te semmit se tehetsz, Géza, hiszen alig látod őt, de én, már csak a szakmám miatt is, másképpen állok ezekhez a dolgokhoz, megbeszéltük ezt többször. De megint megemlítem, hogy az igazgatóhoz neked kellene bemenned. Lásd, hogy komolyan vesszük. A gyereknél pedig a saját önálló elhatározás az alap valóban, de szükséges, hogy megértő, segítő családi segítséget is kapjon.

- Engem se segített senki, mégis lett belőlem valaki.

- Te egy magányos hős vagy, szívem! De Gézuka, a fiad, nem az.

- Már elmúlt tizenhat éves, igazán megemberelhetné magát.

- Meg fogja, szívem, meg fogja... Különösen, ha némi kedvességet is kap a papájától.

- Kedvességet vinni ebbe a disznóólba? - kérdezte, miközben benyitott Gézuka szobájába, aki elképesztő rendetlenség közepette az

ágyon hevert a fején fülhallgatóval, amiből elképesztően zajos és zavaros zene hallatszott ki.

- Szia, apa! Most nem érek rá - kiabálta Gézuka, és hasra fordult, hogy ne is lássa az apját.

- Mindig azt hittem, hogy a kedvesség kölcsönös - fordult a férfi a feleségéhez.

- Persze, kölcsönös, ha úgy vezetik be, és elegendő időt szánnak arra, hogy ez a kölcsönösség kialakuljon.

- Szóval megint én vagyok az igazi bűnbak, ez az undok kölyök miattam drogozik.

- Az Isten áldjon meg, Géza! Gézuka kamasz, rengeteg problémája van, és nem is igazán drogos, csak néhányszor kipróbálta. Igaz, hogy egyszer a heroint is.

- Eegen, azért bukott le az iskolában.

- Az iskolában szerencsére gyakran tartanak ellenőrzést, de idejében szóltak, nem került rendőrségre, kórházba, nem kell elvonókúrára mennie, csupán megértő családi segítségre van szüksége.

- Remélem, ezt szolgáltatod - nézett Géza a feleségére, mert én megőrülök tőle.

- Szolgáltatom, Géza, szolgáltatom, de te legalább ne nehezítsd meg! - Nehezíti a halál, van nekem elég problémám. Az új fiú megírta az első cikkét, elég szarul, kijavítottam, átment a tanszéki vitán, és ez a nyikhaj rögtön Arnoldhoz szaladt, azzal, hogy nem ő az első szerző. Fél éve sincsen a tanszéken.

Erzsi elgondolkodott:

- Vannak helyek, ahol a cikk íróját teszik az első helyre, még ha hallgató is csak, tudod jól.

- Vannak ramaty helyek, amelyek a versenyben amúgy se számítanak, és azért teszik ezt, hogy rossz munkájukat a hallgatók közötti népszerűséggel ellensúlyozzák. Nálunk viszont ez nem így

van, és a többi jó helyen se.

- Akkor meg miért idegesít? Ha ez egy kezdőnek nem tetszik, majd megszokja, belátja, hogy itt különböző formában több támogatást kap, mint másutt, ahol esetleg ő lehet az első.

- Ha azt hiszed, ezért valaha is hálás lesz, nagyon tévedsz! - zárta le a vitát Géza.

- Ettél valahol, szívem?

- Igen, be kellett ugranom Arnoldékhoz, és éppen vacsoráztak, nem tettem meg, hogy pár falatot ne egyek velük. Tudod, Arnold milyen szertartásos.

- Most jön a híradó az egyesén, megnézed?

- Nem. Végre sikerült Somlainak megszavaztatni az új robotikai szakot a tanácsülésen, muszáj gyorsan részletes tantervvel előállnom, mert ha előbb ébrednek, mindenféle hülyeséget raknak bele - válaszolt Géza, és zakóját a fogasra akasztva a saját szobájába nyitott be.

Leült az íróasztala mellé. Végre egy kis nyugalom, csak magára kell figyeljen, befelé. Nem zaklatják egyetemi, családi problémákkal. Néhány óra laza boldogság. Elővette az írómappáját, hogy a tantervvel foglalkozzon, de néhány kulcsmondat feljegyzése után eltolta magától, és a fiókban lévő kis „cédulás” doboz után nyúlt. Ebben nagy halom, néhány négyzetcentiméteres, egyforma méretre vágott fehér kartonlap rejtezett. A legtöbbre egy-egy szó, esetleg mondat volt írva. Mindegyik Géza életének különböző kisebb-nagyobb szereplőjét vagy problémáját jelezte. Lapozgatta őket, aztán a széles íróasztalon elegendő helyet takarítva, elkezdte a kártyákat kirakni. A bal oldalra helyezte az „Erzsébet” és a „Gézuka” feliratú kártyákat. Erzsébet mellett ott állt a jelzés: Szülinap. 08. 19., vagyis addig ki kell találni megfelelő ajándékot, és azt meg is kell venni. Virágot majd hozat Amállal, ő mindig szép csokrokat vásárol drága pénzen. El kéne színházba is vinni, mert már régen voltak, és Erzsi szeret színházba járni. Igaz, hogy akkor az egész estéje kárba vész.

Végigüli az unalmas előadást, és utána rendszerint még vacsorázni is kell egy étteremben. Mindegy, kötelesség az kötelesség. Majd Amál vesz jegyet valamire, nagyon szépen számon tartja, hogy Körmendyék mit néztek már meg, és így ő mindig kellemes meglepetést szerez a feleségének. Nem is értem, mondta egyszer Erzsí, hogy miért nem téveszted el néha, hogy hova menjünk, mert annyira nem érdekel téged a színház, de én úgy szeretek melletted ülni néhány órát! Én pedig otthon az íróasztalom mellett szeretek ülni, gondolta akkor, de ezért némi lelkiismeret-furdalást érzett. Erzsí remek feleség, mindennel törődik és a szakmáját is sikeresen csinálja. A következő cédula a „Gézuka”, közvetlenül Erzsí alá került. Apró betűkkel a „drog” volt alatta, meg az „iskola”. Be kell menjen az igazgatóhoz, nem akarja, hogy azt higgyék, hogy nem törődik a gyerekekkel. Gézuka egy iskolai drogellenőrzésen lebukott, sokadmagával együtt, és erről levélben értesítették a szülőket. Mindenképpen be kell menni, de mikor? Holnap adok néhány időpontot Amálnak a jövő hétre, beszélje ezt meg. Sóhajtott, és a naptárjába is bejegyezte a feladatot.

A következő karton cédulát örömmel vette elő, arra „Kiborg” szó volt írva és két nyíl mutatott kifelé. Géza lerakta a Kiborgot a családi céduláktól jobbra, és a felső nyílhoz tette az „Arnold” feliratú cédulát, közvetlenül mellé a „Szimpózium” feliratút, ami a következő szimpóziumot hivatott jelezni, ahol Géza elnök szeretett volna lenni. Hosszasan gondolkodott, majd egy még tiszta kártyára ráírta: Peter Hoover. Amerikai, robotkutatásban jeles férfiú, akinek a segítsége Arnoldé mellett szintén szükségesnek látszik. A nyáron úgyis megy az Egyesült Államokba, a Princeton Universityt, ahol a pofa dolgozik feltétlenül útba kell ejtse. Ehhez persze az is szükséges, hogy a legújabb Hoover-cikkeket átnézze előtte, nehogy esetleg leböggjön. Ezért újabb céduláját „Krisztián-Hoover cikkek” felirattal látta el, és elhelyezte az asztalon.

A Kiborg cédula másik nyilához került az „állatok” cédula, mellé a „Zsolt” feliratú. Zsolttal gyorsan végzett, ráírta „öszöndíj”, és „robot cikk”, de inkább az „állatok” feliraton kezdett el töprengeni. Ha

valami egyszerű állatot választ, akkor a munka is egyszerűbb, de az eredmény nem lesz világraszóló. Mindenesetre egy „neuronszerkezet” cédulát illesztett az állatokhoz. A funkciót csak akkor lehet megismerni, ha az ember sejtről-sejtre ismeri az agy belső kapcsolatait. Ha két állatból készülne a kiborg, akkor két magasabb rendű elmét kellene összehozni valahogy. Nehéz ügy. Ha viszont az emberi agy bizonyos részeit lehetne egy állatéhoz illeszteni, abból érdekes dolgok sülnének ki, és felfigyelnének rá. Eszébe jutott Zsolt szerencsétlenkedése Alfival. No, kacska az nem. Nemcsak bűdös volt, de állandóan hápogott. Remek ötlete támadt. Barnával készített emberi neuronokból egy kicsi hálózatot, amelyet be lehet majd építeni megfelelő állati agyba. Persze, csak úgy odakenni nem lenne érdemes, meg a kiborgok kifejezetten gépi, számítógépi résszel is rendelkeznek, azt nem hagyhatja ki. Barna egyszer egy chipet akart csináltatni Krisztiánnal, amire neuronhálózatot telepítene, és a chipen keresztül kompjuterről adott jelekkel ingerelve akarta tanulmányozni a kicsi hálózat reakcióit. Ő persze Krisztiánt leállította. Krisztián neki dolgozik, és nincsen ideje baromságokra. De ez most éppen jó ötletnek tűnik, és Barna milyen hálás lesz, ha ez egyszer megengedi a közös munkát. Az „állat” mellé illesztett egy „Barna” feliratú cédulát is. Persze, mi a fenét tudnának csinálni a Barna ember-neuronjai egy állat agyában? És egyáltalán, hogyan lehetne észlelni, ha valamit csinálnának? Egy egész agyhoz képest a Barna pici hálózatai jelentéktelenek, meg a legtöbb feladat megoldásában az agy sok olyan területe is részt vehet, amelyek egymástól meglehetősen távol vannak. Megint írt egy cédulát: „metszet”. Valami mást kéne kitalálni! És valamit mindenképpen ki kell találni, mert az nem lehet, hogy egy probléma megoldásához csak egyetlen kísérleti elképzelés készüljön. Arnold mindig ragaszkodik ahhoz, hogy három-négy terv készüljön egyszerre, valamelyik csak beválik. Teljesen igaza van. Valami jó ötlet kéne! Egyelőre csak az „ötlet?” szó kapott új kártyát. A Barnaé mellé tette, holnap beszél vele.

Nézegette a még ki nem rakott kártyákat, amikor hirtelen eszébe jutott, hogy holnap lesz Arnold fogadása. A fene vinné el, megint el

van szúrva az estéje! Még Erzsinek sem szólt. Az asztalra csapta a maradék kártyákat, az elrendezést nem bolygatta meg, és kiment a feleségéhez.

- Szívem, holnap este lesz Arnold kétévente esedékes fogadása a tanszéki kutatók tiszteletére, és a fő embereket a hozzátartozójukkal együtt várja.

- És most szólsz? Nincs mit felvegyek, így nem mehetek, hogy mindenki rajtad röhögjön - mutatta Erzszi az egyébként moderáltan elegáns ruháját.

- Ugyan, édes, veszel magadnak valamit holnap!

- Holnap szakmai értekezlet van a klinikán, el se tudok menni.

- Kérlek, oldd meg valahogy, tudod, hogy Arnoldnak ez milyen fontos, ezért nekem is! - kérlelte Géza a lehető legszelídebb hangján.

* * *

Grünwald professzor úr fogadásait kétévente tartotta a Rózsadomb alján épült villájában. Minden tanszéki dolgozó hivatalos volt rá, de csak a vezető emberek hozhatták a hozzátartozójukat. Férfiaktól elvárta a sötét öltönyt és a nyakkendőt, de a technikai személyzet úgy jött, ahogyan akart. Igazából csak kíváncsiságból jöttek persze, és rendkívül feszélyezve érezték magukat. Néhány vezető ember más tanszékekről is hivatalos volt. A fogadáson mindig ott volt az egyetem valamelyik fontos főembere, a Rektor, a Főigazgató vagy valamelyik Dékán, és valaki az Akadémiáról is, persze csak a vezetőségből. Ők szolgáltatták a fogadás méltóságát. Arnold és felesége, egy idősebb, ősz, méltóságteljes és rendkívül elegáns hölgy a kertkapuhoz közel álldogáltak a sétányon, üdvözlendő a belépőket. A tágas kert füves tisztásán svédasztalokat terítettek bőséges választékkal, de az asztalok mögött két pincér szolgálta ki az érkezőket, másik kettő az italokkal sétált a vendégek között. Mindenki tudta, hogy pontosnak kell lennie, különösen, ha meg akarja szorítani Arnold kezét is, mert

10-15 perccel a meghirdetett kezdet után a házaspár és a meghívottak előkelő része visszavonul a kertre nyitott hatalmas hallba, ahol az igazán fontos diszkussziók zajlottak. Most éppen a Rektor tartott kiselőadást arról, hogy milyen is az egyetem tudományos szerveződése.

- Tudjátok - mondta a kis csoportnak, amely Arnoldokból, a Körmendy házaspárból és néhány dékánból, valamint Pákozdi Juditból, a pszichológus csoport vezetőjéből állott -, az egyetemen semmiféle pozitív elgondolást nem lehet keresztül erőltetni, nekem sem sikerült még! Viszont mindenki, én is, de akár egy adjunktus is meg tud akadályozni bármilyen értelmes javaslatot. Ellenszavazatok, pletykák, feljelentések, híresztelések, ismeritek. No most, egy olyan rendszerben, amely elég nagy, és a kölcsönhatások nem túlságosan gyorsak, de nem is elviselhetetlenül lassúak, a gátlások rendkívül hatékonyak, a rendszer stabilan ellenáll az újításoknak. De időnként előfordul, ritkán persze, hogy a gátlások kioltják egymást egy gátlás gátlásán keresztül. És így, teljesen véletlenül, valamely igazán jó javaslat is megvalósulhat. Ezt utólag persze már mindenki bánja, de ha egyszer megszavazták, érvényes.

Noha mindenki ismerte az egyetemek működési törvényszerűségeit, és ezt már a Rektor úr is többször részletesen elmagyarázta különböző ülések és fogadások alkalmával, de hát az ismétlés a tudás kedves mamája, azért diszkréten mosolyogtak, az alacsonyabb rangúak halkán nevettek.

Arnold a Rektorhoz fordult:

- Hát igen, éppen tegnap sikerült Gézának meggátolni egy esztelen javaslatot, az egyetem robotikai és mesterséges intelligencia kutatási kari bizottságában. Az öreg legények akarták megkaparintani az új szak egész oktatását, ami a lemaradásunkat tartósította volna, de a gátlás eredményeképpen, mosolyodott el, fiatal oktatók jutnak majd lehetőséghez.

A Rektor arcán egészen apró felhő vonult át:

- Igen, Arnold, már hallottam róla és támogatom is, ha azt a néhány öreget, akik tényleg értenek a szakmához, nem rekesztjük ezzel ki, mert azért a tapasztalat nem lebecsülendő, még ha új tudományokról is van szó. Magam is értek valamit a mesterséges intelligenciákhoz, és ha szükséges, szívesen megosztom tudásomat a hallgatókkal - mondta. Arnold és Géza összenéztek, mindketten arra gondoltak, hogy a Rektor most kezdi kiherélni a jó elgondolást, de csak Körmendy szólalt meg nagyon udvariasan:

- A Rektor úr és tanszéke egyetemünk jelentős műhelye, szerintem kitűnően fogunk együttműködni.

- Reméltem is - válaszolt a Rektor -, és bizonyos feltételekkel szívesen támogatom az új elgondolást. Arnold, ugorj be hozzám valamelyik nap a jövő héten és megbeszéljük a részleteket! - Arnold bólintott. Körmendy az ajkába harapott. „Ez az idióta megint az én fejem felett akar Arnolddal alkudozni”, gondolta, „de hiába, mert speciel ez a szak Arnoldot nem érdekli annyira, hogy engem feláldozzon, legalábbis remélem”.

Amíg az előkelőségek egyezkedtek, a népség, katonaság között szájról szájra adott információ terjedt: hétkor már el lehet menni, és Beánál bulit csinálunk, ne egyszerre menjen el mindenki, de nyolcig érjetez oda, kaja már nem kell, piát vegyetek. Zsoltnak Amál szólt, hozzátéve. „Kisfiú, magát én szállítom oda. A kocsim magától is odatalál, remek bulikat szoktunk Beánál csapni.” Sárrikát természetesen kihagyták, de ő mindig tudta, hogy a háta mögött mi történik, és megvető pillantással mérte végig Zsoltot és Amált, amikor a fogadás hivatalos vége előtt néhány perccel elvonultak.

* * *

Amál kis Fiatjával mentek, útközben Zsolt kiszállt, hogy vegyen három üveg bort, meg egy palack whiskyt, de Amál még utánakiáltott, hogy egy karton ásványvizet is, mert azt mindig mindenki elfelejti.

Mire Bea zuglói lakásához értek, a társaság nagy része már ott volt. Adél, a programozó fiúk közül hárman, a pszichológus Bea, néhány asszisztens a laborokból, természetesen mindenki a barátjával vagy barátnőjével. Megjött már Krisztián és öt-hat PhD-hallgató is, akik a tanszéken dolgoztak, szóval nagy, zajos, vegyes társaság. Amikor Zsolték beléptek, éppen csend volt, és egy női hang Arnold feleségét utánozta, amint köszön a Rektornak: „Nyalom a seggét, Rektor úr”, válaszul egy férfihang meglepően jól imitálva Arnoldot: „Én is, én is, széles segge van, sok nyelv elfér rajta, drágám”. A csendet fuldokló, őrzöngő röhögés váltotta fel, már egy ideje viccelődtek, és éppen abban a stádiumban kerültek, amikor minden bemondás pokoli hatást vált ki. Zsolt kicsit megbántva érezte magát, mi bajuk van ezeknek pont Arnolddal és a feleségével. Ő ugyan nem mindenben ért egyet Grünwalddal, de egyébként tiszteli. Nagyon kedves, előkelő emberek, az itt lévők inkább hálásak lehetnének a tisztességes munkahelyért. Érkezésük és Zsolt savanyú képe megakasztotta a humor szabad áramlását, valaki bekapcsolt egy zenedobozt, és a hámszobás lakás legnagyobb szobájából a bútorokat kezdték kicipelni, hogy legyen elég hely a tánchoz. Mindenki ivott és hamarosan visszatért a jó hangulat. Zsoltot Amál itatta szorgalmasan, majd egy idő után úgy látta, hatékonyabb eszközökre van szüksége Zsolt felvidítéséhez. Félrevonta és suttogva elmondta, hogy Körmendy lediktálta neki Zsolt tanársegédi kinevezését, már csak Arnoldnak kell aláírni. Megüresedett egy hely az antropológusoknál, az lesz az övé. Ettől ugyancsak megvidámodott a fiú, különösen akkor, amikor Amál még azt is hozzátette, hogy Körmendy fiókjában van egy lista arról, hogy az év második felében kik fognak két-három hónapos külföldi látogatásokra utazni és azon a listán Zsolt az első helyen van. Csak semmiről ne tudjon, ha kedves az élete.

„Tanársegéd!” - ujjongott Zsolt, holnap megírja haza, boldogok lesznek. Ő is teljesen feldobódott. Amál figyelte a folyamatot, és amikor elérkezettnek látta az időt, kézen fogta, és a lakás kicsi félszobájába cipelte, ahol mindössze egy dívány és kis asztalka volt, gondosan bezárta az ajtót, és magára húzta Zsoltot. Zsolt szépen

teljesített, de kicsit aggódott, hogy vajon mivel jár ez, remélte, hogy Amál nem képzeleli, hogy ők valamiféle komolyabb viszonyba kezdenek. De nem kellett volna aggódnia, Amál szabad, független asszony volt, nem kívánta érzelmi problémákkal terhelt nyugalmas, szingli életét, de a megfelelő alkalmi partnereket nem vetette meg.

Később, valamivel éjfél után Zsolt Krisztiánnal beszélgetett. Zavarban érezte magát, hogy vajon Krisztián mit tud a cikkel kapcsolatos problémákról, Körmendy megmutatta-e neki, amikor még csak Kertész Zsolt volt a szerző, vagy ezzel se törődött, csak átírta. Ha tudja, hogy mi történt, talán elnézést kéne tőle kérni, de lehet, hogy feleslegesen leplezné le saját magát. Kérdezgetni kezdte Krisztiánt a munkáról, eredményekről, hány cikket írt már. Meglepetésére Krisztián azt felelte: egyet sem, azokat mindig Körmendy írja, az ő neve is rajta van már vagy haton, de ez őt nem nagyon érdekli. A fő az, hogy a docens vele meg van elégedve, mindig minden munkával kapcsolatos dolgot megbeszélnek, ő kipróbálhatja a saját ötleteit is, bár Körmendy végtelenül nagy tudású ember, nehéz valami egészen újat mondani neki. Reméli, hogy egyszer ő is ilyen lesz.

- Nekem fontos, hogy mit találok ki, és én azt szeretném kutatni, ami engem érdekel - válaszolta Krisztiánnak.

- Sokféleképpen lehet kutatni - gondolkodott el hangosan Krisztián -, van, aki egyedül szeret, van, aki csapatban. Én az utóbbi kategóriába tartozom, és a munka csak addig érdekel, amíg csinálom, hogy aztán mi lesz vele, hol jelenik meg, megjelenik-e egyáltalán, az már kevésbé érint.

- Nem szeretnél vezető lenni? Nem szeretnéd, hogy legyen egy csoportod, és te szabd meg a kutatás irányát?

- Tudod, milyen nagy felelősség az?! Én megcsinálom a dolgom, és megyek haza a barátnőmhöz. Körmendy meg Arnold meg biztosan egész éjjel gondolkodnak azon, hogy hogyan tovább, meg a sok harc, cselszövés az egyetemen, kell a fenének. De sok sikert kívánok neked, pajtás! - zárta le a beszélgetést Krisztián.

* * *

Körmendy elutazott New Yorkba, egy mesterséges intelligenciával foglalkozó kisebb konferenciára, ahol előadást is tartott, bár nem ez volt a fő cél, hanem a találkozás Hooverrel, Princetonban. Szerencsére, előadása a második napra esett, addigra mindenkivel beszélt, akit fontosnak tartott, és mindenki kezébe nyomott néhány példány különlenyomatot a múlt évben megjelent cikkekből. A folyóiratokat kevesen olvassák, de a fontos cikkek különlenyomatai a szerzők révén minden érdekelthez eljutnak, és így válik a jó folyóirat olvasottá. A harmadik nap kora reggel Körmendy felült az egyik Princetonba tartó buszra a 42. utcában lévő buszterminálnál, délre beszélte meg a találkozót telefonon, Hoover természetesen meghívta ebédre. Az ilyen egyetemi ebédek nem fényes éttermekben zajlanak, hanem az egyetemi ebédlőkben. Vagy ha nagyobb súlyt akarnak neki adni, valamilyen egyetem közeli kisvendéglőben. Hoover nagyobb súlyt akart neki adni, hiszen viszonznia kellett egy pazar budapesti vendéglátást, ami vagy két éve esett meg vele a mostani vendége körültekintő figyelmességével övezve. Körmendy úgy érezte, hogy nem szabad azonnal az őt elsősorban érdeklő Kiborg Szimpóziumra terelni a szót, valahogy előre meg kell nyerni a pasast. Krisztiánnak volt egy hosszú robot-modellezéses munkája, sok hasznos számítással, ami mellett még némi elméleti tanulságokat is le lehetett vonni belőle a modell és környezete viszonyáról. Körmendy hajlandó volt ezt a munkát feláldozni, és horogra tűzte. Elővette a köteg kéziratot, azzal a szöveggel, hogy elhozta egy tehetséges munkatársának az irományát, amiből egészen jó elméleti írást lehetne kanyarintani, de az az igazság, hogy ő most nagyon el van mélyedve egy másik munkában, meg őszintén bevallja, hogy ez inkább illik Hoover vonalához. Nem lenne kedve beszállni a cikkbe? Hoover átlapozta a kéziratot, és látta, hogy szinte teljesen kész, nyilvánvalóan valami rejtett szándéka van a süket kelet-európainak, hogy így

felajánlja, persze lehet, hogy csak szeretne egy közös cikket. De az anyag egészen jó, biztosan elfogadnák bárhol. Gondolkodott, fél napi munka, és egy jó cikk. Ránézett Körmendyre és szemrebbenés nélkül azt mondta:

- Rendben, hajlandó vagyok átírni, de én leszek az első szerző. - Körmendy ezt várta, de kicsit sóhajtott, mintha az első szerzőség azért meglepetésként érte volna, majd bólintott:

- Jól van. A robotika folyóirat biztosan befogadja.

Hogyne, Hoover is oda akarta küldeni. Megegyeztek. Mindenféle tudományos pletykák következtek, és bár Hoover már az óráját nézte, Körmendy előjött a far-bával. Grünwald javasolni fogja, hogy a két év múlva esedékes Kiborg Szimpóziumot Magyarországon rendezzük, ő, Körmendy természetesen szívesen vállalja a vele járó embertelen munkát, de talán könnyebb lenne, ha Hoover vállalná az alelnökséget, a munkát mi elvégezzük, sietett biztosítani, hogy nem a munkát akarja megosztani. Persze a javaslatnak még át kell menni a nemzetközi robotikai bizottság elnökségi ülésén, ami itt lesz ősszel a közelben, a New York-i Cornell egyetemen. Hoover elkomorodott, rájött, hogy bekapta a csalit, a tét nem a cikk volt, hanem az ő támogatása a magyarországi rendezéshez, ami, ha megszavazzák, nyilván azzal jár, hogy vagy Grünwald, vagy ez a másodrangú kis faszki lesz a konferencia elnöke. Sajnos már késő. Ha közöl vele egy cikket, amit ráadásul az ő munkájukból írnak, nem mondhatja, hogy nem támogatja a tervet. És végül is az alelnökség elfogadható, ha keleten rendeznek konferenciát, akkor mindig a keleti másodvonal szerepel az előtérben. Csőbe húzták, de jó képet kell vágjon hozzá.

- Remek ötlet - mondta tehát -, egészen biztosan megszavazzuk. Addig kijön a közös cikk is, persze jól jönne valami új munka, amire a konferencián fel lehet hívni a figyelmet. - Ezzel finoman jelezte, hogy kis-apám, még valamit le kéne tenni az asztalra, hogy jól játszhasd majd az elnököt. Körmendy természetesen értette és elmosolyodva igyekezett titokzatos lenni:

- Van még egy-két dolog a fiókban.

* * *

Grünwald Arnold belépett a rektori titkárságra. A titkárnő azonnal felállt és üdvözölte.

- A Rektor úr már várja önt, parancsoljon! - és terelte a tágas fogadószobába.

- Szervusz, Rektor úr, szervusz, Bélám! - üdvözölte Grünwald a házigazdát, a viszontüdvözlés és kézfogások után elhelyezkedtek a süppedő fotelekben.

- Kávét, teát, kis konyakot?

- Köszönöm, semmit. A tanszéken korábban minden szükségessel elláttak. Örülök, hogy támogatni méltóztatod Körmeny tervét az új szakról - indított magasról. A Rektor, a Béla egy ideig hallgatott.

- Az ülés óta szinte csak ezzel foglalkozom, az öregfiúk idejárnak panaszkodni, nagy a felháborodás, őszintén meg kell mondanom. Ha nem te lennél mögötte, Arnold, régen leállítottam volna - teregette ki a lapjait Béla. Ebből Arnold láthatta, hogy a csata koránt sincsen megnyerve, mert ugyan nem mondta, hogy tényleg leállítja, de azt se, hogy támogatja. Fineszes az öreg farok, gondolta Arnold. Sohasem használt közönségesnek minősíthető szavakat, például azt, hogy fasz, de a farokig elment, persze, csak gondolatban, és csak olyan érzelmileg kiélezett helyzetekben, mint ez a mostani is. Úgy látszik, nem elég neki, hogy őt engedjük oktatni, pedig ez is micsoda nagyvonalúság, mi a f...t (megint eszébe jutott az a szó, de mégis inkább fenét gondolt), akar ő a robotikáról meg a mesterséges intelligenciáról oktatni? Ahhoz előbb neki is el kéne végezni a kurzust. Ezen kicsit elmélázott. Látta Bélát az első padban, rektori talárban, amint szorgalmasan jegyzeteli Krisztián előadását. Milyen szép is lenne! A Rektor úr azonban kizökkentette a mélnázásból.

- Mondd, Arnold, tulajdonképpen mi a célod ezzel a Körmenyvel? - tért a lényegre -, azt tudom, hogy a mi kutyánk

kölyke, de neked is tudnod kell, hogy a mi kutyánknak számos más kölyke is van, és mindegyiknek fontos valamilyen csecshez jutnia. - Még egy mondat, és anekdotákat fog mesélni arról, hogy az ő idejében hogyan volt, ezt mindenképpen meg kell előzni, délre várnak a minősítő bizottságban, rémült meg Arnold. Dorong és répa kell ide, hogy az ő stílusánál maradjunk.

- Rektor uram - szólt hűvös mosollyal -, Körmendy nemcsak a szívem szerinti utódom, a tanszékem legkiválóbb oktatója, de nemzetközi körökben is elismert szakember. Minden valószínűség szerint a két év múlva esedékes Kiborg Szimpoziumot Magyarországon rendezzi a Nemzetközi Robotikai Társaság, magam fogom javasolni a szeptemberi elnökségi ülésen, és ismerhetsz annyira, hogy csak biztos dolgokba vágok bele, és ez a mi Körmendyünk lesz a konferencia elnöke. A világhírű konferencia nemcsak az országnak kelti majd jó hírét, hanem egyetemünknek is, ezt neked, Bélám, nem kell magyaráznom. - Ez volt a dorong. Most jöhet a répa. - Meg akartam ugyan várni az elnökségi ülést, de az már úgyis csak formáság - (nagy blöff volt, mert még azt sem tudta Arnold, hogy sikerült-e Gézának Hoover megnyerése, de Arnold mindig élvezte a kockázatokat) -, ezért most kérlek arra, hogy a konferencia nyitóbeszédét tartsd meg, és szíveskedj közbenjárni, hogy valamelyik vezető politikus, lehetőleg a miniszterelnök is jelen legyen a megnyitón! Szponzorokról magam gondoskodom. - A dorong kemény volt, a répa édes, Béla megint nyüzsöghet, mintha ő találta volna ki az egészet, ez csak ér annyit, mint egy kis új szak. Ért annyit. A rektori válasz lelkesnek tűnt:

- Édes Arnoldom, egyetlen szóval sem mondtam, hogy nem támogatom az új szakot, csupán a véleményedre voltam kíváncsi az ellenvetésekkel kapcsolatban...

Miféle ellenvetések, gondolta Arnold, hiszen egy ép mondatot sem tudnak tanult barátaim megfogalmazni, nemhogy egy értelmes ellenvetést, de hangosan így szólt:

- Az a véleményem, hogy egyetemünk sokat fog nyerni az új szak

révén, és ehhez az is jelentősen hozzájárul majd, ha a Rektor megnyitóbeszédében jelenti be az új szak indítását. Így mindenki láthatja, itthon és Európában is, hogy nem vagyunk a lemaradók között, a robotika már a jelen tudománya. - K. O. Már csak egy fehér inges bíró hiányzott, hogy a pihegő Arnold kezét a magasba emelve a tomboló közönségnek bejelentse: az egyetem új szakot indít, úgy, ahogyan azt Arnold, az ő nagy, európai méretű eszével elképzelte. De csak a titkárnő jött be, hogy valamit súgjon a Rektor úr fülébe. A Rektor az órájára nézett, és annyit mondott, két percet még ő is várhat. Grünwaldhoz fordulva pedig összegezte a beszélgetés eredményét:

- Úgy gondolom, Arnold, mindenben megegyeztünk. A részleteket majd az embereink kidolgozzák, ha nincs több kérdés napirenden, az előszobában várakozik a miniszterelnök-helyettes, vele kéne folytatnom, jelzem is neki igényünket a szimpozionnal kapcsolatban - mondta, és felállt.

Van Isten!, gondolta Arnold, és barátságosan elbúcsúzott.

* * *

Amint Körmendy hazaérkezett Amerikából, kereste Arnoldot, de nem voltak otthon, csak másnap találkozott vele a tanszéken. Kapcsolatuk mindig nagyon korrektnek bizonyult, nem váltak barátokká, de Arnold sokat segítette Körmendyt fiatalabb éveiben, aki hálás volt ezért, és hűséggel viszonzta. Grünwald mindig hozzájutott azokhoz az információkhoz, amelyekkel Körmendy rendelkezett, és sohasem kellett attól tartania, hogy docense valami ellene irányuló összeesküvésben venne részt. Ennek fejében persze Grünwald nemzetközi kapcsolatait mozgósította Körmendy érdekében, ha erre szükség volt. Géza most is részletesen beszámolt külföldi élményeiről, és pontosan elmesélte a közös cikk és az elnökségi támogatással kapcsolatban történt beszélgetést is. Arnold

felvonta szemöldökét és csodálkozott.

- Géza, neked már nem lenne szükséged erre a cikkajánlatra, elég jól ismernek. Jó, még nem vagy a legjobbak között, de sokkal fiatalabb is vagy, és simán elfogadják minden közleményedet.

Géza nagyot nyelt.

- Úgy gondoltam, Hooverre szükség lehet még, és nem éreztem nagy áldozatnak a közös cikket. Határozottan megígérte, hogy támogatja a szimpozion itteni rendezését.

- Azt én a saját kapcsolataimon keresztül is el tudom érni - válaszolt Grünwald, egészen enyhe fensőbbiséggel -, de ahogy gondolod, végül is a te munkádról van szó. Az adott helyzetben, azt hiszem, hogy a munkára kell koncentrálni, van bő másfél évünk, valami nagy dobás kéne, Géza. A jövő hétre tűzd ki a projektmegbeszéléseket, hogy lássuk, mibe vághatjuk a fejszénket, már csak azért is, mert utána Djakartába megyek, ahol a *Homo floresiensissel* kapcsolatban zártkörű megbeszélés lesz, amire meghívtak. Onnan Svédországba, majd Itáliába és Egyiptomba is, Kairóban lesz az idei Európai Antropológus Kongresszus. Őszig nem láttok.

-

A projekt

A projekt-megbeszélések mindig nagy eseménynek számítottak a tanszéken. Mindenki ezeken kívánta éles elméjének fényét csillogtatni, és kíméletlenül leszedték egymás ötleteiről a keresztvizet. A Körmendy-csoport projektvitájára külső szakértőket is meghívott Arnold, miután Géza röviden tájékoztatta a témákról. Két neves biokémikust és egy etológust hívtak meg.

Körmendy előzőleg tisztázta Gárdos Barnával a lehetőségeket, el kívánta kerülni, hogy törlesztésképpen a korábbi nézeteltérések miatt nagyon negatív legyen a megbeszélésen. Világossá tette, hogy itt, most hosszú távú együttműködésről van szó, borítsanak fátylat a korábbi nézeteltérésekre, és ha Barna jónak látja, akár a korábbi projektterve is szóba jöhet. Barna mindezt meglepéssel nyugtázta, de kicsit aggasztotta Géza nyüzsgálása, mi lehet itt a háttérben, ha Géza előre ennyi engedményre hajlandó? A tanszék tagjai, a Kiborg Szimpozion hazai rendezése körüli tervekről mit sem tudtak.

Körmendy Zsolttal és Krisztiánnal is beszélgetett, Zsoltnak felajánlotta, hogy a saját neve alatt írjon egy népszerű tudományos cikket, majd ő elhelyezi, Krisztián pedig ígéretet kapott, hogy a vágyott legújabb kompjuter is idekerülhet, ha megfelelő lesz a projekt, mert akkor az is felkerül az igénylendő felszerelések listájára, továbbá Arnold megígérte, hogy kiverekszi a szükséges igen nagy mennyiségű eurót. Ezek után mint a kezes bárányokkal dolgozott velük egy egész héten keresztül.

A meghirdetett napon ebéd után került sor a megbeszélésre a könyvtárban, kávé és aprósütemény kíséretében. Grünwald maga elnökölt, és Körmendy állt fel, hogy ismertesse az elképzelést.

Hosszan beszélt a kiborgokról. Egy kiborgban valamilyen élőlény és egy gép meg egy kompjuter kapcsolódik össze szerkezeti és funkcionális összhangban. Ez a lény lehet bármilyen állat, de

számunkra a legizgalmasabb, amikor ember az élő résztvevő. Nagyon egyszerű kiborgok tulajdonképpen már léteznek, kísérleti stádiumban. A hallóideghez csatlakoztatott apró halláspótló elektronikus szerkezet, vagy a fotocellákból álló és a látóideghez kötött fényérzékelő ilyennek tekinthető. De sokkal többet szeretnénk. Az már bizonyos, hogy megoldható az emberi agy és egy kompjuter közvetlen csatlakoztatása, bár tisztázatlan még a kommunikáció lehetősége és módjai, de elvi akadályok nem látszanak. Az emberi aggyal közvetlenül összekapcsolt, azzal kommunikáló modern kompjuter fantasztikus lehetőségeket rejteget.

Továbbra is elvi síkon mozogva kifejtette, hogy nemcsak ember lehet a partner, hanem állatok is. Ha sikerülne megoldanunk a kompjuter és az állati agy közötti értelmes kommunikációt, újfent csak korlátlan lehetőségű eszközökhöz juthatnánk. Képzeljünk csak el egy kistestű rágcsálót, mondjuk patkányt, amely parányi kompjuterrel a fejében az ember által hozzáférhetetlen természetes vagy mesterséges járatokban mozog, és a látott képeket parányi antennáján keresztül juttatja el ember-irányítójához, közben értelmesen, önállóan megoldja az útján felmerülő nehézségeket. Ilyen kiborgokkal megnyílna a tenger mélye is számunkra, és résztvevő bepillantást nyerhetnénk az állatok titkos, társas kapcsolataiba.

Végül kifejtette, hogy őt magát a lehetséges kiborgok harmadik osztálya izgatja leginkább, ahova olyan lények tartoznak, amelyek szervezetét két különböző állat - melyek egyike lehet akár ember - alkotja. Ahogyan egyre többet tudunk az immunrendszer működéséről, amely a legnagyobb akadálya ilyen szervezetek konstrukciójának, úgy tűnik, hogy már közeledik az idő létrehozásukhoz. Részletesen elmélkedett arról, hogy itt nemcsak arról van szó, hogy bizonyos szerveket, érzékelőket lehessen egyik állatfajból a másikba átültetni, hanem arról is, hogy az idegrendszerek gépi összekapcsolásával végre bepillantást nyerhessünk az állatok gondolkodásába, és ezzel a saját gondolkodásunkat is talán jobban megérthetjük.

Hosszú csend fogadta Körmeny előadását. Pákozdi Judit szólalt

fel először.

- Mindenki olvasott már science-fiction könyveket, amelyekben kiborgok szerepelnek, tehát a lehetőségeket régen megálmodták. Szép dolog egy pillanatra ilyesmiken elmerengeni, de őt inkább az érdekli, hogy hogyan csatlakozik ez a nagy téma a tanszék meglévő kutatási irányaihoz. Itt pszichológusok, antropológusok dolgoznak többségben, leszámítva a biokémikusokat és Körmendy neurobiológus csoportját. Például, kik fogják azokat a kiborgokat összerakni? - kérdezte élesen.

Géza maga is epésen válaszolt. Nem a meglévő feltételekből kell kiindulni, nem az elavult irányokba tanácsos tovább menni, hanem új lehetőségeket kívánatos kidolgozni. Az uniós pályázatokon, mint erről már korábban is szó esett, jókora összegeket lehet nyerni új, a tudományt tényleg előrevivő projektekhez. E tanszéken megvan az a szellemi kapacitás, amelyre ilyen projekteket alapozni lehet. Gárdos laboratóriumában neurontenyészetek élnek és növekednek, nélkülözhetetlen alkatrészei lehetnek a kiborgoknak, de még fontosabb, hogy megtanuljunk neuronhálózatokkal kompjutereken keresztül kommunikálni. Volt már egy ilyen kísérlet, amit ő, őszintén megmondja, anyagiak hiányában nem támogatott, de most újfajta lehetőségek nyíltak. Aztán itt van Zsolt és Krisztián robotprojektje, amelyben egy élő állat viselkedését sikerült egy kompjuteren létező robot működtetésére felhasználni, ő ezt is fontos kiindulási pontnak tekinti. És különösen fontosnak gondolja azt, hogy ez a látszólag különböző két munka az ő elképzelései szerint összekapcsolható a kiborgok létrehozásával.

Arnold hevesen bólogatott, és ez mindenki számára azt jelentette, hogy támogatja ezeket, a többeknek azért zavarosnak tűnő, de újdonságszámba menő elképzeléseket.

- A világeért sem kötözködni akarok - kezdte a felszólalását a vendég biokémikusok egyike -, de tulajdonképpen hogyan akarja a kiborgot létrehozni? Tudjuk, hogy milyen nehéz a fajok közötti transzplantáció, pedig például disznószívvel sokkal könnyebben lehetne pótolni a beteg emberszívet, de az immunológiai problémákat

még nem tudjuk kielégítően kezelni. Hogyan akar Körmendy életképes kiborgot több állatfajból létrehozni?

Zsoltot már annyira megdolgozta Körmendy a kétnapos együttműködés során, hogy ő teljes ifjú lelkesedésével segíteni akart. Szót kért, és azt fejtegette, hogy talán nem a részek egyesítésével kéne kezdeni, hanem kimérákkal, olyan állatokkal, amelyek eleve két különböző genetikai konstrukcióból jönnek létre, hiszen, a kimérákat, bár nincsen bennük gép, mégis tekinthetnénk a kiborgok speciális alosztályának.

Pákozdi Judit szólalt meg ismét.

- A kimérák ugye, amint Zsolt elismerte, nem kiborgok. Keveset tudunk az állati idegrendszer normális működéséről, mi értelme van létrehozni az élőlények egy teljesen új osztályát, amelyek esetleges működéséről még kevesebbet tudunk, mint az ismert állatokéiról?

Körmendy védelmébe vette a kiméra ötletet. Lehet, hogy csak Zsolt felé akart egy újabb gesztust tenni, lehet, hogy tényleg látott benne fantáziát, azt vázolta, hogy ha két különböző állatból készítünk harmadikat, ott is jelentkeznek az idegrendszeren belüli kommunikációs problémák. És ha az ilyen lény életképes lesz, akkor működésének tanulmányozásával nagyon fontos felvilágosításokhoz juthatunk az idegrendszer belső kommunikációjáról. Arnold megint bölintani látszott, és ez jelentősen befolyásolta a következő felszólalókat. Lassan körvonalazódni kezdett két nagy projekt. Az egyik Gárdos idegrendszeri hálózatain alapult, de kiterjesztették a hálózati kimérákra. Vagyis próbáljon Gárdos különböző állatokból származó neuronokat egyetlen hálózatban egyesíteni.

- Lássuk a kommunikációs problémákat sejtszinten, ugyanakkor, ha a másik projekt, amely az élő kiméra létrehozatalát célozta meg sikeres lesz, akkor annak az idegrendszeréből származó tenyésztett neuronhálózatok magától értetődő alanyai lehetnének a további vizsgálatoknak.

- Kivéve persze - jegyezte meg félhangosan Pákozdi Judit -, ha az

agya például nem lesz kiméra, hiszen az is előfordulhat. És egyáltalán - folytatta már hangosan -, miféle kimérát akar Körmendy? Egy macskakrokodilt vagy egy rókabékát?

Röhögtek.

Körmendy segítségkérően nézett körül, igazából nem szerette az állatokat, csak az agyszeleteket szerette, azokat is csak akkor, ha eléggé vékonyak. A kutyákat, macskákat pedig kifejezetten utálta, egy pillanatra eszébe jutott a folyamatosan hápogó Alfi, és hirtelen nagyon elbizonytalanodott.

- Talán valami majmot kéne választani, avagy rágcsálót - gondolkodott hangosan.

Megszólalt a vendég etológus is:

- Szerintem, ha ennyire különleges munkába fognak, jól ismert állatokat kéne választani, hogy a kiméra esetleges különleges tulajdonságait könnyen fel lehessen ismerni, én például a kutyát javaslom.

Körmendy elborult, megint egy élő, ugató kutya, és ott szaladgálna a tanszéken, borzalmas. Zsoltnak megtetszett az ötlet, és azonnal csatlakozott hozzá.

- Persze, hiszen van tapasztalatunk is ezzel az állattal, erről írtuk a legutóbbi cikkünket - mondta, miközben nyelt egy nagyot. Grünwald elismerően pillantott Zsoltra: lám, megértette a tanítást. Körmendy megingott, a kutya legalább nem hápog, és úgyis kell egy külön helyiség, netán épület, ahol majd ezeket a dögöket tartják, gondolta.

- Rendben - mondta -, nekem a kutya megfelel. Ha Zsolt elvállalja a kiméra-program felügyeletét, és a vele járó rengeteg munkát - tette hozzá kajánul.

Zsolt vállalta. Pákozdi következő kérdése az volt:

- Mi lesz a másik? És hogyan egyesítik a kettőt?

Gárdos eddig hallgatott, de most ő is megszólalt, és Körmendy megkönnyebbülésére, nagyon támogatólag. Mivel neki az emberi

neuronhálózatokban van némi gyakorlata, mintegy húsz év, talán célszerű lenne a kutyát az emberrel összekeverni, fejtegette. Arnold nagyon elgondolkodott, feleségével együtt mélyen vallásos katolikusok voltak. Embert kutyával? Istentől való ez? De mindig el tudta választani a tudományos kérdéseket a vallástól. Végül is sejtekről, neuronhálózatokról lesz szó, a világban már számos helyen hibridizáltak emberi sejteket, még növényi sejtekkel is, nem probléma, nyugtatta magát.

Gárdos javaslatára nem érkezett ellenvetés, csak egy kérdés: hogyan? Körmendy határozottan ragadta magához a folytatást.

- Úgy gondolom, hogy DNS-bevitellel. Kutya petesejtekbe emberi DNS-t juttatunk és meglátjuk, hogyan épül be a kifejlett állat sejteibe, félig-meddig emberi kiméra-sejteket létrehozva.

A másik vendég biokémikus szólalt meg:

- Nem nagyon hiszem, hogy a teljes emberi DNS-t érdemes lenne használni. Két teljesen eltérő, bár emlős szervezetről van szó, mintegy húsz-harminc millió évvel ezelőtt vált el a hozzájuk vezető leszármazási ág az evolúciós törzsfán. Még ha életképesnek bizonyulna is, valami szörnyszülött jönne létre.

Arnold újból aggódni kezdett magában, Isten miatt. Körmendy azonnal feltalálta magát:

- Szó sincsen teljes genom-átvitelről, kiválasztjuk az agyban működő génszegmenseket, és azokkal végezzük majd a kísérletet.

Gárdos egyetértett, hangsúlyozva, hogy az agy is túlságosan szerteágazó funkciójú, kiválasztunk majd egy funkcionálisan jól elkülöníthető agy területet, és abból vesszük a szükséges DNS-t.

- Kiből? - kérdezte Pákozdi, olyan hangon, mintha valakinek, itt és most, azonnal donorként jelentkezni kéne. Zsoltnak Brúnó jutott az eszébe, „aki” a docens asztalán foglalt el megbecsült helyet. De Gárdos mindenkit megnyugtatót:

- A DNS meglehetősen stabil anyag, a szükséges néhány milligramm agyszövetet a kórbonctani intézettől simán megkaphatjuk.

Pákozdi gúnyosan reagált:

- Hogyha mondjuk a Broca-tekervényből vesznek egy darabot, amely az ember nyelvi képességeivel kapcsolatos, a kutya biztosan beszélni fog. Meglátjuk.

Mindenki röhögött.

Ekkor Arnold úgy gondolta, hogy itt kell abbahagyni.

- Azt hiszem, minden felvetésre kielégítő válasz érkezett - mondta - , és a „beszélő kutya” projekt, elindulhat a maga rögzös útján. - Mindenki dőlt a nevetéstől. - Kérem a docens urat, hogy részletesen kidolgozott pályázatot szíveskedjék készíteni munkatársaival, ugyancsak részletes költségvetést, és azt majd benyújtjuk az uniós pénzalaphoz! - zárta be a megbeszélést.

- Beszélő kutya! - kiáltott Zsolt és Krisztiánnal hangos kutyaugatás közben összecsapták a tenyerüket.

Körmendy elégedett volt.

- Hátha sikerül, manapság annyi baromságra dobnak ki pénzt...

* * *

Elkezdődött a projekt megírása. Körmendy elmagyarázta Zsoltnak, hogy ennek legalább hatvanoldalas dokumentumnak tanácsos lennie, részletesen leírva azokat az eredményeket, amelyeket a projekt öt éve alatt majd elérnek, irodalmi összefoglaló, esetleges együttműködés más országokkal, ide majd Hoovert fogjuk beírni, amúgy is jön a közös cikkünk vele és Krisztiánnal. Zsolt értetlenkedett:

- Hogyan lehet azt akár két hónapra előre megmondani, hogy milyen eredmények lesznek? Hiszen az ember dolgozik, ötletei támadnak, kipróbálja őket, némelyik bejön, mások nem, és lehetetlen megjósolni előre a jövőbeli kutatás egyes lépéseit.

Körmendy kesernyésen kacagott.

- Fiatal barátom! Te - már tegeződtek! - ezt nagyon jól látod, mert így van a való életben. A tudomány pénzeit osztogató bürokraták viszont nem a való életből élnek, mert abból nehéz volna családjukat fenntartani. Ők igyekeznek biztosra menni, csak az eredményesnek látszó pályamunkákat támogatják, mert akkor végzik jól a munkájukat, ha az általuk támogatott pályázat előzetes tervei mindenben bejönnek. Ötletei mindenkinek akadnak, pénzt viszont csak az elvégzett munkára lehet kapni. A piaci mechanizmusok az élet más területein is felborulnának, ha a tudomány támogatásában bizonytalan ígéretekre osztogatnák az adófizetők drága pénzét. Ezt nem teszik, és ehhez a tudományos világ alkalmazkodott. Pályázatunk a már közölt és a már meglévő, de még nem közölt eredmények megjólásán fog alapulni. Így, ha megkapjuk a pénzt, öt évig nyugodtan dolgozhatunk értelmes elgondolásokon, amelyek ha eredményt hoznak, majd egy következő pályázatban fognak szerepelni.

Zsolt hitetlenkedve csóválta a fejét.

- És ezt mindenki így csinálja?

- Aki hosszú távon rendszeresen pénzt akar kapni, természetesen így. Korábban, amikor nem ez a rendszer működött, tulajdonképpen rosszabb volt a helyzet, mert ha a még nem elért eredményekre adnak kockázatos támogatást, rövid idő után a pénzért felelős bürokrata maga is érdekeltté válik abban, hogy a kutató jelentéseit elfogadják, függetlenül attól, hogy sikeresek-e vagy nem. Hiszen, ha csupán a jó eredményeket fogadnák el, esetleg kiderülne, hogy ő feleslegesen kockáztatott és pazarolta a pénzt. Ilyet pedig egy hozzáértő bürokrata nem tesz.

- Akkor azt se írjuk be a pályázatba, hogy beszélő kutyát szeretnénk csinálni?

- Kedves tanársegéd úr! - érkezett a gyors válasz. - Egy pályázat nem tartalmazhat tudományos fantasztikumhoz sorolható elemeket. Lehet, hogy ez a dolog tényleg sikerül, de ha beírnánk, és nem sikerülne, elvernék rajtunk a port, és legközelebb aligha kapnánk jelentősebb összegeket.

- Akkor nem is szabad róla beszélni? - értetlenkedett Zsolt.

- Beszélni, kérem, mindenről szabad... Sőt, kell is, mert esetleg valakinek jó ötlete támad, és azzal lendíthetünk a programon. Mindenfelé elmondjuk, hogy min dolgozunk, mert ez népszerűvé tesz minket, és segíti a társadalmi támogatásunkat. Például, a jövőre rendezendő Kiborg Szimpóziumon, bár ott már valami eredménnyel kéne fellépni, és arról tartani az előadást. Egy előadás megtartásának a feltételei sokkal lazábbak, mint egy közleményé, lehet tehát finoman manőverezni, megcsillantani a lehetséges eredményeket azelőtt még, hogy egyáltalán meglelnének. Persze ezzel is vigyázni kell, ha valaki sokszor ülteti fel a kollégáit, akkor elveszíti a hitelét. De egy beszélő kutya, ha csak néhány szót makogna is, óriási eredmény lenne - fejezte be apró székfoglalóját a docens úr.

Mindenki a leendő projekten dolgozott. Amál, Körmeny vezénylete alatt, terjedelmes listát állított össze a legszükségesebb beszerzésekről. Kompjuterok, fagyasztó berendezések, centrifugák, fehérje és DNS analizálógépek, szeletelő masinák, mikroszkópok, mindenféle mérőműszerek beszerzése mellett Zsolt meglepve fedezte fel, hogy szobák egész berendezését újítja fel a docens. Például a maga nem is olyan régi bútorait elegáns bőrgarnitúrára kívánja felcserélni. Zsolt ezen is kiakadt, de nem kellett Körmenyhez forduljon, hanem Amál oktatta ki.

- Csak nem képzeled, Zsolti, hogy a tanár úr jövőre a régi bútorok között fogadhatja az idelátogató külföldieket?! Azt hinnék, hogy mi is ehhez a bűdös Balkánhoz tartozunk, és nem lennének hajlandóak együttműködni velünk. Hasonló csak a hasonlóval, kiskomám.

Az is kiderült, hogy a professzor úr még elegánsabb bútorait az előző pályázat pénzéből cserélték ki. Persze ő is sűrűn fogad vendégeket.

- Mi a fenének ez a sok különös műszer? - kérdezte Zsolt Krisztiánt, mert már félt a docenst zaklatni.

- Kisapám, ha nem szerelkezőnk fel alaposan, végünk!

- Igen ám - mondta Zsolt -, de a kutya DNS-kísérletekhez semmiféle új dologra nincsen szükségünk.

- Ha mindenki csak éppen azt kérné, ami a következő kísérletéhez szükséges, akkor megállna a tudomány! - vihogott Krisztián. - Mindig az élvonalban kell maradnunk a felszerelést illetően is, mert aztán, ha valamiért tényleg kell az egyik műszer, évekig tart a kikunyerálása és beszerzése. Én például egy csomó sok-terabájtos winchestert is kértem, most ugyan nem kell, de soha se lehet tudni. Be kell spájzolni, így fogunk ki Brüsszelen!

Zsoltot ezek az új tapasztalatok felkavarták.

- Arról egyáltalán nincs szó, hogy a tudomány lényege az új ötlet, a felfedezés lenne, ez láthatóan senkit sem érdekel - panaszkolta Gárdos Barnának, aki szintén hosszú listákat gyártott a szükséges felszerelésekről -, a lényeg, úgy látszik, az, hogy az ember egy mohó, kíméletlen maffia tagja kell legyen, ha egyáltalán a pályán akar maradni. Kisfiúkoromban nem így képzeltem a tudományt!

Barna gúnyos kacajjal válaszolt:

- Jó lenne, Zsolt, ha már kinőnél a kisfiúkorodból, mert itt most nagy tételben játszunk! Grünwald valamiért ugyancsak nyomja ezt a beszélő kutya projektet.

- Nyilván szeretne látni egy beszélő kutyát, legalább egyetlen példányt. Sok érdekes dolgot lehetne tőle kérdezni.

- Hülyének nézed te a professzor urat? Csak nem gondolod, hogy bedőlt a te lobbanékony fantáziádnak?! Ő sokkal okosabb tudós annál, hogy tőled beszélő kutyát várjon. De ha jövőre tényleg itt lesz a Kiborg Szimpózium, időben be kell adni egy nagy, költséges projektet, mert ilyenkor a pénzosztó hatóságok sokkal engedékenyebbek, a tanszékre pedig az Isten pénze sem elég. Így működik a tudomány, barátom...

Gyorsan igazolódott Barna minden állítása. Az egyik nap csöngött Amál telefonja, aki izgatottan szólt be Zsoltékhoz, hogy a professzor úr Zsoltot és a docens urat szeretné látni, kéri, mindketten jöjjenek a

szobájába.

- Valami disznóságot csináltál, kisfiú? - kérdezte Amál évődve, de Zsoltnak nem volt büntudata, belecsípett Amál fenekébe és azt súgta neki:

- Hacsak azért a dugásért nem neheztel.

Amál elkomolyodott.

- Tanársegéd úr! Ez többet ne forduljon elő, illetve itt a tanszéken ne - javított, és látva Zsolt vigyorgó képét, még hozzátette:

- Te is szingli, én is szingli, semmi bizalmaskodás, kérem! Különösen itt bent...

Körmendy és Zsolt azonnal a profhoz mentek, akinél már ott ült Pákozdi Judit, meglehetősen komoran. Miután helyet foglaltak, Grünwald rövid, összefogott beszédet mondott, amely a projektről szólt. Reméli, komoly munka folyik a projekt-beadványon, amit ő előre aláír, mert holnap elutazik, és aztán mindenért a docens úr a felelős. Kitért néhány részletkérdésre, főként arra, hogy a tanszéken ki vesz részt a munkában, és ki hogyan részesülhet a projekttel elnyerhető összegekből, ha a projekt sikeresnek bizonyulna. Zsolt úgy látta, itt még Körmendy is kisfiú, mert egészen összekuporodott a székén, amikor a prof a várható nagyobb összeget felosztotta a csoportok között. Tehát még az sem igaz, hogy aki dolgozik, az tetszése szerint részesedik abból a támogatásból, amit az ő saját projektjére kap, csodálkozott el Zsolt, ki tudja már hányadszor. A beszélgetés vége volt a legérdekesebb. Grünwald hangsúlyozottan kérte, hogy a projektben ne essék szó semmiféle „beszélő kutyáról”.

- Én értékelem Judit humorát, aki ezt a nevet adta a leendő munkának, és biztos vagyok benne, hogy ha sikerülne, akkor Nobel-díjat kapnánk, de nagyon rontaná a tanszék renomóját, ha ilyen című projekttervezet hagyná el a tanszéket. Azonnal megrohanna a média. És mit mondhatnék nekik? Azt, hogy ez egy álom, és én biztos vagyok benne, hogy ötven éven belül meg is valósul. De erre joggal kérdezhetik, hogy miért kérek pénzt egy olyan munkára, amelynek az

esetleges sikere ennyire messze van. Miért nem a közeljövőben hasznosítható munkákkal foglalkozunk? Kérem tehát, hogy senki, hangsúlyozom, senki - és Pákozdira nézett -, ne merészelje leírni a „beszélő kutya” szavakat. Különösen ne az idősebb generáció - megint Pákozdira, majd Körmendyre nézett -, Zsolt persze fecseghet, fantáziálhat, őt még senki se veszi komolyan - fejezte be a Zsoltra vetett pillantással.

Zsolt hamarjában valami nagyon csúnyát akart mondani, de végül még egy „fantáziátlan vén faszt” se mert megkockáztatni hangosan. Még hogy fecseghetek, meg fantáziálhatok ebben a maffiában, dühöngött magában. „Azért is megmutatom, hogy lesz beszélő kutya, ha belepusztulok, akkor is!”

Amikor Körmendyvel visszatértek a szobáikba, Körmendy csak annyit jegyzett meg:

- Juditra dühös, pedig jó poén volt.

Amikor a tervezett hatvan oldal elkészült, és harmadszorra gépelte le Amál a javításokat, Körmendy behívta a szobájába Zsoltot.

- Nézd - gyakorolta az új megszólítást -, a projekt elkészült, beadjuk. A te dolgod most az lesz, hogy segítsd a kiméra kutyák elkészítését Barnánál, és ha megszületnek, akkor végezd a viselkedési tesztelést! A DNS- és a neurális-vizsgálatokat Barna csinálja. Mire van ehhez szükséged?

Zsolt felélénkült.

- Már sokszor végiggondoltam, hogy mit kéne csinálni, ha már megvannak a kutyusok. Legalább tízet-tizenötöt kéne készíteni. Ennyi kiskutyát viszont nem tudok itt a Krisztiánnal közös szobában felnevelni, tehát legelőször is kéne legalább két helyiség, meg egy asszisztensnő, hogy nekem ne kelljen állandóan a kutyákkal lennem. - Miután Körmendy arca nem változott el, folytatta: - Természetesen megtanulom a szükséges etológiát, vannak itthon kutyaelmével foglalkozó tanszékek, de talán sokkal jobb munkát lehetne végezni, ha kaphatnék valami szakértői segítséget.

- Kire gondolsz?

- Találkoztál egyszer itt az én Janó barátommal... Pásztor János a teljes neve, aki etológus és a kutya a szakterülete, ha biztosítani lehetne neki legalább egy félállást, az nagyon hasznos lenne.

Körmendy elmosolyodott.

- Mindent megkapsz, amit kértél, sőt többet is, de eredményt akarok látni. Ha nem megy, akkor azt, de eredményt! Van a tanszéknek egy kis háza, nagy kerttel Cinkotán, a falu végén. Egy idős hölgy, Arnold számos csodálójának egyike hagyta a tanszékre, amikor végleg eltávozott. Eddig nemigen tudtunk vele mit kezdeni, mert messze van, de most jó szolgálatot tehet. Kérd el Sárikától a kulcsait, és lehetőleg költözz oda te is! Háromszobás ház, ott felszerelheted a magatartásvizsgáló labort, és az egyik helyiség talán jó lesz a kutyáknak. Ha nem elég, szóljatok az egyetemi műhelynek, és csinálják meg, amit kérsz, ólakat, mit tudom én. Ne te kérjed, mert akkor sohasem lesz meg, hanem Sárika! Ő Grünwald professzor úr nevében kéri, azonnal elkészítik. Amál adjon fel hirdetést, fiatal hölgyeknek, hogy legyen asszisztencia, Janó barátodnak megszerzem a félstátuszt, ha sikeresek lesztek, idővel egész állás lehet belőle.

Zsolt szédült a lelkesedéstől. „Most akkor ki hisz benne? Grünwald nem, azt hittem eddig, hogy ez a Géza se, most meg...” Rohant intézkedni, telefonálni, tervezni, előkészíteni. Janó természetesen boldog volt.

- Öregem, kurva jól megy neked, ha ennyi mindent bíznak rád! Rajtam nem fog múlni, én mindenben segítelek. A pipiket meg Cinkotára kell hívni a válogatásokra, hogy lássák, hol kell nekik dolgozni - tanácsolta.

Egyedül Sárika komorodott el, amikor meghallotta, hogy a féltve őrzött kulcsokat Zsoltnak kell adni.

Fiacskám, ez igen nagy megtiszteltetés... Remélem, idővel ki is érdemli. De nehogy azt képzelje, hogy akkor most távol az egyetemről urizálhat ennek a sze gény méltóságos asszonynak, Isten nyugosztalja,

a házában! Ez is egyetemi terület. A gazdasági igazgatóság ott is mindenben rajta tartja a szemét, váratlan ellenőrzések lesznek, és időnként megjelenhetnek én is...

Zsolt magában felsóhajtott: „Szóval undok, vén banya azt mondd, elővigyázatosan dugjuk majd az asszisztenciát. Oké, lehet, hogy nem is az esetem, vagy én nem leszek az övé, de ne izgulj, gumival dugjuk, nem lesznek komplikációk, a fene essen beléd!” Ezeket az elmélyült megfontolásokat persze komoly pofával, szinte meghunyászkodásnak vehető arckifejezéssel kísérte. Zsolt fejlődött, vitathatatlanul.

* * *

Ment minden, mint a karikacsapás. Megérkezett Janó, azaz Pásztor János biológus, akit éppen kitétek az állatkertből pénzsűkére hivatkozva, így igen nagy öröme szolgált a félállás, ahol majdnem annyi volt a fizetése, mint az előző munkahelyén teljes állásban. Megölelte Zsoltot, mély és múlhatatlan hálájáról biztosította, valamint arról, hogy ami kutyaügyben rajta múlik, azt megteszi. Nemigen hiszi, hogy ez a beszélő kutya dolog ilyen könnyen és gyorsan lehetséges, de a kutyákkal probléma nem lesz. Nekiálltak Zsolttal részletes terveket készíteni, kiderült, hogy Janó érti a dolgát, számos hasznos tanáccsal szolgált, például vetettek az egyetemmel egy harminc négyzetméteres faházat a tesztek céljaira, és Janó asztalosmesterség iránti vonzalma a berendezést is nagyban elősegítette.

- A kutyáknak az egyik szobában kéne lakniuk - mondta Zsoltnak -, végül is mi van, ha éjjel szólal meg az egyik dög? - A „dög” szó Janónál a kutya szinonimája volt, és csupa szeretetet fejezett ki. Volt a házban egy berendezett kis konyha is, csupán alapélelmiszerekkel meg fűszerekkel kellett felszerelni. A kisebb szobát afféle műhelyé alakították, a tesztekhez mindenféle berendezést kellett eszközölni, meg az lesz a „labor”, ahol a kutyakezeléseket, fürdetés,

gyógykezelés, nyírás meg effélék, lehet majd végezni. Zsoltnak sohasem volt kutyája a Morzsi-kísérlet előtt, és elcsodálkozott, hogy mennyi mindenre lehet szüksége egy ilyen állatnak. Mert ő persze így gondolt rájuk, bár Janót nemegyszer azon kapta, hogy a „gyerekekről” beszél, azaz a dögökről, a kutyákról. A ház terjedelmes kertje egészen jó állapotúnak látszott, mert az egyetem kertészete évente egyszerű kétszer rendbe hozta, lenyírták a fűvet, levágták az elszáradt, vagy felesleges gallyakat. Janó a kertben is tevékenykedett, akadálypályákat, furfangos alagutakat és rejtekhelyeket varázsolt.

- Remek kiképzőhelyünk lesz itt, öregem - veregette a munka végén Zsolt vállát. - Lehet, hogy beszélni nem fognak, de szót azt fogadnak - mondta vigyorogva. Zsolt magában azt gondolta, hogy bizony ő ezt magától nem tudta volna így összehozni. És becsülte Janót, mert nem volt erőszakos, elismerte, hogy Zsolt „tanársegéd úr” vezényli itt a díszszemlét. Zsolt sok mindent ráhagyott, így a leány kiválasztását is, hiszen Janónak lesz vele a legtöbb dolga, hadd találjon kedvére valót, persze elmondta Sárrika intéseit és a saját megközelítését is.

Jöttek a leánykák, a legtöbb csak a kapuig, ott megkérdezték a fizetést, majd köszöntek és elmentek. Túl messze van ez ezért a kicsi pénzért. Végül Janó megtalálta a csinos, jó fenekű, tizennyolc éves barna lányt, Dórát. Zsolt éppen ott volt, amikor jött a válogatásra, és a lányt csak az érdekelte, hogy milyen kutyák lesznek és hány, és szabad-e simogatni is őket, meg hogy ő „kísérletezni” rajtuk nem fog. Amikor kiderült, hogy a kutyákon csak viselkedési kísérleteket végeznek majd, megnyugodott. „Nem tudnék kínozni egy állatot, még magasztos célokból sem”, fejtegette. Kiderült, hogy a közelben lakik, tehát a munkába járás nem nagy probléma neki, és a munkaidőre sem kényes, szakszervezet meg amúgy sincsen, ezt már Janó tette hozzá. Dóra elmesélte, hogy gazdag, fiatal vállalkozó barátjával élt eddig, de az ürge a nyár elején meglépett egy szőke pinussal, akivel az Adrián, Dubrovnikban találkozott, ahol nyaraltak. Neki épp hogy csak telefonált, még ott, a tengernél, hogy vége, dolga van, és ő menjen haza autóstoppal.

- Képzeltetek! Itthon aztán kiderült a szöke... Manapság már nem bízhatja magát az ember a férfiakra. - Most dolgozni kénytelen, de majd lesz valahogy, a kutyákat meg imádja, mindig volt neki, ám Dávid, az ürgéje, a gellérthegyi házban nem tűrte.

Március vége volt, és Janó figyelmeztette Zsoltot, hogy ha gyorsan kellene a kiskutyák, akkor ideje a megfelelő szukákat kiválasztani. Zsolt el is vonult Barnához, hogy a tudományos részleteket megbeszélje. Barna felhúzott szemöldökkel fogadta.

- Nicsak, a fiatal úr, aki Sárrika szerint arcátlanul berendezkedett egy tiszteletreméltó hölgy hagyatékában. Nahát! És még nem is szól, hogy március vége, mi lesz, hogy lesz azzal a DNS-sel.

- Ezért jöttem, Barna. Csak előbb szerettem volna, ha minden elkészül. Talán a legjobb lenne, ha te és a docens úr is kijönnétek, megnéznétek a létesítményeket, és ott mindent megbeszélénk hármasban. - Közben eszébe jutott Janó, hiszen ő is biológus, de csak nyelt egyet a gondolatra. Barnának tetszett az ötlet: két nap múlva Körmendy és Gárdos vizitáltak a cinkotai kis házban, amit időben kitakarítottak és tisztán ragyogott.

- Hol vannak a kutyák? - kérdezte Körmendy, miután mindent végigjártak.

- Jé, tényleg - szólt Janó, ki hozza a kutyákat?

Zsolt a fejéhez kapott.

- Erről valahogy teljesen elfelejtkeztem - vallotta be -, de te mint érdemes kutyatenyésztő és idomár, bizonyára segíteni fogsz nekünk. - Janó vigyorgott, bólintott. Persze, csak érzékeltetni akarta, hogy ő is valaki ebben a vállalkozásban.

Barna kezébe vette a ügyeket, két vagy három tüzelő szukára lesz szükség, amelyek biztosan nem vemhesek még. Az Állatorvosi Egyetemen dolgozik egy kolléga, aki ki tudja nyerni a petesejteket, aztán mesterséges megtermékenyítést végzünk egy petri csészében és néhány nap, valamint a DNS-kezelés után az üres szukákba beültetjük a fejlődő embriókat, és néhány hét múlva itt lehetnek a kiskutyák.

A továbbiakban ellenőrizzük, hogy történt-e egyáltalán DNS-beépülés, és csak azokat kell majd tesztelni, amelyekben igen. Körmendy bólogatott.

- És a DNS?

- A DNS már megvan, folyékony nitrogénben őrzöm. - Zsolt kérdő arcát látva hozzátette: - És ahogyan a pszichológus asszony tanácsolta, ez a DNS az a része az emberi teljes DNS-készletnek, amely a Broca területen, a nyelvi készségek fontos agyi centrumában funkcionálisan aktív.

- Brávó! - kiáltott Körmendy. - Látod, Zsolt, a biológia nemcsak kutyaházépítés meg effélék - mondta némi gúnnyal. Zsolt kész lett volna azonnal megsértődni, de látva Janó vigyorát, legyűrte az ingerültségét.

- Janó, te mit szólna ehhez? - kérdezte.

- Nem ért váratlanul a dolog, gondoltam én, hogy intakt szukákra lesz szükség. Egyik barátomnak vannak is ilyenek, akár négy is, belga juhászok... Persze, úgy kell megfizetni, mintha sok kölyköt ellenének, és ha a petesejt eltávolítás, visszaültetés során valami bajuk lesz, akkor a teljes árukat.

- Ennek természetesen semmi akadály - tárta szét kezét Körmendy.

* * *

Minden a megbeszélések szerint történt, és az előkezelések után vagy húsz kutyaembrió növekedett két szukában Janó és Dorka gondos felügyelete mellett, tízet emberi DNS-sel kezelt Barna, tíz pedig a kezeletlen kontroll volt, amelyeket, csak megjelölt valami fluoreszkáló fehérjét termelő génnel, hogy majd meg lehessen különböztetni őket a kezeltektől.

Május végére megszülettek a kiskutyák, éppen tízen, és a fluoreszkáló fehérje-nyomokból kiderült, hogy négy DNS-kezelt van közöttük, hat kezeletlen. A DNS-vizsgálatokkal természetesen várni

kellett még, előbb majd a viselkedési tesztek. „Ez persze Janó és Zsolt dolga lesz”, közölte Barna, miután lemoshatatlan festékkel jelzéseket mázolt a kiskutyák fülére.

Másnap éjjel Zsolt felébredt a kis házban lévő szobájában, és hirtelen egészen másként látta a már folyó kísérleteket. „Géndarabokat bevinni a fejlődő embrióba egy lehetőség, de aligha lesz sikeres a beszédet vagy bármely komplex tulajdonságot illetően”, gondolta. „Szinte elképzelhetetlen, hogy a kisebb géndarabok, amelyek esetleg az emberi DNS-ből a kutya kromoszómáiba beépülnek, pont annyian legyenek, és pont oda épüljenek be, ami ahhoz szükséges, hogy a kutyanak agyi beszédközpontja legyen. Nem is kimérák sejt szinten a szó pontos értelmében, legfeljebb arról lehet csak szó, hogy kiméra DNS lesz a kromoszómáikba. Az egész kísérlet primitív, ostoba elképzelés. Ezek megvezettek engem, gondolta végig az elmúlt hetek eseményeit. A kimérát érdemes megcsinálni, és rám hagyták a beszélő kutya ötletet, amit mindenki hülyeségnek tart. Okos ez a vénember, a prof. Szegény fiatal Zsolt, csak fantáziáljon, legalább lelkesebben csinálja az egyébként szükséges kísérleteket.” Dühöngött és nem tudott visszaaludni, alig várta, hogy reggel Janó megérkezzen. Lerohanta.

- Janó! Hülyeség az egész, így biztosan nem lesz beszélő kutya -, és elmesélte éjjeli gondolatait. Janó furcsán válaszolt:

- Nézd, engem ide befogadtak, a docens úr négyszemközt azt mondta, hogyha sikerülnek a kimérák, azon lesz, hogy idővel végleges állást, majd tanársegédi kinevezést kapjak. Én nem hiszek abban, hogy ilyen egyszerűen lehet beszélő kutyát csinálni. Persze tudom, hogy a kutyák kommunikálnak, „majd' megszólal” mindegyik, a gazdája szerint, tehát az agy készen lehet már a kommunikációra, de a beszéd az bonyolult dolog, rengeteg szót kell a memóriában tárolni. Egy emberi nyelvben egymillió szó van, egy kutyát százötven-kétszáz vezényszóra tudok megtanítani, a csimpánzok nyelvtanítása is sikertelen volt, ők is csak száz-kétszáz jelet képesek a memóriájukban elrakni. Nem tudjuk még, hogy az ember milyen

genetikai, neurobiológiai változások során jutott különleges, az élővilágban példátlan nyelvi készségéhez. Úgyhogy, bár én is azt a biológiát tanultam, mint te, nem hiszek abban, hogy ilyen könnyen és gyorsan lehet beszélő kutyát alkotni. Majd különleges genetikai módszerekkel, úgy ötven év múlva, ha már az emberi nyelvi képesség titkait felderítettük. Képzeld el, úgy harminc-negyven év múlva betáplálják a kutya DNS adatait egy megfelelő kompjuterbe, hozzáteszik az emberi DNS-ből azokat a részeket, amelyek a beszéd központ kialakításáért felelősek, összehasonlítják, és megnézik, hogy milyen változtatásokat kell a kutya DNS-en végrehajtani ahhoz, hogy a kutya képes legyen beszélni. A megtervezett DNS részeket előállítják és alkalmas vektorokkal kutya zigóta sejtekbe juttatják. Lehet, hogy apró hibák miatt az első néhány példány kizárólag habogni fog, de biztos vagyok benne, hogy négy-öt generáció alatt ki lehet küszöbölni a hibákat, és létrejön a beszélő kutya, már csak el kell szaporítani, ez már a mai fejlett technikákkal sem lenne probléma. Ez az elképzelés tudományosan biztosan megvalósítható, hiszen az ember is beszél, pedig ősei majmok voltak, tehát csak technika és idő, hangsúlyozom néhány évtized, szükséges a megvalósításhoz, ennyit még te is várhatsz. Pillanatnyilag, ha már itt vannak a DNS-sel kezelt kiskutyák, inkább ezekkel törődjünk, hátha az egyik mégis megszólal...

Zsolt összeomlott. „Így elárulta Janó, pedig a legjobb barátja! Nem hisz ebben a csodás lehetőségben. Kimérák! Már ember és répa DNS-t is összehoztak sejtekben, nincs abban semmi különös, talán a megszületendő kutyák neuronhálózatainak vizsgálata érdekes lehet, de az se valami különleges munka, csak favágás. Tudományt azért érdemes csinálni, mert valami egészen újat akar az ember, ismeretlen mechanizmusokat felfedezni, még nem tapasztalt jelenségeket leírni. A favágást a rabszolgák is elvégzik, de csak igazán szabad ember lehet tudós." Janóra nézett szomorúan és haraggal.

- Janó! Azt ígérted, hogy segítesz nekem ebben a munkában, emlékezz vissza, milyen boldog voltál, hogy neked szoltam és nem

másnak!

- Aranyapám - válaszolta Janó -, tettem én bármit, amiből azt gondolhatod, hogy nem segítelek tisztességesen?! Mindent megcsinállok, amit kérsz, a legjobb tudásom szerint, de az az én dolgom, hogy miben hiszek. A beszélő kutyában speciel nem - mondta, és ahogyan ilyen helyzetekben szokott, megint vigyorgott.

Zsolt berohant a tanszékre. Gárdos Barnát kereste. Már nem tartózkodott ott, mert öt óra elmúlt. Gárdos volt szinte az egyetlen tagja a tanszéknek, aki pontosan betartotta a munkaidőt. Azt pletykálták a tanszéken, hogy jóval idősebb felesége beteg, szinte magatehetetlen, és Gárdos gondosan ápolja, ezenkívül semmire sincs ideje, és nem is tartanak bármiféle külső, baráti kapcsolatokat sem. Csak másnap reggel tudott vele beszélni. Neki is mindent elmondott. Barna nem viccelődött.

- Nézd, Zsolt! Az embernek vannak fantasztikus ötletei, és nem szabad azokat azonnal kivégezni. Mi itt azt tanultuk Grünwaldtól, és jól megtanultuk, hogy az ember dédelgesse az ötleteit, jó sokáig, és keressen meg mindent, ami ellenük vagy mellettük szól, aztán ha kiderül, hogy valami tényleg baromság, akkor kell azt azonnal eldobni. A beszélő kutya ötlete, melleleg nem is a tied volt, hanem Judité, baromság, de ez még nem bizonyítható, ezért nyugodtan dédelgess még. Mindenki elviseli ezt. Mi a fenét akarsz tőlünk?

- Pákozdi poénja volt, ez igaz, de nem volt mögötte ötlet. Most van, és én hiszek benne.

- Ez a szíved joga, és biztos vagyok benne, ha Grünwald esetleg Nobel-díjat kap egy beszélő kutyáért, ami más okokból is nagyon járna már neki, Judit nem fogja ennek jogát elvitatni - mondta csúfondárosan. Zsolt elvörösödött, azt hitte, most rögtön megpukkad, és elrohan a könyvtárba. Szerencsére még nem volt bent senki, csak ült, és bámult maga elé.

Később bejött Adél, észrevette, hogy milyen bánatos a fiú, de egy darabig csak tett-vett körülötte, aztán odafordult:

- Zsoltika, bántott valaki?

- Nem - dörmögte Zsolt -, csak hülyeség, amit csinálok. - Adélka lassan kiszedte belőle, mi bántja. Nagyon megértő volt.

- Mondjad Zsolt, rendesen átnézted a kimérák meg a fejlődő idegrendszer irodalmát? Hátha van valami új dolog, ami megoldhatja a problémákat, végül is a cél nagyon vonzó, megér némi erőfeszítést. Ha akarod, szívesen segítek neked, akár a Neten is, adathalászattal. - Zsolt végiggondolta, hogy valóban csak a kimérákkal törődött, mert azt képzelte, hogy ez a közvetlen DNS bevitel megoldja a dolgot. Valami egészen mást kell kitalálni. Megrázta magát, Adélra mosolygott, és azt mondta:

- Oké, segíts! Azért is lesz beszélő kutya! - Adélka bátorítóan mosolygott.

Zsolt egy hétig olvasott szinte napi húsz órát, beleértve a Neten töltött tetemes időt is. Igen, világosan belátta, hogy érdemes a kimérákat megcsinálni, de ennek semmi köze a beszélő kutyához. Egy következő szerveződési szinten kellene beavatkozni. Egy, az emberi beszéddel kapcsolatos neuronhálózatot kéne a kutya agyában kifejleszteni, erre a DNS nem lesz alkalmas, de már világos, hogy nem is ez volt a cél. Körmendy csak felhasználta a lelkesedését. A piznok. Illetve, nem is tudja, hiszen ő maga is használni akarja Janó szaktudását, bár az meg csak az állásért lelkesedik.

Adélka úgy vélte, hogy amikor már minden információt magukba olvasztottak a férfiak, de még nagyon feszültek a megoldatlan kérdések nyugétól, érdemes őket ellazítani, mert akkor gyakran kipattan a jó megoldás. Megsimogatta tehát Zsolt fejét, és azt ajánlotta, töltsék együtt a hétvégét, és két napra felejtsek el a tudományt. Zsolt amúgy régebben is gondolt Adélkával eltölthető hétvégékre, így azonnal ráállt. Elmentek a bürzsönyi hegyekbe.

Zsoltnak sikerült kikapcsolni a fejében a beszélő kutyát két napra, de amikor elbúcsúzott Adéltól, egyszerre megint minden rázuhant. Kudarcérzése feltámadt. Amikor kiért Cinkotára, Janó aludt, csak a

vemhes kutyák szaladtak üdvözölve elé, simogatta őket, de aludni nem tudott megint. Aztán reggel, amikor bekapcsolta az Internetet, hogy a híreket megnézze, egy, az őssejtekről szóló cikket talált. A legkülönfélébb testi sejtekből képesek újabban őssejteket létrehozni és tenyészteni. Zsoltnak ekkor hirtelen minden világos és egyszerű lett. Mivel azt gyanítjuk, hogy a kutya már képes a kommunikációra, ha az emberi beszédközpontból származó neuronokból őssejteket csinálnak és azt a fejlődő kutya agyába juttatják, akkor ott esetleg kialakulhat belőlük egy beszédcentrum, hiszen ezek a sejtek az emberben eredetileg erre voltak programozva. Hátha a visszaalakulás könnyebben megy. Ragyogó ötletnek tűnt. Berohant a tanszékre.

Körmendy is éppen jött.

- Géza - szólította meg Zsolt -, megszülettek ugyan a kiskutyák, de hülyeség az egész, amit csinálunk... Remek ötletem van a beszélő kutyára.

Körmendy éppen a szabadságára készülődött, és ma még egyszer be kellett menjen az iskolába, mert Gézuka nagyobb probléma volt, mint amennyire azt ők a feleségével gondolták. Ráadásul, megjött Hoovertól az új cikk első formája néhány olyan változtatással, amivel ő egyáltalán nem értett egyet. Szóval nem volt új ötletekre fogadóképes állapotban. Hagyja őt Zsolt békén, azt se tudja, melyik megoldandó problémáját vegye elsőnek, és nem érdeklik a beszélő kutyák. Zsolt pedig lehetne olyan értelmes, hogy elfelejtse ezt a humoros megjegyzést. Viszont Cinkotán ügyeljen a kutyákra, mert ha őszre nem lesznek bizonyított kimérák, megnézheti magát. Zsolt persze megsértődött, ahogyan ilyenkor szokta. „Ez a Géza egy tudományellenes barom, dögöljön meg!” Elment Barnához, mert új ötletéhez nagyon nagy szüksége volt rá.

Először elmesélte, hogy rájött, miért hülyeség a kutya-ember kiméráktól beszédet várni. Barna ezzel tökéletesen egyetértett.

- Tudod, Zsolt, mint már a múltkor is említettem, ezt nagyjából az egész tanszék így látja, csak nálunk nem szokás durván lebeszélni valakit az ötleteiről.

- Remek - felelte Zsolt -, mert akkor a következő ötletemről se próbálj lebeszélni! Sőt, segítened kell, mert csak a te segítségével lehet megcsinálni!

Barna sóhajtott, hátradőlt:

- Ne kímélj, meséld!

És Zsolt mesélt. Barnának a Broca területről származó neuronokból kell összejteket csinálni, és ha ez sikerül, azokat kell bevinni, de nem embriókba, hanem újszülött kiskutyákba. Barna hosszan elgondolkodott.

- Zsolt, most belerángatsz valamibe, ami engem őszintén szólva nem annyira érdekel. Egy csomó konfliktust fog eredményezni Körmendyvel és még talán Grünwalddal is. Légy szíves, kímélj meg, és hagyj békén! - mondta nagyon komolyan.

Zsolt persze erre föl volt készülve, és máris ajánlotta, hogy a dolgot teljesen titokba fogják tartani. Az a néhány kiskutya pluszban senkinek se tűnik majd fel, Janó is biztosan hallgatni fog... Ha meg véletlenül sikerül, akkor ő, Zsolt örökös híve és rabszolgája lesz Barnának.

Barna sóhajtozott.

- Az egyik baj az, hogy a terved első ránézésre logikus.

- Ugye, ugye! - ujjongott Zsolt. - De mi bajod lehet vele még?

- Az a szomorú tény, hogy amikor én megkaptam a Broca területről egy darabkát a klinikáról, csináltam már összejtvonalakat sikeresen, és most ott vannak folyékony nitrogénben.

Zsolt a nyakába ugrott, és homlokon csókolta.

- Na, na... - tiltakozott Barna. - Ha egy fiatal hölgy volnál, akkor lenne ez helyénvaló, mássz le rólam, te idióta! - De Zsoltot nem lehetett megállítani, körülugrálta Barnát, és fejhangan különböző dalokat énekelt.

Barna végül, a titkosságra való megesketés után, megadta magát.

- Arra vagyok a továbbiakban kíváncsi, hogy honnan szerzel alkalmas kiskutyát, mert idősebbel ugye nem érdemes kezdeni, a kimérákhoz nem nyúlhatsz, már megszülettek a DNS-sel kezelt kis jószágok, és már jóval a tenyésztés szezon végén járunk - tette hozzá. De Zsoltot nem lehetett holmi apró akadályokkal megállítani:

- Készítsd elő a sejtvonalakait! Persze, a legjobb lesz valamiféle keverék, és szaladok Janóhoz, szerzünk kölyköt.

Janó is titoktartást fogadott, bár nem bízott az ötletben, de, mint mondta, ő megígérte, hogy mindenben segíteni fogja Zsoltot. Kiskutya most nincsen, majd ősszel lesznek megint, illetve van neki egy öreg briárd szukája, aki (Janó a kutyákat nem tekintette tárgyaknak, neki egy „kutya”, egy „dög” nem volt „ami”) valamiért ismét vemhes lett. Jóval a normális időn túl, ez előfordul, alig lehet benne kölyök, legfeljebb egy vagy kettő, legalábbis a tapintás alapján.

- Hogy ki az apja, azt persze nem tudom, még az is lehet, hogy egy másik briárd.

- Mikorra lesz készen az az össejt?

- Mikor lesz kölyök?

- Két héten belül.

- Oké, telefonálok Barnának.

A szuka tényleg öreg volt, egyetlen egy fekete foltos, homokszínű kiskutyája született júliusban.

- Na, ez a tiéd lehet, kan, én úgyse tartanám meg, az utolsó kölykökkel mindig annyi baj van - mondta Janó.

Zsolt telefonált Barnának, hogy mikor viheti a kölyköt, de az rémülten tiltakozott, még meglátja valaki a tanszéken, majd ő személyesen kijön, és elvégzi az apró műtétet, az össejteknek az agyba juttatását. Így is történt.

Az egyszerűség kedvéért az öreg briárdot áthozták a kis házba, és utolsó fiacskáját ott szoptatta boldogan egész nyáron. Zsolt naponta sokszor nézegette és simogatta őket, a kölyköt Marcinak nevezte el.

Marci megszólal

Gyorsan szaladt el a nyár, Zsolt még nyaralni is ment Adélkával az Alpokba, ahol jó nagyokat túráztak, és lassan kiderült, hogy sok mindenben egyetértenek, jól összeszoktak. „Lehet, hogy tartós kapcsolat is kialakul közöttünk”, gondolkodott ezen Zsolt, habár leginkább a beszélő kutyán járt az esze. És naponta felhívta mobilján Janót vagy Dorkát, hogy mi újság a kutyákkal, pontosabban: mi van Marcival, a kis briárd kölyökkel. Egyik napon Janó jelentette, hogy Marci egyik füle felállt, mintha tupírozva lenne, persze az ő fülét nem szabták át, ritka hogy magától is felálló hegyes füle lesz egy briárdnak, de nagyon jól néz ki. Zsolt azonnal mobilképet is kért róla, és azt gyakran nézegette. Idővel az is kiderült, hogy csak az egyik füle olyan felálló.

Augusztus végétől azután Zsolt szinte minden idejét Marcival töltötte Cinkotán, pedig szeptember közepén elkezdődött az oktatás, és Zsoltnak jelen kellett lenni minden antropológiai előadáson, a prof mellett, bár az előadásokat sokszor Körmeny vagy Pákozdi tartotta.

Valamint konzultációs órákat is tartott a tanszéken, hetente kétszer két órát. Ezek azt a célt szolgálták, hogy a hallgatók kérdéseket tehessenek fel, esetleg irodalmat, kiegészítéseket kérjenek az előadások anyagához. Mivel több mint kétszázan látogatták Grünwald óráit, ott helyben erre nemigen volt lehetőség. Zsolt élvezte ezen alkalmakat, mert az év elején a hallgatók értelmesebbje jött, és jókat lehetett velük beszélgetni, nemcsak az antropológiáról. Megjöttek néha csinos kurvoid lányok, hogy az ősi népek szerelmi szokásairól érdeklődjenek, Zsolt ebben a témában verhetetlennek bizonyult. Később, a vizsgák előtt leginkább a hallgatóság gyengébb része jött, akik azt hitték, egyetlen óra alatt majd újra elmondja nekik az elmulasztott előadásokat.

A kötelező órák után Zsolt rohant a kutyákhoz, egészen pontosan

egy kutyához, Marcihoz, aki vég nélkül a kertkapu előtt ült, nagyon mulatságos volt az egyik felálló fülével, és imádott Zsoltját várta. Zsoltnak ő lett az első kutyája, Morzsit nem tekintette annak, és jóleső örömmel fedezte fel, hogy milyen szoros érzelmi kapcsolatot lehet vele tartani. Mindig mellette téblábolt, ha tehetett, Marci egy pissenésre már figyelt, és Zsolt szorgalmasan tanítgatta mindenféle kutyaságokra, ülni, feküdni, hozni, vinni és más effélékre. Janó és Dorka ugyanezeket tanította az idősebb belga juhász kölyköknek, akik szintén nagyon kedvesek voltak, de a fiatalabb Marci mindig felülmúlta őket az utasítások teljesítésében.

Zsolt gyanakodni kezdett, hogy az ő kutyája sokkal értelmesebb, mint a többi, de Janó leintette:

- Nézd, ezek a feladatok nem nehezek, és a különböző fajták különböző sebességgel fejlődnek. Valamint, és ez a legfontosabb, te egyetlen kutyával töltöd az egész idődet, sokszor viszed el, míg mi tíz kutyával szórakozunk itt, hát egyre nem jut annyi figyelem. Nyugi pajtás, majd ha megszólal, akkor büszkélkedj!

Körmendy egyszer kérdezett a kutyákról, hogy Barna mikor csinálja már a DNS-tesztet, mert kéne tudni, hogy vannak-e kimérák, és ha vannak, aktív-e bennük az emberi DNS. Zsolt érdeklődött, és Barna azon a véleményen volt, hogy miután speciális eljárásokkal főként az agyban aktív DNS-darabokat juttattak a petesejtekbe, ezek a legnagyobb valószínűséggel az idegrendszerben kezdenek el működni, ha egyáltalán beépültek a kromoszómákba. Erről könnyen meg lehet majd győződni, de a funkcionális működést csak agyszövetben lehet tetten érni. És agyi biopsziát ugyan lehet végezni, de veszélyes, ő nem kockáztatná a kiskutyákat, várjon Körmendy nyugodtan legalább fél éves korukig, mondjuk a karácsonyi ünnepek utánig, és akkor is először a magatartás-vizsgálatokat kell elvégezni a sértetlen állatokon. Ha azok megvannak, nyeszethetik a kutyákat.

- Meg akarod ölni a kiskutyákat? - kérdezte rémülten Zsolt.

- Akarja a fene, de ha az agyuk különböző területeiről szeretnék neuronokat nyerni tenyésztésre, akkor aligha tudom őket életben

tartani.

Zsolt minderről beszámolt a docensnek, aki hangosan számolni kezdett:

- Jövő év szeptemberében lesz a Kiborg konferencia, ahol, ha akad kiméra a kutyák között, feltétlenül kell szerepeljen egy előadás a kiméra neuronhálózatokról. A metszetek elkészítése is hosszabb időt igényel. Mondd meg Barnának, hogy ossza be az időt pontosan! Nem kell nekem valami égbekiáltó felfedezés, egy működő, kiméra neuronokból álló hálózat viselkedésének első leírása is elég. Addig Krisztián chipjei, meg Barna eddigi neuronhálózatai jól előkészítik a kimérákhoz szükséges eljárásokat.

Zsolt nem egészen értette, hogy ezt a docens miért nem tudja Barnával közvetlenül megbeszélni, de nem kérdezősködött. Viszont nem esett szó a viselkedésben várható változásokról, bár már maga sem hitt ezekben, de azért rákérdezett:

- A viselkedési tesztek nem is érdekesek?

- Zsolt, ezt már többször megbeszéltük. Érdekesek, ha valami nagy, a kimérákhoz köthető különbség jelenik meg. Ha például megszólalnak - mondta kesernyés mosollyal. - De ha nincsen ilyen jelenség, a munka akkor is fontos, mert a neuronhálózatokban elérhető új kommunikációs lehetőségeket vagy képtelenségeket lehet kimutatni. Tanuld meg, hogy az a kísérlet, projekt, ami csak akkor sikerül, ha valami egészen különös dolog történik, nem ér semmit, kár a pénzt ráköltetni. A jelentős dolgok ritkán és többnyire véletlenül jelentkeznek. A modern tudomány úgy áll neki a munkának, hogy akkor is értékes információkat nyerjen, ha semmi előre nem látható különösség nem történik. A tudomány ma nem ötletekből épül fel, hanem iparszerű, kemény munkából.

Zsolt nem hagyta az ötleteket.

- A Nobel-díjat mégsem szorgos szürke munkákra adják, hanem kitűnő ötletekre.

- Persze, de hány Nobelt adnak évente? És hány millió ember

dolgozik a földön a tudomány iparban? Nem érted? Az ötlet felmerülése nem az egyén valós lehetősége, hanem a tudományos rendszeré, a tudományiparé, amely elegendő pénzt kap arra, hogy milliókat foglalkoztasson, és ha ennyien dolgoznak, akkor természetes, hogy akár akarják, akár nem, születnek új felfedezések. Nem azért, mert Kertész Zsolt vagy más valaki elhatározta, hogy nagy ötletekkel dolgozik majd, és megváltja a tudományos világot, hanem azért, mert sokan vagyunk, és érvényesülnek a nagy számok törvényei. A felfedezés, bármilyen különösnek is tűnik, a tudományos rendszer jelensége, és teljesen mellékes az, hogy esetleg visszavezethető Kertész Zsoltra, avagy valaki másra. Ha ők nincsenek, akkor is megjelenik a felfedezés, mert az ötletek a levegőben lógnak, az csak a kérdés, hogy ki kapja el egyiket, vagy a másikat. Nem attól születik ötlet, hogy X vagy Y tudós létezik. Az ötleteket a rendszer szüli, és a szorgosok kapják el. Na, székfoglalómat befejeztem, benőhetne a fejed lágya. Menj, rengeteg dolgom van, és mindent tisztázz Barnával!

Este Adélnaknál Zsolt elmesélte Körmeny „székfoglalóját”. Egyre gyakrabban aludt a nőnél, Adélnak a Váci utcában volt kisebb garzonja, de jó nagy ágy állt benne. A lány türelmesen hallgatta, és miközben a lábuk előtt heverő, jól megnyurgult Marcit vakargatta, mert ő természetesen mindig elkísérte Zsoltot, megszólalt:

- Édesem, sok igazság rejtezik abban, amit ez a Géza mond, de én hiszek benned. - Átölelte Zsoltot, és a nyakát csókolgatta. - Tudod, amikor először megláttalak, emlékszel, amikor bejöttél az idióta Musztafa vizsgájára, szóval én már akkor azt gondoltam, hogy ez a fiú nemcsak nagyon helyes, hanem van benne valami különös, amit akkor nem is tudtam megfogalmazni. Most, hogy jobban ismerlek, azt mondanám: törekvő makacsság. Hiszen mindenki le akar beszélni arról, amit a fejedbe vettél, és te nem veszíted el a kedved. Csinálsz, gondolkodsz, beszélsz róla. Ez ugyancsak imponál nekem. Viszont, ha komolyan veszel, drágám, akkor egy nagyon fontos dolgot szeretnék kérni.

- Mi lenne az a nagyon fontos? Vetkőzzek?

- Komolyan beszélek. Ígérd meg nekem, ha Marci nem szólal meg, akkor a projekt beszélő kutya elképzelésével felhagysz, és valami egyéb érdekes dolog után loholsz. Képesnek kell lenni valamit abbahagyni!

- Nem! Nem! És nem! Én nem szoktam komoly dolgot abbahagyni, csak azért, mert elsőre nem sikerült.

- Ez nem csupán a te dolgod, sok más embert is érint, de ha makacs vagy, tönkreteszed magad.

- Mivel? Hogyan?

- Nézd, én sok beszélgetést hallok a könyvtárban. Az a vélemény rólad, hogy okos, tehetséges fiú vagy, mostanában viszont arról is beszélnek, hogy konok és fantasztá lettél. Elrontod a jó státuszodat, és annak nagyon komoly következményei lehetnek.

- Például?

- Például a tanársegédi kinevezésed két évre szól, ebből valamennyi el is telt, és Grünwald nem tart meg reménytelen embereket. Sok példa volt erre.

- Meg fog szólalni ez a nagyon aranyos „dög” - nézett Zsolt Marcira.

- Édesem, nem tűnt neked fel, hogy nem is ugat?

- Hogyhogy nem is ugat?

- Hallottad már ugatni? Nyüszít, morog, mindenféle fura hangokat ad, de én még nem hallottam ugatni. A belgák Cinkotán annyit ugatnak, hogy az egész ház zeng tőle.

Zsolt elgondolkodott, tényleg, ő sem emlékszik rá, hogy Marci ugatott volna. Odatérdelt Marcihoz, két kezébe fogta a fejét, egy pusztit adott rá, és elkezdte kérlelni:

- Marcikám, édes kutya, ugass egyet-kettőt! Tudod, hogy néma kutyának Zsolti sem érti a szavát.

Marci csak nézte rajongó, fényes szemekkel, de persze nem ugatott. Ekkor Zsolt hirtelen, mintha villám csapott volna belé, megvilágosodott! „Hiszen nem is tanítjuk!” Szeptember vége van, tehát éppen három hónapos, azaz emberi időskálán számolva, héttel kell szorozni, ez huszonegy hónapot jelent, a babák akkor már jócskán beszélnek. Közel hajolt Marcihoz, a szemébe nézett, és lassan, tagoltan azt mondta: „vau-vau”. Adélka a háttérben kuncogott, mindaddig, amíg vagy a hatodik kísérlet után Marci egészen érthetően ismételte amit hallott: „vau-vau”, és utána lelkesen képen nyalta a fiút. Zsolt néma maradt, és Adélka is hitetlenkedve hallgatott. Zsoltról csorogni kezdett az izzadság, és érezte, hogy elszorul a gyomra. Teljes figyelme Marcira összpontosult, csak ketten voltak a világon, ő és a két ragyogó kutyaszem tulajdonosa.

- Marcikám, jó kutya vagy! Nagyon, nagyon jó kutya... - simogatta.
- Mondd még egyszer, hogy vauvau. - És Marci mondta.

Nem ugatott, hanem azt mondta, amit Zsolttól hallott: vau-vau.
Adél ugrálni kezdett az ágyon, kiabált:

- Nem igaz, nem hiszem el... - és sírva fakadt. Zsolt egy darabig csendben vakargatta Marcit, aztán megint elé térdelt és azt mondta:

- Marci! Mondd, Adél!

És Marci mondta:

- Adél.

Megint teljes csend lett, Zsolt az ágyra vetette magát, és zokogni kezdett ő is. Adél pedig oda hívta Marcit, kettőjük közé és simogatta, ölelgette. Így aludtak el.

Reggel korán Marci a szokásos vakkantásával ébresztette őket, vigyék már sétálni, de hozzátette azt is:

- Adél, vau-vau...

Aztán hosszabb szünetet tartott, és azt mondta elég érthetően:

- Dolt - majd javított -, Zsolt.

* * *

Djakartában zártkörű konferenciát tartottak antropológusok, paleontológusok a híres „hobbit”-lelet értékeléséről. Új-Guinea egyik kis szigetén apró, mindössze méternyi magas, emberfélék csontjaira és szerszámaira bukkantak nemrégiben. Ideiglenesen *Homo floresiensis*nek nevezték őket el, és évek óta folyt a vita arról, hogy ezek a *Homo sapiens* elkorcsosult példányai-e, vagy esetleg valamilyen rejtélyes csontbetegség miatt olyan kicsik. Mostanában az a harmadik verzió látszott igazolódni, hogy ezek ugyan emberek, de nem sok közülük lehet a *Homo sapiens*hez, valószínűleg ettől több millió éve teljesen elkülönülve fejlődött emberfajtaról van szó.

A konferencia végén az eddiginél még ennél is zártabb körű megbeszélésre hívták Arnoldot. A szakmában konzervatív, a kreacionistákhoz (az intelligens tervezéssel történt teremtésben hívők) is közel álló, vagy nyíltan kreacionista résztvevők kívántak esti megbeszélést tartani. Arnold csodálkozott, hogy őt miért invitálták, nem tartotta magát különösebben konzervatívnak.

A megbeszélésen azok, akik az előző napokon többször elmondták, hogy ezek a csontok a *Homo sapiens* fajhoz tartoznak, csak annak elkorcsosult példányai, most ismét elmondták ezt, majd a lényegre tértek. Miért teremtett volna az Isten, evolúcióval vagy másként, ez most mindegy, két különálló emberfajt? Kérdezték. A Bibliában, ami mégiscsak az isteni kinyilatkoztatások leghitelesebb forrása, erről szó sincsen. Ha két emberfaj volt, akkor valószínűleg Isten a másikkal is tervezett valamit. Lehet, mondták a merészebbek, hogy ez a tartalék emberfaj, és miután az egyik sikeresen bejött, Isten ezt a másikat ejtette. Ezért haltak ki. Egy olasz kutató titoktartásukat kérve, és bízva benne, azt mesélte, hogy indulása előtt a vatikáni Tudományos Akadémia két tagja járt nála, és nagyon sok kérdést tettek fel a konferenciával és a *Homo floresiensis*sel kapcsolatban. Neki úgy tűnt, és nehogy valaki ezt üzenetnek vagy nyomásnak vegye, hogy a tudós Akadémia nem örülne a két különböző emberfajnak, ez

valahogy nem illeszkedik az elfogadott dogmák funkcionális rendszerébe.

Arnold nem kívánt véleményt nyilvánítani. Az ő fejében a hit és a tudomány jól megfér egymással, és ő nem volt hajlandó a dogmákat a tudományos bizonyítékokkal szembesíteni. A dogmákat hinni kell, és a hit egy másik világ, amely csak akkor hat és érvényesül, ha nem próbáljuk kihívásokkal gyötörni, megvan a világos funkciója az ember személyes és társadalmi életében. A tudomány meg kizárólag a gyakorlattal igazolható, a hiedelmeknek csak átmeneti szerepe van a tudományok fejlődésében. A dogmák állandóságukkal tűnnek ki, a tudományos hiedelmek pedig gyorsan változó, lobbanékony gondolatrendszerek. Világosan kell elválasztani őket. És ő mindig képes volt erre.

* * *

Amikor a reggeli sétán túl voltak, Zsolt azonnal fel akarta hívni Janót, Barnát, Körmendyt, talán még Grünwaldot is, ha itthon van, a szenzációs hírrel: Marci beszél. Adél hosszan magyarázta neki, hogy ez miért nem lenne jó. Még csak azt tudták mondani, hogy néhány szót ejtett ki, mi lesz, ha holnap meg se szólal? Ha beszél továbbra is, lehet, hogy egész mondatokat fog mondani, és azt jelenteni sokkal elképesztőbb lenne. Meg Adél attól is félt, hogy ha meghallják, hogy beszél, azonnal elveszik a kutyát. Zsolt először tiltakozott, végül is, akárhogy volt, ez egy közös projekt, a kutya tulajdonképpen a tanszéké, neki kutyakötelessége jelenteni az eredményt. Aztán Adél érvei győztek, lehet, hogy ez az undok Körmendy tényleg elvinné, meg Janóban sem bízott már annyira. Legjobb lesz még várni.

És érdekes volt. Kiderült, hogy Marci gyorsan tanulja a szavakat, és nemcsak azokat, amelyeket kifejezetten azért mondanak neki, hogy utánozza. Egyszer-kétszer hallott egy szót, és már nem felejtette el. A legizgalmasabb azonban az volt, hogy néhány héten belül

mondatokban beszélt. Elsősorban enni kért, valamint azt, hogy sétáljanak, meg játsszanak és simogassák. Sok mindent kérdezett is. Adél is boldog volt:

- Tudod, olyan ez, mintha egy igazi kisgyerekünk lenne - szipogta. Elgondolkodott, és hozzátette: - Remélem, egyszer lesz is.

Zsolt elégedetten bólogatott. A nagy lelkesedés és a sok oktatási feladat mellett Zsolt szinte elfelejtkezett Cinkotáról. Hetente egyszer, ha felhívta Janót, hogy minden rendben van-e, de ki se ment, minden percét Marci kötötte le, aki lassan egy három-négy éves kisgyermek szintjén kezdett beszélgetni. És valóban beszélgetett, nemcsak utánozta a szavakat, hanem megfelelően használta. Gyorsan kiismerte magát Adél és Zsolt életében, persze érdeklődése leginkább erre korlátozódott, meg főként arra, hogy mikor jönnek már haza, mi lesz a vacsora, és mikor mennek sétálni. Ezekről a dolgokról remekül lehetett vele társalogni.

Reggel mindkettőjüket Marci ébresztette a szokásos vakkantással, majd sürgető beszéddel:

- Gyertek már, sétálni szeret, nem jöttök, bepisilek, és éhes vagy. - Ilyenkor Zsolt ugrott, felöltözött, ezt Marci türelmesen megvárta, csak néha szimatolt ki a konyhába, ahol Adél készítette a reggelit.

- Olyan fekete vizet nem kérsz, virslit kérsz sokat - mondta Adélkának, aki éppen Zsolt kávéját készítette.

- Kapsz, aranyom, kapsz, ha visszajöttök. - Ilyenkor Marci rohant Zsolthoz a fürdőszobába, és közölte:

- Adél mondta kapsz virslit. Zsolt kap fekete vizet. Marci nem. - A kávé helyett maga Marci találta ki ezt az elnevezést, Zsolték sokat mulattak rajta, és ráhagyták, majd maguk is fekete víznek kezdték hívni a kávé. Séta közben rengeteg kalandjuk akadt. Különösen, ha Marci valamiért megszólalt. Az volt a különös, hogy bár néhányan halálra rémültek, de a legtöbben ezt természetesnek vették. Az egyik reggel séta közben Zsolt kifújta az orrát, de amikor a zsebébe akarta visszatenni a zsebkendőt, elejtette, és nem vette észre. Éppen

mellöttük sertepertélt egy idősebb, mogorva utcaseprő, és durván Zsoltra kiáltott:

- Hé, maga, azzal a döggel! Mit képzelsz, miért dobál el mindent? - Zsolt először nem is értette, hogy miről van szó, az utcaseprő meg egyre mérgesebb lett, és hadonászva mutatta Zsoltnak a leejtett zsebkendőt, ekkor már megálltak, és Marci elég érthetően kérdezte Zsolttól:

- Meghara'jam? - Az utcaseprő is azonnal megértette, de teljesen természetesnek vette, és a kutyához fordulva válaszolt:

- Harapod ám a jó kurva anyádat! Ez is szarni jár az utcára! - Zsolt megrémült. Gyorsan felvette a zsebkendőt és igyekezett lecsillapítani a dühös közalkalmazottat.

- Bocsánat, uram! Nem vettem észre, a kutya miatt meg ne aggódjon! - és mutatta a zsebében a kutyapiszok felszedésére alkalmas zacskókat. És igyekezett minél gyorsabban távozni Marcival.

A gyerekeknek teljesen természetes volt, hogy Marci beszél. Reggel a sarki újságosnál, miközben Zsolt a lapok között válogatott, hallja, hogy Marci beszélget valakivel. Csapzott kisfiú állt ott a mamájával, aki éppen izgatottan keresgélt valamit a táskájában, a kisfiú pedig egy fél vajaskiflit harapdált. Marci megszólította:

- Kis kiflit kérsz! - A kisfiú ránézett, és nagyot harapott megint.

- Nem adok! Nagy kutyának nem adok. - Marci nem tágított.

- Szépen kérek, csak egy kicsit... - A kisfiú elgondolkodott, majd a mamájához fordult.

- Ez a nagy kutya kéri a kiflimet. - A mama idegesen keresett tovább, és azt válaszolta:

- Egy kicsi darabot törjél le neki! - A kisfiú megtette, és odadobta Marcinak. Az elkapta és megköszönte.

- Köszönöm szépen. - A mama kicsit felvonta a szemöldökét, tovább folytatta a keresést, és azt mondta fiacskájának:

- Látod, még egy kutya is megköszöni, ha kap valamit.

Zsolt rohanva távozott.

Marci minduntalan kérdezősködött, avagy éppen kommentálta az utcai eseményeket. Zsolt rendes kutyagazdához illően felszedte Marci pottyantásait, amit Marci képtelen volt megérteni.

- Miért felszeded azt a 'üdöset?

- Mert az emberek nem szeretnek belelépni.

- Miért a másik kutyáét nem szeded?

- Mindenki a maga kutyájával törődik, én veled.

- És otthon, amikor te 'ottyantasz, azt miért nem felszeded?

- Leöblítjük vízzel.

- A víz aztán hova megy?

- A csatornába.

- Az hol van?

- A föld alatt. Nézd, itt az egyik nyílása - mutatott Zsolt egy csatornafedélre. Marci gondosan megszagolta.

- Nagyon 'üdös. Csatorná'a nem járnak em'erek?

- Nem, illetve ritkán, csak azok, akik tisztítják.

- Marci nem szereti csatornát.

A futó emberek, kerékpárok rendkívül izgatták Marcit, amikor valaki elhúzott mellettük, gyakran kiáltott:

- Zsolti! Gyerünk! Fogjuk meg!

- Marci nem lehet! Mi sétálunk, és nem másokat kergetünk.

- Marci szeretne kergetni, játszani. Csak kicsit harapnék 'eljük.

- Na még csak az kéne, hogy valakit megharapj! Akkor szájkosarat teszek rád.

- Kosarat?

- Igen, szájkosarat.

- És mit kell vinni kosár'a?
- Nem kell vinned semmit, de a kosár nem enged harapni.
- Kosárszáj disznóság.
- A harapás is.
- Hara'ás csak játék.

Zsolt feljegyezte az ilyen történeteket, valamint azt is, hogy az egyes szavakat milyen sorrendben tanulja meg Marci. Karácsony táján már több mint nyolcszáz szót tudott. Elég jól lehetett érteni, bár a b és a p hangokat nem tudta rendesen kiejteni, helyettük valami furcsa, a kettő közöttinek tűnő hangot adott, de ez nem volt nagyon zavaró. A mondatok feljegyzésével több probléma akadt, mert Marci annyit beszélt, hogy Zsolt nem győzte rögzíteni, így csak a különleges szólások kerültek be a Macintosh kompjuteren vezetett naplóba. Például, amikor Marci egy útjelző póznát szagolgatott, és Zsolt megkérdezte, hogy mi érdekes van azon, Marci azt válaszolta, hogy egy undok kis korcs, fekete színű kan járt erre még tegnap, és ő szívesen megharapná, ha találkozónának. A miért kérdésre elmondta, hogy ez a kis dög az ő, Marci területén merészelt jelölni, ami túrhetetlen.

Egyszer, amikor már egészen jól beszélt, a reggeli séta során, miközben Marci szorgalmasan jelölgette az Erzsébet téri fákat, megkérdezte Zsoltot:

- Miért te nem jelölsz? - Zsolt kissé meglepődött.
- Miért kéne jelölnöm?
- Hogy megismerjük a területünk határát, és a többiek tudják, hogy ez a mienk.

Zsolt elmélázott ezen, mígnem megtalálta a helyes választ.

- Tudod, Marci, a mi szaglásunk nem olyan finom, mint a tied.
- Azt jól tudom. Én innen is érzem, mit főz Adélka otthon. Csirkét, paprikást.

- Tényleg érzékeny a szaglások, mert én nem érzem, de az embereknek a látásuk fejlettebb, ezért mi a területeket láthatóan jelöljük. Nézz ide! - mutatott egy utcanév táblára. - Minden sarkon van ilyesmi jel, és pontosan tudjuk mi is, hogy hol vagyunk.

- És azt fölül lehet jelölni?

- Hogyhogy fölül?

- Hát, ha találok kutyajelét, valamelyik kis disznó idejelölt, akkor én azt megint megjelölöm, és az én szagom erősebb lesz, mindenki tudni fogja, hogy terület enyém.

- Ez az embereknél bonyolultabb. Van egy szoba, úgy hívják, Földhivatal. Ne tanuld meg, ahol könyvekben tartják a jeleket, és csak akkor lehet felülről, ha eladjuk vagy megvesszük a területet!

- Verekszel érte?

- Nem, de ez nagyon bonyolult, Marci.

- Bonyolult nem szereti Marci. Siessünk, mert már éhes vagyok!

Sokat beszélgettek, és Zsolt egyre jobban értette a kutyák lelkivilágát.

Adél napközben a tanszéken dolgozott, és csak késő délután érkezett haza, ahol mindig beszámolt a napközben történetekről. Zsolt pedig a budai hegyek közötti kirándulások élményeit mesélte. Marci nagyon figyelt és időnként kiigazította Zsoltot.

- Előttünk hagyta el a pihenőt egy fiatal pár és ott felejtettek egy összecsucott esernyőt. Képzeld, Marci felkapta és utánuk szaladt, hogy visszaadja! Hangosan sikítottak - mesélte Zsolt.

- Marci nem hara'ta meg őket, pedig meg se köszönték - fejezte be Marci.

Este együtt főztek hárman, ezt Marci hallatlanul élvezte, és a maga módján az egész idő alatt igyekezett segíteni.

- Marcikám, édes! Hozz a kamrából, nyitva van, egy nagy fej hagymát! - kérte Adél.

- Hagyma 'üdös és csí'.
- Nem baj, hozd csak, majd felvágom és megfő, akkor nem fog csípni.
- Mustárt szeretem, az is csí'.
- Jó, jó majd kapsz egy kis mustárt a vacsorához.
- Zsolt nem szeret mustárt.
- Zsolt nem és én sem annyira, mint Marci.
- Mustár jó.

Az egyik délután Janó telefonált, hogy Körmendy holnap Cinkotára jön, talán Zsoltnak is kéne jönnie, sok elfoglaltsága ellenére, mondta gúnyosan. Zsolt sokat gondolkodott, egyedül menjen-e vagy vigye Marcit is. Nem akarta még leleplezni a beszélő kutyát. Marcival ekkor már elég jól meg lehetett értetni bonyolultabb dolgokat is, Zsolt rájött, hogy ezek a magyarázatok akkor a legeredményesebbek, ha rövidek, és ha lassan, többször elismétli őket. Végül mégis úgy döntött, együtt mennek. El kellett magyarázni Marcinak, hogy most Cinkotára indulnak. Jól emlékezett a helyre, meg a kutyákra, hevesen csóválta a farkát, és azt mondta:

- Marci örül, ott van sok kutya. Menjünk!
- Várjál, várjál, Marci! Busszal megyünk, és nyakörvet, pórázt kell tegyek rád.
- Marci szereti a 'órázt, ha Zsolt fogja a végét, akkor együtt vagyunk, és Marci szereti Zsoltot - fejezte ki töretlen imádatát a kutya.
- Marcikám, odamegyünk, de ott csak ugatni szabad, mint a többi kutyának, beszélni nem.
- Zsolt se 'eszél?
- Én beszélek, de kérlek, hogy Marci ne beszéljen.
- Marci nem fog.

Elindultak. A buszon máris problémák adódtak, valaki rálépett

Marci lábára, az felmordult, elég hangosan. Zsolt rászólt, hogy ne morogj, mire Marci dühösen azt mondta, hogy „ez a kövér rálépett a láóamra”. A kövér hölgy, mert tényleg kövér volt, döbbenetesen nézett Zsoltra:

- Ez a kutya beszél?

- Dehogyan beszél, kérem, csak én mondtam a nevében. Rá tetszett lépni a lábára. - A hölgy elgondolkodott, aztán megszólalt, láthatóan Marcihoz intézve szavait:

- Kövér a nénikéd!

Mielőtt Zsolt válaszolhatott volna, Marci újra megszólalt:

- Te vagy kövér, azért fáj a rálé'és - a nő a kutyát nézte, majd Zsoltot és a fogai között morogta:

- Disznó állatok! - Zsolt gyorsan befogta Marci pofáját, mert látta, hogy ismét akar valamit mondani. Amikor Cinkotán leszálltak, megfeddte Marcit:

- Azt kértem, hogy ne beszélj!

- Azt kérted, hogy Cinkotán ne 'eszéljek, a 'uszon ne 'eszéljek, nem kérted.

- Igazad van, de mégis jobb, ha a tömegben nemigen beszélsz.

- Rálé'ett a lá'amra a kövér, és fáj.

- Jó, sajnálom, az ilyesmit el kell viselni.

- Em' ennek mindent lehet. Miért Marcinak nem lehet? - Néha mondott hasonlókat, Marcinak ugyancsak fejlett igazságérzete volt.

- Édes Marci! Ez még bonyolult, ezt még te nem érted, az emberek csodálkoznak, ha egy kutya beszél.

- Marci nem kutya, Marci em'er. Kutyák ugatnak. Marci 'eszél - közben odaérték a tanszékhez. Zsolt felsóhajtott:

- Jó, erről is tárgyalunk majd, most csend legyen, és ne beszélj, csak ugass! - Marci vidáman ugrándozni kezdett és ugatott, majd felugrott Zsoltra, és azt mondta:

- Marci most kutya! És szereti Zsoltot!

- Én is szeretlek, csak hallgass már el végre!

Janó mindebből csak az ugatást hallotta és az ugrálást látta, éppen a tíz kutya alakította körben állt, a kutyáknak ülni kellett volna, de Marcit meglátva mind odarohant. Janó káromkodott.

- Vissza! A kurva anyátokat! Látod, nem jössz hetekig, és ha jössz, akkor is csak bajt csinálsz... - mondta Zsoltnak.

- De most itt vagyok, talán nem a lebaszással kéne kezdened. Bent rengeteg dolgom van, és a kutyákhoz te sokkal jobban értesz.

Az épületes diskurzus nem folytatódott, mert meglátták Körmeny autóját, amint a ház előtt éppen leparkol. Mentek elé.

A docens úr derűsnek tűnt, de mintha mindig kizárólag Janóhoz intézte volna a szavait.

- Ha jól tudom, ugye, ezen a héten meglesz a végső teszt. Megbeszéltem Barnával, hogy két DNS-sel kezelt és két kontroll kutyát már fel lehet dolgozni, a többieket majd a nyáron vagy ősszel. Attól is függ, hogy Barna mire megy a neuronokkal, és vajon a kiméra jelleg az agyon belül is megmutatkozik-e, tehát találnak-e ott aktív emberi DNS-t tartalmazó neuronokat is.

Janó mindenre válaszolt, és készségesen hallgatta Körmeny, akihez Marci is odament, és megszagolta, de amikor meg akarta simogatni, elkapta a fejét és hátraugrott.

- Ez a maga vadállata? - kérdezte a docens Zsoltot.

- Igen. Marci a neve, de nem nagyon barátkozós.

- Szóval olyan, mint a gazdája - nyugtázta az ügyet Körmeny. - És beszél már? - Körmeny nem tudta megállni, hogy legalább egy kicsit ne csípjen Zsoltba. Az teljesen elsápadt, és halkán morgott egy „még alig”-ot a foga között. Janó és Dorka heherésztek. Körmeny láthatóan nem különösebben érdekelték a kutyák, még benézett a házba, megitta a kávéját, amit Dorka főzött, aztán elköszönt a fiúktól és elment. Janó szólalt meg először:

- Ez afféle pofavizit volt, nehogy azt higgyük, hogy azt csinálunk, amit akarunk.

Zsolt gondterhelten állt a kávé asztalnál, mellette Marci, aki most világosan és hangosan megszólalt:

- Ne félj, Zsolti! Rossz szagú em'er már elment. Marci megvéd. - Dorka hangosan sikítózva kiszaladt az udvarra, Janó pedig hitetlenkedve csóválta a fejét és a kutyát nézte.

- Ez nem lehet igaz! Magnót operáltál a hasába! - Zsolt összeomlott és haragosan szólt Marcira:

- Nem megkértelek Marci, hogy Cinkotán ne beszélj?!

- Janó jó szagú, Dorka jó szagú, rossz em'er elment. Marci akar 'eszélni!

- Reménytelen vagy, Marci! - Azzal leült a székre, és a továbbra is hüledező Janóhoz fordult.

- Hát ezért jöttem olyan ritkán. Nem szeretném, ha túl korán kiderülne, csak Adélka tudja.

Marci közbeszólt:

- Adélka jó szagú. Marci szereti Adélkát.

Janó végre magához tért, odament Marcihoz, megsimogatta a fejét, letérdelt elé és kérdezgetni kezdte:

- Hogy hívnak kutya?

- Marci nem kutya. Marci em'er.

- Hány lábad van?

- Marcinak sok lá' van. Három, négy, sok.

- Janónak hány lába van? - kérdezte Janó.

- Az könnyű, kettő. Kettő lá'.

- Akkor - mondta Janó - Marci kutya, mert négy lába van. Janó ember, mert neki csak kettő.

Marci láthatóan elgondolkodott, de válaszolt:

- Marci 'eszél. Nem? Em'er 'eszél, kutya ugat - és ugatott egyet, hogy Janó értse, miről van szó.

Janó hevesen megrázta a fejét.

- Aranyapám, ez nemcsak beszél, ez filozofál! Mi a fenét csináltál vele?

Marci válaszolt:

- Marci nem filoz. Zsolt szereti Marcit. Marci szereti Zsoltot. Marci szereti Adélkát. Adélka szereti Marcit. Marci nem kutya.

Janó Zsoltra nézett:

- Na jó, nem vitatkozok egy gyermeked kutyával. Mesélj, szívem!

Zsolt megadta magát és elmesélte az elmúlt hónapok rövid történetét.

- Majd elolvashatod a naplót is - mondta Janónak -, csak arra kérlek, hogy egyelőre ne tudjon róla senki! Dorka, ugye magát is megkérhetem erre? - A lány közben visszajött a konyhába, és éppen Marcit simogatta.

- Persze, persze - válaszolt Janó - de miért és meddig akarod még rejtegetni? Ez a kutya világcsodája lesz! És te híres tudós!

- Na, ez az, amitől mi félünk. Tudod, hogy ezt a kutyát Barnával másképpen készítettük, de nyilván a projekt keretében született. Körmendy is, Grünwald is igényt tarthat rá, de még nem akarom odaadni senkinek.

- Ezt megértem. Gárdos tudja már?

- Nem, de elsőre neki fogok szólni.

Egész délután beszélgettek, Zsolt végre kiönthette a szívét egy szakmabelinek.

- Tudod, ezer szóval már nagyon jól lehet beszélgetni. Ezer szó ugyan csak az ezredrésze annak, amennyit az ember tud használni, meg a nyelvtan se megy igazán, a bonyolultabb szerkezeteket nem érti, csak találgatja. Néha egészen jól, de nem a nyelvtan, hanem

másodlagos kulcsok alapján. Nem olyan különös ez... Alex, a híres beszélő papagáj kétszázötven kifejezést tudott és használt értelemszerűen.

Janó szerint viszont nem az az izgalmas, hogy szavakat utánózz, hanem az, hogy beszél.

- Aranyapám, érted? Beszél! Az, amit mond, annak van értelme! Ehhez hogy jön egy kutya? Alex papagáj is mondott értelmes mondatokat. De ez vitatkozik és következtet!

- Hagyd el, megbolondít azzal, hogy ő nem kutya, hanem ember!

- Na látod, ez az! Ez a különös, apókám - érvelt Janó. A beszélgetés közben Marci kisomfordált a belgák közé, és együtt hancúroztak. Egy idő múlva lihegve visszajött és Zsolthoz fordult:

- Kutyák nem tudják a nevüket. Em'ér tudja.

Zsolt Janóhoz fordult:

- Látod, megint kezdi...

Janó könnyebben vette a dolgot, azt mondta Marcinak:

- Ne törődj ezzel, ezek buta kutyák!

- Marci okos em'ér. Marci jó em'ér.

- Igen, igen - simogatta meg Janó -, okos vagy és jó. És még szép is.

- Adélka szép. Adélka jó szagú. Mik a nagyon jó szagú kutyák?

A fiúk először nem értették, de aztán Janónak leesett, mert kihívta Marcit, hogy mutasson neki egy-két jó szagú kutyát. Rövidesen kiderült, hogy a szukákról volt szó.

- Marci! A jó szagú kutyák neve: szuka. Szuka. És egyre jobb szaguk lesz, ahogy jön a tavasz.

- Tavasz em'ér jön? - kérdezte Marci.

Zsolt lépett közbe:

- Janó, ne feszítsd a húrt, mert megzavarod! Ezért is nem akarom

még, hogy más is tudja, és mindenki beszélni akarjon vele. -
Marcihoz fordult: - Nem, Marci. Tavasz nem ember, tavasz időjárás,
nagyon bonyolult.

- Marci nem érti nagyon 'onyolult járást.
- Nem, de az nem baj. Jó kutya vagy.
- Marci jó em'er. Marci szereti Zsoltot.

Janó nevetett:

- Hát nem sikerült meggyőznünk, makacs egy állat.

Ekkor Zsolt elgondolkodott:

- Én azt hiszem, hogy nem állat. Csak még nem tudom, hogy mi... -
azzal gyorsan elbúcsúzott Janótól meg Dorkától, és indult Adélkához
Marcival.

Amikor hazaértek, Adél már otthon tett-vett, és a kölcsönös
üdvözlések után Marci a hátán fekvé hosszú percekig vakartatta
magát a lánnyal.

- Kérem, a hasamat is... - irányította Adélt, aki természetesen
engedelmeskedett.

- Itt jó lesz?

- Igen, ott sokat, és lejjebb, a tökömnél is, azt is nagyon szeretem.

Idővel a már kész vacsora illata Marci figyelmét is a lényegre, az
evésre terelte. Amikor jóllakott, elterült és elaludt. Ezután mesélte el
Zsolt a Cinkotán történeteket.

- Nagyon bizonytalan vagyok, és félek - magyarázta Zsolt. A
záporozó kérdésekre tétova válaszokat adott: - Igen, Marci tud
beszélni, mint egy két-három éves gyerek, és talán értelmesebb is
annál, és egyre fejlődik. De hát Marci egy kutya, és változtatott ezen
az a néhány ezer őssejt, amit egy emberből szereztek és beleültettek?
Félek, hogy valami sötét dologba mászom bele.

Adél ezt sokkal egyszerűbben látta.

- Akartál egy beszélő kutyát. Miért is? Azért, hogy lehessen vele

beszélgetni, sok mindent meg lehet tőle kérdezni, amit már régen szerettünk volna tudni a kutyák belső életéről. Most itt van. Sok mindenre értelmes válaszokat ad. Örülj neki... Függesszük fel a morális megfontolásokat, legalább egy időre! A tudomány mindig beleütközött hasonló kérdésekbe, majd kialakul a helyes válasz magától, ne emészd magad! - érvelt. Zsolt azért még borús volt:

- Nem tudjuk, mit csináltunk. Mi lesz, ha a kutya megmarad ezen a szinten, ami nem olyan különleges dolog. Eddig is tudtuk, hogy gondolkodnak, de most néhány száz szóval el is tudják mondani. Oké. De mi lesz, ha mondjuk az élettartama is megnőtt, és velünk lesz még hetven évig? Hogyan kezeljük akkor? Ez nem akármilyen probléma, nem akármilyen felelősség. Itt lesz a lakásunkban egy mentálisan korlátozott gyerek, aki olyan, mintha Down-kóros lenne. Azok mentális képességei nagyjából ilyenek, de ez egy kutya. Egy mongoloid idióta, kutya formában. Nem érted, Adél? Roppant nagy a felelősség.

- Minden kutatás nagy felelősség. Ki védőoltásokat, ki atombombát csinál, ki halálos vírusokat, ki pedig beszélő kutyát... - válaszolta Adél -, a társadalom osztozik a felelősségben. Nézd meg, az atombombát kétszer használták, azóta a társadalom megakadályozza a felhasználását. Az emberek sok képtelenséget találnak ki, de az emberek szervezett sokasága, a társadalom valahogy mindig megtalálja a megfelelő megoldást. Nem kéne ennek a teljes terhét magadra vened! Körmendy, Gárdos, meg a prof, Grünwald biztosan tudják majd kezelni ezt az egészet.

- Igen, ettől tartok, hogy kicsúszik a kezemből a dolog.

- Hát, akkor meg dönts el, irányítani akarsz-e új, merész, de bizonytalan dolgokat, és vállalod ennek a következményeit! Vagy félsz a felelősségtől, és átadod az irányítást azoknak, akik esetleg nem félnek.

Zsolt tovább sóhajtozott, de nem akaródzott neki a főnökök előtti színvallás. Marci viszont, aki lassan elérte teljes felnőtt súlyát, a harmincöt kilót, napról napra magasabb szinten beszélgetett velük.

Kezdett fura dolgokat kérdezni, és néha nagyon zavarba jöttek. Egyszer megkérdezte, hogy mit csinál az a sok kutya Cinkotán, és nem lehetne-e egyet a jó szagúak közül idehozni. Zsolt határozottan válaszolta, hogy azoknak a kutyáknak ott fontos dolguk van, és a jó szagú szukákból egyet sem lehet idehozni. Nem tartoznak hozzánk. Marci általában elfogadta a válaszokat, akkor is, ha valószínűleg nem értette meg egészen, vagy éppen sehogy sem.

Egy másik alkalommal valamilyen beszélgetés közben Zsolt azt mondta, hogy Adél az én feleségem, és ez teljesen felvillanyozta Marcit.

- Ha nagy leszek, nekem is Adél lesz a feleségem... Adél nagyon jó szagú. - Erre Zsolt rémülten kérdezte, hogy olyan-e a szaga, mint a szukáknak Cinkotán? De Marci elmagyarázta, hogy másképpen jó.

- A szukaszag nagyon, nagyon, nagyon jó. Adélka szaga meg jó, em'er jó. - Zsolt megnyugodott.

Előfordultak persze kellemetlen esetek is. Zsolt és Adél ritkán használtak trágár szavakat, de nem voltak prúdek, egy fasz vagy baszd meg néha kicsúszott a szájukon, és rémülten vették észre, hogy időnként Marci is trágárkodik, különösen ha dühös valamiért, és hiába mondják neki, hogy ez nem való, egyszerűen nem érti. Itt volt a postás esete. Egyik nap kora délután mindketten egyszerre mentek haza. Amikor beléptek a kapun, a földszinten furcsa zajokat hallottak. Emberek kiabáltak, de az emeleten kiderült, hogy csak az egyik ember, a postás, a másik pedig Marci. Egymás kurva anyját szidták, és Marci azt is kiabálta:

- Menj a jó 'üdös fené'e, te szarházi! - A szerencsétlen postás becsöngetett Adélkához, de csak Marci volt otthon, aki először morgott, majd kiabált és szidalmazni kezdte postást, aki azt hitte, hogy egy gyerek van a kutya mellett, és rettentően fölháborodva ordította Adélkának:

- Azért a kölyküket megnevelhetnék! Felmászok a harmadik emeletre ezzel a kurva nehéz csomaggal, könyveket hozott, és az a

rohadt kölkök elküld az anyámba. Leshetik, hogy én valaha valamit is ide kihozzak! - Zsolt szerencsére észnél maradt, és bocsánatot kért, azt mondta, hogy egy idegen, vidéki kisfiú van a lakásukban, csak néhány napra, és szegény biztosan nem tudta, hogy viselkedjen, ha becsöngetnek. Ők a hibásak persze, de ez egy szegény árva, elvadult gyerek, akit csak néhány napra fogadtak be, még egyszer elnézést. A postás morogva, mindenki kurva nénikéjét emlegetve, végül távozott. Bementek a lakásba.

- 'e akart jönni az az em'ler. Rossz szaga volt. Nem engedtem - üdvözölte őket Marci.

- Marcikám, ez a postás volt, aki hozott nekünk valamit.

- 'e akart jönni, és 'üdös volt.

- Marci, az Isten áldjon meg, akkor sem szabad a csúnya szavakat használni!

- Egy szó miért csúnya? Nincsen szaga.

- Marci, kérlek, ha csengetnek meg se szólalj, csak ugassál!

- Akkor azt hiszik, hogy kutya vagyok.

Adélka erre hisztérikus nevetésben tört ki, Zsolt csak sóhajtott, megsimogatta a briárd fejét, és azt mondta neki:

- Nem, te nem vagy kutya. Te az én kisemberem vagy... - ezután Marci mindenkit szeretetéről biztosított, és kérte a vacsorát.

Marci aktív kutya volt, szinte remegve várta, hogy Zsolt megjöjjön a tanszékről, és vigye valahova. Rendszerint a Buda környéki erdőkben kirándultak. Marci nagyokat szippantott a levegőből, és elkezdte mondani, hogy jó szagú „állatok” vannak a környéken szinte mindenhol. Nem tudta azonban megfelelő szavakat, a jó szagú állatok neveit. Ezen Zsolt sokat törte a fejét, végül Janó készséges segítségével, az Állatkertben megengedték Zsoltnak, hogy egy este, zárás után sétáljon a ketrecek körül Marcival, amikor már nincsenek látogatók. Marci pórázon volt, mert Zsolt félt, hogy a vadító szagokat érezve nem tudja majd magát kontrollálni. Végigjárták a különböző

állatokat és Marci minden tagjában reszketve szagmintákat vehetett, közben Zsolt mondta neki az állatneveket. Ez valamit segített. Amikor legközelebb a Pilisben bóklásztak, Marci hirtelen szimatolni kezdett:

- Nyúl - mondta, majd mindenféle kérés és engedély nélkül eliramodott.

Zsolt dühöngött:

- Lelővi egy vadász vagy erdész, hogy lehetek ilyen hülye! - De néhány perc múlva Marci már vissza is érkezett, a szájában egy nagyobbacska nyúllal. Nagyon jó íze lehetett, mert a szájából ömlött a nyál. Hősiesen Zsolt lába elé tette a már élettelen állatot, és büszkén mondta:

- Neked fogtam Zsolt, edd meg, vacsora! - Zsolt persze nem kérte, és ekkor egy szemvillanás alatt eltűnt a nyúl Marci bendőjében.

Zsolt kezdte magát egészen furcsán érezni. Ültek a Leányfalu feletti Sasorom tetején, nézegetve a Dunakanyart. Marci nekidőlt Zsolt térdeinek, majd fejét hátrafordítva képen nyalta és azt közölte:

- Nagyon szeretlek, Zsoltika. - Zsoltikának főként Adél nevezte őt, de most valami melegség öntötte el. „Nagyon szeret”, elmélkedett. „Szinte mindegyik kutya, a legtöbb, szereti a gazdáját, de ez el is tudja mondani. Megőrülök ettől. És én is nagyon szeretem őt. Marci, kereste a szavakat, a barátom. Akárki is ő, kutya, ember, kiméra, csinálmány. Nekem a barátom. Ennyit a tudományról. Holnap elhívom hozzánk Barnát.”

* * *

Másnap Adél a tanszéken megkereste Barnát, és tisztelettel meghívta magukhoz:

- Zsolt valami nagyon fontos dolgot akar mutatni, de ide nem hozhatja... Ezért kéri az adjunktus urat, hogy holnap, alkalmas időben fáradjon el hozzánk. Én a közelben lakom, a Váci utcában, tizenhetes

szám, második emelet négy.

Barna meglepődött: „Mi a fenét akarhat Zsolt, és miért nem ő jön? Mindig furmányos ez a gyerek, hetek óta nem is láttam”, elmélkedett. Aztán Adélhoz fordult:

- Maga, Adélka, tudja, miről van szó?

Adél bólintott.

- Ott is van, nem Cinkotán?

- Nálunk biztonságosabb, tudja.

- Gondolom.

- És beszél?

Adél elmosolyodott:

- Holnap minden kiderül.

- Milyen rejtélyes!

- Ha az ember férfiak összeesküvésének résztvevője, vigyáznia kell a szájára.

- Hát, ezt ajánlom is. Holnap tízre ott leszek.

Másnap Zsolt korán vitte sétálni Marcit. Átmentek a Gellérthegyre, ott hétköznaponként nyugodtan beszélgethettek.

- Marci, ma jön egy jó szagú ember. Úgy hívják, Barna. Látni akar téged. Jól kell viselkedj!

- Marci jó em'er, jól viselkedik.

- Igen. Marci általában nagyon jó, de most nagyon, nagyon jónak kell lenned!

- Jó, Marci nem ugrál, nem nyal, nem 'eszél.

- Beszélni beszélhetsz, mert Barna azért jön, hogy beszélgessen veled.

- Neki nincsen 'eszélő em'er, négy lá'ú?

- Nincsen Marci. Te vagy a világon az egyetlen.

- Mi az a világ?

- Hát a világ az nagyon, nagyon bonyolult.

- Akkor Marcit nem érdekeli a világ - mondta és elszaladt folyó ügyeit intézni. Közben véletlenül meglökött egy kisfiút, akit a mamája sétáltatott. Marci bocsánatot kért tőle, de a gyermek mindezen nem csodálkozott.

- Máskor vigyázz jobban! - mondta.

Zsolt ilyen esetek után mindig ideges lett, a kutya a maga elég magas értelmi szintjén kitűnően eligazodott az emberek között. Zsolt nem igazán értette, hogy miért veszik sokan, főként a gyerekek ezt olyan természetesnek. „Lehet, hogy a világ semmit se változna, ha egyszer a kutyák elkezdenének beszélni? Lehet, hogy csupán én aggódom, és túldimenzionálom a kérdést? A kutyák általában nagyon értelmesek, jól beilleszkedtek az emberi közösségekbe, csak éppen nem tudnak még beszélni. Marci az első, aki tud, nagy ügy. Talán így kéne hozzáállni.”

Barna pontosan érkezett, láthatóan kíváncsi volt. Adélka fogadta, bevezette a szűk előszobából a szobába, és helyet kínált. Zsolt állt, Marci mellette ült. Zsolt kezét nyújtott.

- Szervusz, Barna. Köszönöm, hogy eljöttél.

- Hívásra házhoz megyek! Cinkotára, Váci utcába, ahova csak parancsolod...

Zsolt úgy gondolta némi kajánsággal, hogy lehúti Barna fölényeskedését. Marcihoz fordult:

- Marci, mutatkozz be Barnának!

Marci szépen lassan azt mondta.

- Marci vagyok.

- Marci, mondd meg, hol laksz! - kérte Zsolt.

- Váci utca tizenhét. Adélka is itt lakik. Zsoltot nagyon szeretem, meg Adélkát is nagyon.

Barna tátott szájjal ült a fotelben, és egy jó darabig nem tudott megszólalni. Aztán mégis:

- Ugye, ez nem valami magnós, kompjuteres trükk, amit Krisztiánnal eszeltetek ki?

- Bár az lenne... Kérdezz tőle te is, amit csak akarsz!

Adélka éppen hozta a kávé, Barna a kávéscsészével a kezében Marcihoz fordult:

- Kérsz egy kis kávé?

- Marci nem iszik fekete vizet. De cukrot kérek! Az a kis fehér kocka. Zsolt csak egyet ad. - Barna felvett egy kockacukrot, és azt kérdezte:

- Tudsz ezért valami trükköset csinálni?

- Trükkös mi?

- Nem tudod?

- Nem, 'iztos 'onyolult. Marci nem tud 'onyolult.

- Ha mondjuk pacsit adnál, az trükkös lenne.

- Marci adhat, de Zsolt azt mondta, 'acsit adni csak 'uta kutyák szoktak. Marci nem 'uta és nem kutya. - Barna most elkomorodott, hosszan hallgatott, majd egészen elváltozott, elvékonyodott hangon szólalt meg:

- Te mi vagy, Marci?

- Marci a Zsolt kisérem, mert 'eszél.

- Marci, megengeded, hogy a fülem a nyakadra tegyem, és hallgassam, amikor beszélsz?

- Jó szagú vagy csak kicsit félsz most, ugye nem hara'sz?

- Nem, Marci, nem harapok.

- Akkor gyere, hallgassad a nyakam! - Barna letérdelt Marci elé, a fülét a feje alá, a nyakára helyezte és kérdezgette:

- Hogy hívnak? Mi volt a reggeli? Hol sétáltatok?

Marci rendre válaszolt:

- Marci vagyok, már mondtam. Reggel 'arizer volt. Azt szeretem. A hegyen sétáltunk. Gellérten. Marci szeret sétálni. Sok kutya volt. Marci nem kutya. Marci 'eszél.

- Tényleg beszél. Kíváncsi leszek az agyára. - Zsolt úgy tett, mintha nem hallotta volna. Előszedte a kompjutert, és rákattintva a naplóra, mutatta Barnának.

- Már több mint kétezer szó, fantasztikus! De látom, le is lassult az új szavak megjelenésének sebessége, valószínűleg hamar eléri a maximumot. Pontosan mennyi idős?

- Tíz hónapos és 12 napos - felelte Zsolt.

Barna összecukta a kompjutert, és hosszú percekig a levegőbe meredt. Mindenki csöndben volt, még Marci is. Végül Marci szólalt meg:

- Mitől kezdted nagyon félni 'arna? Megvédelek.

De erre Barna nem válaszolt, Zsolthoz fordult:

- Mibe rángattál bele, te forrófejű Zsolt? Mekkora ökör voltam, hogy engedtem neked.

Zsolt elvörösödött.

- Beszél! Nem?

- Hát, éppen ez a baj! El se tudod te képzelni, hogy mekkora baj! Amint kitudódik, felturbózzák a médiát, egy perc nyugtunk nem lesz, és még semmire se tudunk válaszolni. És csak egyetlenegy példány van!

Ekkor Adél szólalt meg:

- Annak bizonyítására, hogy valaki tud beszélni nem elég egyetlen, de nyilvánvaló eset?

- Kedves Adél! A természettudományok nem így működnek. A tudós társaság jó része el se fogja hinni... Azt fogják mondani, kacsza az egész, mint a hidegfúzió. Vagy a környezetből szerzett

tulajdonságok öröklődése, mindenkit meg nem lehet kávézni hívni. A társaság másik részét meg lehetne győzni, ha több példány lenne, ha részletesen be tudnánk számolni azokról az idegrendszeri változásokról, amelyek az őssejtek behatolása következtében az agyában végbementek. Ezt a kutyát fel kell dolgozni, de iszonyatos munka vár ránk még, és nem lesz mindenki meggyőződve, hogy ez annyira fontos és hasznos, hogy egy vagy több beszélő kutya tényleg előre viszi a tudományt.

Megszólalt Marci:

- Zsolt, mi az a feldolgozás?

Mindenki hallgatott jó ideig, egymás tekintetét keresték. Barna törte meg a csendet:

- Na, még ez is... - De Zsolt gyorsan igyekezett megnyugtatni Marcit.

- Marci! Zsolt nagyon szeret téged. Feldolgozás nagyon bonyolult, de Zsolt nem engedi Marcit feldolgozni.

- Zsolt, ezt hogyan képzeled? Egy elképesztően esélytelen, mégis sikeres kísérlet elején vagyunk. Hogyan képzeled a feldolgozást megakadályozni? Grünwald, Körmeny, az egész tudományos világ adatokat, világosan értelmezhető agytérképeket vár. A tudományt nem szabad félretaszítani! Gondoltad volna meg előbb, mielőtt belekezdted. Én figyelmeztettelek! És Grünwald is! Még Körmeny is...

- Barna, te nem érted, hogy Marci valaki? VALAKI! Nagy betűkkel! Nemcsak beszél, hanem értelmesen beszél. Gondolom, egy hat-hét éves gyerek „feldolgozását” te sem tartanád elfogadhatónak.

- Zsolt, a gyerek az ember! A társadalom tagja, idővel belőle lesz majd a társadalom, azonos fajhoz tartozunk. Marci, akármit is gondol erről ő, kutya, pillanatnyilag egy tudományos kísérlet alanya, ne feledkezz meg erről. Ha egy papagáj egész nap azt kiabálja: „Pityuka vagyok”, akkor elhisszük neki, hogy ő is ember? Pityuka, és kiterjesztjük rá a társadalom erkölcsi védőernyőit? Erről szó se lehet.

Megint Marci kotyogott közbe:

- Marci nem alanya, Marci em'er.

- Édesapám, ezt majd kiderítjük - fordult Marcihoz Barna, aztán rájött, hogy ez most valahogy nem megfelelő húzás volt, dühöset mordult, és inkább Zsoltra rontott: - Azzal, hogy ennyi mindenre betanítod, csak a magad dolgát nehezíted. Nem lett volna szabad eltitkolni, amikor már néhány szót tudott, akkor kellett volna feldolgozni, és már túl lennénk az egészen, kezünkben a szükséges bizonyítékokkal.

- Marcit nem sza'ad feldolgozni. Zsolt nem engedi, 'arna rossz szagod kezd lenni. Zsolt, meghara'hatom?

- Nem, Marcikám, nem szabad megharapni! Zsolt megvéd téged. A Barna is szeret, csak hülyeségeket beszél.

Ezt Barna nem vette jó néven:

- Szeret a fene egy harapós dögöt. Zsolt, talán nem a kísérleti alany jelenlétében kéne megbeszélni a további sorsát.

- Barna! A kísérleti alany nagyjából érti, amit mondasz. Fogd fel végre, hogy Marci valaki! És Marci a barátom! Adélkán kívül soha senkitől annyi kedvességet és szeretetet nem kaptam, mint Marcitól. Próbáld ezt megérteni, elfogadni, bármennyire nehéz is! Nem lesz itt semmiféle feldolgozás.

Barna hosszan elgondolkodott, majd felállt és a következőket mondta:

- Akkor kérek tőled valamit. Akaratom ellenére belerángattál ebbe az elképesztő kísérletbe, amely a közreműködésem nélkül sohasem valósulhatott volna meg. Minden jogom meglenne a feldolgozás kikényszerítéséhez, de akceptálom, hogy ez a kutya, én annak tekintem, a barátod. Ezt a viszonyt ugyan nem értem, de ez most mindegy. Ezennel kiszállok az egészből. Azt nem fogom tudni eltitkolni, hogy én adtam neked összejeteget, be is vallom majd, ha szükséges. Miért is voltam akkora barom, hogy adtam?! De minden további dolog a tied. Láttad, hogy adtam be, te is meg tudnád

ismételni. Vállald magadra a beadást, kis áldozat ez az egész mellett! Te, a tudtom nélkül, titkos célra használtad az összejteket, és most azt kezdesz az eredménnyel, amit akarsz, meg a felelőséggel is. Az én nevemet ki se ejtsd többé, ezzel tartozol nekem! Adél a tanú, megígéred?

Zsolt csendesen morogta:

- Meg, Barna.

Barna ezután köszönés nélkül távozott. A hazafelé vezető úton azon gondolkodott, hogy - mint annyiszor eddigi életében - megint vereséget szenvedett. Minden esetben, amikor igazán nagyszabású kísérletbe kezdett, az valamiért nem sikerült, pedig pontos, alapos kutatóvá nevelte magát, de valahogy elmaradtak a látványos eredmények. Arnold szerint kevés a fantáziája, de a szolid, alapos kísérleti munka önmagában is fontos, ha egy jó csoport tagjaként végzi. Jó csoport! Hol itt a jó csoport? Géza tíz évvel fiatalabb nála, és ő hiába vezette be a tudományba, az első remek ötletével elhúzott mellőle. Arnold megengedte Gézának, hogy önálló legyen, és a metszeteivel, illetve a kompjuterekkel nagy karriert csinált. Csoportmunka. Most is itt a nagy lehetőség, de ez a kis idióta Okostojás kiebrudalja őt belőle.

Barátja a kísérleti kutya!

Megáll az ész!

Nekem, ember barátom sincsen.

* * *

A következő héten zajlott a hosszú szabadságot megelőző tanszéki beszámoló sora. Amál szolt Zsoltnak, hogy a docens úr várja tőle a kutyás beszámolót, és részletes összefoglalót adjon le a könyvtárba Adélnek. Amálnak amúgy régóta begyében volt a könyvtárosnő, mert az üzenet átadása után telt kebleivel a falnak nyomta Zsoltot, és a

füléhez hajolva a következőket sziszegte:

- Ismered a szabályt! Házinyúlra nem lövünk, de ha már igen, akkor nem mindegyikre, és kitartunk az első mellett... Még ha az nem is akar minket férjül venni, te piszok! - Zsolt régi énje egy pillanatra visszatért:

- A Cinkota környéki nyuszik nem ilyen agresszívek, de majd keresek egy ráérő kant és küldöm.

Amál vérig volt sértve.

- Fordulj fel!

A beszámoló előtt Barna kereste, és behívta az ő laborjába.

- Elmúlt néhány nap, Zsolt, és én egyre rémisztőbbnek látom ezt az egész helyzetet. Azt akarom még egyszer hangsúlyozni, hogy egyezségünkhöz tartsd magad, mert én ebből ki akarok maradni és a jövőben sem akarok majd hasonló kísérletekben részt venni! Azokat az összejtvonásokat, amelyeket használtunk, pedig megsemmisítettem.

- Hogy tehetted ilyet?

Barna iszonyú dühös lett, kiabálni akart, de összeszorította a száját és sápadtan, hosszú szünet után válaszolt:

- Mivel fiatal kollégáim a kísérleti alanyokkal barátkoznak, és elemi tudományos szabályokat szegnek meg, nem volt más választásom. Neked viszont nagyon ajánlom, hogy tárd fel a helyzetet Grünwaldnak és Körmendynek, mert alaposan meg fogod bánni, ha kirobban a botrány.

- Miféle botrány!? Te nem beszélsz, azt ígérted, nem is te csináltad, hanem én...

- A botrányt nem én fogom kirobbantani, hanem a szerencsétlen barátod. Azt hiszed, egy beszélő kutyával észrevétlenül szaladgálhatsz Pesten, és senkinek nem fog ez feltűnni? Tényleg ennyire naiv vagy?

- Már többször megszólalt mások előtt. Véletlenül persze, de többnyire mindenki magától értetődőnek találta, és válaszoltak neki.

Egy postással pedig egymás mamáját is lekurvázták.

Barna az arcába temette a kezét.

- Egek! Teljesen becsavarodtál, Zsolt! A beszélő barátod kutya, szőrös és négy lába van! Nincs helye a társadalomban.

- Én ebben nem vagyok olyan biztos. Képzeld el, hogy ha már sok ilyen Marci lesz, és az egyedül élő öreg nénikék majd szépen elbeszélgetnek velük, mint eddig, csak ezután a kutyák válaszolnak is, az milyen szép lesz!

- Reménytelen alak vagy.

- Barna! Arra nem gondolsz, hogy Marcitól függetlenül, a tudomány haladása miatt, rövidesen beszélő, gondolkodó lények között élünk majd? Robotok, beszélő állatok, esetleg idegen bolygók lakói. A gondolkodás is lehet közösségteremtő tulajdonság. Miért kell ezt kapásból elutasítani?

- Sajnálak. Menjünk az értekezletre!

Az értekezleten a szokásos nagy nyüzsgést tapasztalták, Grünwaldot Körmendy helyettesítette. Minden csoport elmondta röviden, hogy hogyan áll a nyár elején az évi feladatokkal, hova mennek nyáron különböző konferenciákra, esetleg milyen meghívottak jönnek a tanszékre, és hogyan szervezték meg, hogy itt is legyen valaki, aki fogadja őket.

Amikor Zsoltra került a sor, ismertette a DNS-sel kezelt kutyák kísérleti elrendezését, majd azt, hogy négy kiméra született, nőnek, és éppen a napokban dolgoznak fel ezekből kettőt, hogy neuron-tenyészeteket nyerjenek belőlük, de ezt részletesen nyilván majd Barna ismerteti. A magatartásvizsgálatokat illetően bemutatta az eddig végzett tesztek táblázatait. Voltak kisebb-nagyobb eltérések a kontrollként használt kutyák és a kimérák között. A kontrollok általában jobban teljesítettek, de semmi specifikus viselkedésbeli eltérést nem lehetett kimutatni. Mindenesetre két kimérával még várnak, és a lehető legtovább nevelik őket függően attól, hogy milyen eredményeket hoz, az emberi DNS aktivitásának kimutatása az agyi

neuronokban.

Nem volt különösebb érdeklődés.

Még Krisztián vetített szerinte nagyon érdekes ábrákat az új chipjéről, amivel majd a leendő kiméra neuronhálózatokat fogják ingerelni, meg veszik az azokból kibocsátott jeleket. Ez sem izgatta fel a tanszéket.

Körmendy az értekezlet utáni napokban Bécsben találkozott Hooverrel, akivel egyeztették a közös cikk végső változatát. A beszélgetés végén Hoover megjegyezte, hogy érdekes pletykákat hallott a bécsi egyetemen. Állítólag a Grünwald intézetben beszélő ember-kutya kimérákat szeretnének létrehozni, és már eredményeket értek el. Mi az igazság ebből?

Körmendy nagy zavarba került, hiszen a pletyka egyik fele teljesen igaz, vannak is már kimérák, de hát a beszélő kutyákat nem emlegetjük, és nem lenne jó, ha az ő nevét ilyen tudományos fantasztikus szövegekörnyezetben emlegetnék anélkül, hogy valódi eredmény lenne. Nagyon bízott abban, hogy a Kiborg konferencián megkapja az elnökséghez szükséges szavazatokat. Bár lenne egy beszélő kutya! De nincsen. Ilyenkor nem érdemes egyenesen tagadni, azt úgy sem hiszik el, inkább lebegtetni kell a dolgot, hátha mégis, anélkül, hogy ezt megerősítésnek vélhetné valaki, jelen esetben Hoover. Ezért azt bevallotta, hogy készülnek kimérák, az első kísérleti eredmények őszre talán már meg is lesznek, de a tanszék tudománnyal, és nem tudományos fantasztikus regények írásával foglalkozik, mondta nevetgélve. Pedig Hoover szerint egy beszélő kiméra, ha csak néhány szót is mondana, szeptemberben óriási szenzáció lenne. Különösen, ha kiderülne az is, hogy milyen agyi struktúrák működnek közre a lény beszédében. De ha nincs, hát nincs.

Az év végi vizsgák Zsoltot ugyancsak igénybe vették, tesztvizsgák és szóbelik is voltak a rengeteg hallgató miatt, szinte alig jutott ideje Marcira. Leginkább este. Marci mindig kitörő örömmel fogadta:

- Már úgy vártalak! És egész nap unatkozom, de 'ó'iskolok, amíg

Adélka jön, és ő visz a hegyre, de ott nem szabad 'eszélni. Em'ereknek miért sza'ad 'eszélni ott? - kérdezte, és még számos hasonló kérdése volt. Adél kívánta, hogy a hegyen ne beszéljen, mert félt, hogy ő nem tudja majd kézben tartani a dolgokat, ha valaki esetleg kiakadna a beszélő kutyán. Akadt egy nagyon aggasztó esemény is, Barna látogatása után néhány nappal. Marci kora este egy fárasztó séta után elaludt, és észrevették, hogy álmodik, mert rángtak a lábai, mintha szaladna, aztán a fejét mozgatta csukott szemmel. Adélka egészen megijedt, és Zsoltot hívta. Elég sokáig tartott: legalább két percig. Aztán később Marci felébredt, hirtelen felugrott, és morogni kezdett.

- Mi a baj, kis kutyám? - kérdezte Zsolt.

- Marci nem kutya. Marci em'er. Marcit feldolgozták. Jól meghara'tam a rossz szagúakat.

- Te jó Isten! - csapta össze a kezét Adélka. - Ezt álmodta szegény. Zsolt magához ölelte Marcit.

- Ne félj, Marci! Zsolt szeret téged, és nem lesz feldolgozás.

* * *

Zsolt és Adélka éppen Marci születésnapját készültek megünnepelni, egy májaskrémmel töltött nagy tortával, amikor csöngött a telefon. Adél vette fel. Barna volt, komor hangon Zsolttal kívánt beszélni. Zsolt hallgatta, elsápadt, dadogott valamit, tovább hallgatott, majd letette a kagylót és megkövülten állt.

- Mi van, szívem? Valami rossz hír? - aggódott Adél. Zsolt lassan leereszkedett a fotelbe:

- Elképesztő! Rettenetes! Barna mindent elmondott Körmendynek, aki holnapra a tanszékre parancsolta a kutyát.

- Marcit?

- Édesem, hány beszélő kutya van a világon?

Marci is megszólalt:

- Mit parancsoltak Marcinak? Feldolgozást? - Adél sírva fakadt. Zsolt szeméből is könnyek kezdtek potyogni, megölelte Marcit, aki képen nyalta.

- Marci! Kisemberem! Megvédlek az életem árán is!

- Marci nagyon szereti Zsoltot! Marci Adélkát is nagyon szereti. Eszünk jó szagú tortát?

Zsolt keze reszketett, amint a tortából egy szeletet vágott Marcinak:

- Majd később elmondom - súgta Adélkának.

Az esti séta után Marci elszunnyadt, és Zsolt halkán suttogva elmesélte, mit mondott Barna.

- Ő ugye, semmit sem ígért... Az ő tudományos felfogása szerint nagyon erkölcsstelen dolog egy közösen elgondolt és közösen végrehajtott kísérletet eltulajdonítani, még ha a kísérlet eredménye egy ilyen érdekes dolog is, mint ez itt, ni... - bökött az alvó Marci felé -, nem mondom a nevét, mert látod, hogy már szinte mindent felfog. Ő maga megért engem és természetesen hajlandó a „feldolgozással” várni, amíg a „lény” természetes módon kimúlik, de úgy gondolja, hogy ezt csak a tanszék engedélyével történhet. Ebben Körmendynek és Grünwaldnak döntő a szava, tekintet nélkül az én érzelmeimre. Holnap reggel jelenjek meg a tanszéken vele együtt - bökött ismét Marci felé -, ő is bent lesz, és megbeszéljük a helyzetet Körmendyvel. Grünwald külföldön tartózkodik, és ez idő szerint nem elérhető... Az a kíméletlen állat Géza, ragaszkodni fog a feldolgozáshoz, ebben biztos vagyok - tette még hozzá.

- Nem gondolod, hogy ha meghallgatja, megnézi, akkor megenyhül és hajlandó lesz várni?

- Szemernyit sem bízom benne. Nem viszem be. Megszökünk.

- Édesem, hová? Hová szökünk hárman?

- Egyelőre csak én és Marci, amíg Grünwald meg nem jön, én

valahogy benne bízom. A Géza addig nagy legény, amíg egyedül van.

- És mi lesz, ha Grünwald sem enged? Akkor bujkálni fogtok?

- Akkor bujkálni! Vagy nem tudom... Külföldre megyek.

- És miből fogsz megélni?

- Hogyhogy miből? A világ első beszélő kutyájával ketten? Ne viccelj, fellépünk pénzért, cirkuszba, show-műsorba.

- Gondolod, hogy nem csapnak le rád azonnal, és nem veszik el a kutyát?

- Kik?

- Zsolt, melyik világban élsz? Rablókkal, maffiákkal van tele a világ. Egy beszélő kutya még azt is megéri, hogy téged eltegyenek láb alól.

- Jó, lehet, hogy nehéz lesz, de akkor sem viszem be! Felhívom Janót, hogy jöjjön ide és segítsen.

Janó jött, szinte azonnal. Marci igen lelkesen üdvözölte, a nevét is tudta, és addig ugrált rá, amíg le nem hajolt, hogy képen nyalhassa.

- Van ám finom torta! - tájékoztatta.

- Miféle torta, Marcikám?

- Jó szagú torta. Nagyon jó szagú. Kérek!

Janó megszagolta a tortát és elfancsalította a képét:

- Marci! Ez afféle kutyatorta!

- Igen! Jó szagú torta. Kérek!

Kapott. A maradékot elmenekítették a jégszekrénybe, majd egymás szavába vágva elmesélték, mi a baj. Janó rendkívül csendes lett.

- Zsoltikám, ugye tudod, hogy ebből rendőrségi ügy is lehet?

- Nem, miért? Az én kutyám, nem a tanszéké, csak a kísérlet volt közös.

- Félek, hogy nem így van. Egyszer az állatkertben fordult elő hasonló eset... Valaki ott tartott évekig egy különleges hullót, amit ő

vásárolt valahol, majd összeveszett a hullóosztály vezetőjével, és amikor el akarta vinni az állatát, nem engedték. Per lett belőle és kiderült, hogy jogilag az állat már az állatkerté. Az új igazgató, aki akkoriban jött, persze visszaadta neki, de állítólag ez nem volt jogszerű. A te Marcidban a tanszék sejtjei vannak, ki tudja, milyen mértékben megsokszorozódva, és te el akarod tulajdonítani ezt az értékes állatot. Nem, öregem, ez nagyon rázós ügy!

- Ugye, nem gondolod komolyan, hogy engedem megölni Marcit?

- Egy pillanatig sem! Én sem engedném, és segítek, amiben tudok, legfeljebb nem leszek tanársegéd a Köketanon.

- Akkor mit tanácsolsz? Biztosan nem viszem be holnap, de én bemegyek, hátha...

- Eszednél légy! Lehet, hogy megígéri, és ha megkaparintotta, akkor már hiába ugrálsz...

- Grünwaldban megbíznék.

- De azt mondtad, ő nincs itt, és elérhetetlen.

- Akkor szerinted mi legyen?

- Én Marcit eldugnám valahova, beszélnék undok Gézával. És aztán meglátjuk... Lehet például az állatvédőket mozgósítani, lehet a nyilvánossághoz fordulni, van néhány újságíró ismerősöm. Zabálnák a témát.

- A rendőrség pedig közben elkobozná Marcit, és mire a nyilvánosság felébred, már petri-csészékben van az agya - vágott közbe Adél.

- Az bizony meglehet - mélézott el Janó.

Zsolt elsápadt és a fogait csikorgatta.

- Ha beledöglök, akkor se! Értitek? Ha beledöglök, akkor se!

- Értjük, értjük... Csak valami értelmes tervet kell kieszkabálni - töprengett Janó.

- Össze... - igazította ki Adél.

- Összeeskábálni vagy kitalálni, teljesen mindegy! Gyerekek, az lenne a legjobb, ha találkoznánk az újságírókkal... - türelmetlenkedett Zsolt.

- Rendben, de az indulási jelet holnap, a beszélgetés után adjuk meg - pontosított Adél.

- Jó, Marcit meg esetleg holnap, de csak holnapra elviszem az egyik briárdtenyésztő haveromhoz. Nincsen nagy ismertsége, még ha rajtam keresztül keresnék is, akkor is nehezen találnák meg, de egyetlen nap alatt nem jut el ez az ügy a nyomozati fázisba. Na, szíótok! - köszönt el Janó. Ők meg ottmaradtak a mardosó kétségek között. Zsolt fontolgatott:

- Az én szüleimhez nem vihetjük, mert ott nyilván kutakodnának. Neked nincs senkid csak én, szegénykém, tehát te se jössz számításba - ölelte meg Zsolt Adélkát. - Mindenesetre, ha majd bujkálunk, te leszel a központ. Holnap az lesz az első dolgom, még mielőtt bemegyek a tanszékre, hogy veszek néhány olcsó kártyás telefont. Egyet, amin csak akkor hívhatsz, ha életmentésről van szó, kettőt a napi érintkezéshez, ezeken egyedül engem hívjál, és lehetőleg ne itthonról. Magamnak is veszek néhányat, és ha már meleggé válna a helyzet, azt, amin éppen beszéltem mindig eldobom. Veszek pénzt magamhoz. Nyáron elleszünk Marcival. Járjuk a hegyeket, azután csak megjön Grünwald. Nem ölhet meg egy beszélő kutyát.

- Azt én sem hinném, de azért nagyon meg kéne ígertetni vele.

* * *

A tanszéken Barna és Körmendy együtt várták Zsoltot.

- Hol a kutya? - kérdezte felháborodva Körmendy.

- A kutyámat - hangsúlyozta Zsolt -, csak akkor hozom be, ha elegendő biztosítékot kapok arra, hogy semmiféle veszély nem fenyegeti.

Körmendy magázódásra és üvöltésre tért át:

- A tanársegéd úr azt képzelem, hogy a kísérleti állat az övé. De nem az övé! A tanszék helyezte bele összejtek, nincs a világon bíróság, amely ezt ismerve magának ítélné azt a kutyát. Ragaszkodom hozzá, hogy azonnal hozza be és bocsássa a tanszék rendelkezésére, mert feljelentem különösen nagy értékű tárgy eltulajdonításáért!

- Marci nem tárgy, hanem valaki! Akivel nem fog kénye-kedve szerint bánni - nézett rá Zsolt.

- A kutyai-mutyi fantáziái nem érdekelnek, tanársegéd úr! Ez egyetemi tanszék, elismert tudományos intézet, ahol csak a racionalitás érvényesülhet, amíg én vagyok ennek az intézetnek a megbízott vezetője Grünwald professzor úr távollétében.

Most szólalt meg Barna:

- Én úgy érzem, hogy mindkettőtöknek igaza van a maga szempontjából. Próbáljunk meg úgy közös nevezőre jutni, hogy a megbízott tanszékvezető úr és a tanársegéd úr szempontjai is érvényesüljenek! Gézám, ha ragaszkodsz az állat átadásához, félek, megvadítod ezt a - különben - értelmes fiút. A kutya beszél, én magam beszélgettem vele, a tanszéknek mindenképpen látnia kell. Úgy vélem, ez csak akkor lehetséges, ha kölcsönösen engedményeket tesztek. Hívd össze a tanszéki értekezletet holnap délutánra, jöjjön oda Zsolt a kutyával, és garantáljuk, hogy sértetlenül távozhatnak! Videofelvételeket készítünk, most úgyis az a lényeg, hogy a kutya beszél, hogy miért, azt ráérünk később kideríteni.

Látszott, hogy mindkét főszereplő habozik. Körmendy gondolta meg először. Arcvonásai megenyhültek:

- Rendben. Elfogadom a feltételeket. így legyen! Tartsuk meg az értekezletet holnapután, hogy mindenkit értesíteni lehessen! Jöjjön a kutya, és el is távozhat, de ragaszkodom ahhoz, hogy rendszeresen jöjjön, mert sok tesztet kell elvégezzünk. Barna, vért vettetek legalább? Van humán DNS benne?

- Én csak néhány napja láttam a kutyát... De, gondolom, a

vérvizsgálatnak nincs akadálya. Zsolt is kutató, szerintem érdekli minden tudományos adat, ami az állat sérülése nélkül nyerhető - válaszolt Barna. Zsoltnak is pörgött az agya: „megbízhatok-e ezekben vagy nem”, kérdezte magában számtalanszor.

- Elhozom Marcit, aki nem egy kutya. Sokkal több annál, akármit gondol erről a tanszékvezető úr! Nem tudom másként kifejezni, minthogy azt mondom, az életemet is áldoznám érte, és ennek megfelelően reagálok minden, a megegyezéstől eltérő cselekedetre.

Megint Barna szólalt meg:

- Nem lesz itt semmiféle eltérő cselekedet. Szólok Juditnak, hogy vegyen részt a vizsgálatokban. Nagyon nagy eredmény ez a tanszéknek, megfelelően kell kiaknázzuk.

Körmendy a szája szélét rágta, mintha nem lenne teljesen elégedett:

- Köszönöm. A holnaputáni viszontlátásra!

Barna és Zsolt együtt mentek Barna szobájába. Leültek, és sokáig hallgattak.

- Zsolt, az életemet kevés dologért áldoznám, de a becsületem nekem is nagyon fontos... Az én tudtommal itt semmiféle disznóság nem történhet, ha illet bárki tervezne, azonnal figyelmeztetlek.

- Marci különleges jelenség és a tudomány túléli, ha még tíz-tizenöt évet kell várnia bizonyos adatokra - mormogta Zsolt.

- Ebben teljesen igazad van. Gyertek be holnapután!

Másnap Zsoltnak dolga akadt a belvárosban, de nem akarta Marcit egyedül hagyni a lakásban. Ki tudja, mi történhet, idegeskedhetne egész nap, ezért magával vitte. Marci megkérdezte, hogy miért szomorú. Zsolt mosolyogva próbálta bizonygatni, hogy éppen nagyon vidám kedvében van, de Marcit nem lehetett meggyőzni.

- Miért mondod, hiszen érzem, szomorú szag és ijedt. Mitől fél Zsolt? Marci megvédi.

„Szegény kiskutyám, ha tudnád”, gondolta éppen, amikor egy sarkon szinte beleütköztek Körmendybe és Pákozdi Juditba. Csak

néztek. Pákozdi találta fel magát.

- Nahát, a híres beszélő kutya! - guggolt le Marcihoz:
- Szép kutya, tényleg tudsz beszélni? Mondj valamit!
- Marci vagyok. Szeretem Zsoltot. Te ki vagy?

A jó pszichológus akkor sem veszíti el a talajt a lába alól, ha egy kutya megszólal.

- Én Judit vagyok. Ezt is ki tudod mondani?
- Judit, mindent ki tudok mondani, csak azokat a 'üdös 'é és 'é 'etüket nem. De gyakorolom.
- Nagyszerű kutya vagy te így is!
- Nem kutya vagyok.
- Hanem?
- A Zsolti kisem'ere. 'eszélek, nem?
- Tényleg beszélsz... Nemcsak nagyon szép vagy, de nagyon okos is. Éppen hova mentek?
- Sétálunk Zsoltival. Nagyon szeretem Zsoltit. Meg Adélkát is.

Pákozdi felállt:

- Elképesztő, csodával határos. Van fogalmuk, hogy tulajdonképpen mi történt? Milyen gyorsan tanult meg beszélni? Most viszont Zsolt válaszolt:

- Nagyjából akkor, amikor egy embergyerek, ha az ő hónapjait héttel szorozzuk. Most már elmúlt egyéves, szabályosan fejlődik tovább.

- Van erről valami adatfelvétel, napló, hangfelvétel, videó?
- Természetesen minden van, holnap a tanszéki értekezleten minderről beszámolok. Elnézést, most sietünk! - zárta le a beszélgetést Zsolt, és köszönés nélkül idegesen elrohantak Marcival.

Körmendy alig tudott szóhoz jutni, csak rázta a fejét. Pákozdi annál beszédesebb volt:

- Fantasztikus! Egy öt-hat éves gyerek szintjén beszél... És ami a legizgalmasabb, hogy ő maga is kérdez, tehát nemcsak valami hang és szóutánzó fenoménről van itt szó, hanem egy értelmes beszélőről. Ezt nem gondoltam volna!

Körmendy magához tért, magában ő se számított ilyen fejlett beszédképességre. Amit Barna mesélt, hitte is meg nem is... De most egyetlen fontos célja van, megszerezni ezt a dögöt, kicsit beszéltetni, majd szétszedni az agyát, metszeteket készíteni, hogy lássuk, mitől beszél. Ha ezt a szimpóziumig megcsinálja, világelső lehet. Pákozdit nem tekintette szövetségesnek, ezért elterelő manőverbe fogott:

- Igen, kedves ez a kutya. Holnap sokat megtudunk róla, és magát külön kérem, hogy foglalkozzon vele, hiszen Zsolt még csak nem is pszichológus!

- Tulajdonképpen milyen kezelést kapott ez az állat? Tudja, a projektvita óta ez a téma engem nem érintett közelebbről, csak tegnap hallottam Barnától, hogy van a tanszéknek egy beszélő kutyája, de a Kertész el akarja orozni...

- Pontosan ez a probléma. Egy, az én irányításommal folyó kísérletből önkényesen kivonta az egyik alanyt... Elvitte, de most nem akarja visszaszolgáltatni és a kísérletet rendesen, tisztességesen, a szakmai szabályok szerint befejezni.

- Jó, ezt értem... De milyen kezelést kapott a kutya?

- Barna őssejtek keverékét adta be neki, amelyet az emberi agy Broca területéről származó neuronokból készített. És miután megszólalt, nyilvánvaló, hogy az emberi őssejtek beszédközponttá álltak össze az agyában. Fantasztikus lehetőség ez arra, hogy az emberi beszédközpontot megismerjük, mert most a központ minden sejtjét fel fogjuk ismerni, hiszen ezek az emberi őssejtektől származnak, és az emberi DNS megjelöli őket. Ennek a kutyának az agyában van az emberi beszédközpont elkülönített, teljes leírása, pusztán fel kell tárni. Minél előbb. Ez pedig különleges lehetőség, egyáltalán nem biztos, hogy a kísérletet sikeresen meg lehet ismételni.

Lehet, hogy sok véletlenszerű tényező közreműködése hozta létre, ezért rendkívül fontos, hogy a meglévő, e pillanatban mindenképpen egyetlen példány agyát feldolgozhassuk és megismerjük az emberi beszédközpont konstrukcióját. Ez minden áldozatot megér. Egyébként a maga ötlete volt...

- Ugyan, én csak poénkodtam! Álomban sem gondoltam ilyenre, hogy bármilyen kezeléssel, egyetlen beavatkozással beszélő kutyát lehetne csinálni. Ki csinálta a kísérletet?

Körmendy feszengett, mit mondjon, de az igazságot semmiképp:

- Ez egy nagy kísérlet része volt. A DNS-kezeléssel együtt kimérákat akartunk készíteni, hogy kiméra neuronhálózatokat vizsgálhasson Barna. Ezt az egy kutyát meg őssejtekkel kezeltük.

Pákozdi gyanakodni kezdett:

- Miért csak egy kutyát csináltak?
- Dehogyan csináltunk egyet, húsz petesejtet kezelt Barna.
- Igen, de az őssejtekkel miért csak egyet?
- Nem is tudom már... Majd holnap megkérdezzük Zsoltot, nem ez lesz az első hanyagsága.

A hajsza

Késő délután valaki becsöngetett Adél lakásán, majd halkan kopogni kezdett. Adél ment ki.

- Ki az?

- Amál vagyok - suttogta a jövevény -, gyorsan engedj be, nagyon fontos!

A szobában lerogyott a fotelbe, és halkan sírni kezdett. Marci éppen a konyhában ebédelt, de a csöngetésre beszaladt a szobába, Amálhoz ment és bemutatkozott:

- Marci vagyok. Te ki vagy?

Amál felsikoltott:

- Ez tényleg beszél! Megőrülök! Azt hittem, a fiúk csak ugratnak... Én Amál vagyok - mondta szipogva és bizonytalanul, majd megkérdezte: - Megsimogathatlak?

- Hogyne. Félsz, de tulajdonképpen jó szagod van. Nem hara'lak meg. Ne félj! - Amál simogatni kezdte Marcit.

- Mi van, mi a baj? Miben segíthetünk? - érdeklődött Zsolt.

- Nagy baj van, nagyon nagy baj... Zsolt, azonnal menekülj ezzel a tündér kutyával!

- Mi történt? - és Zsolt máris öltözni kezdett.

- Én most nagyon aljas leszek. Egy titkárnőnek ilyet nem szabadna csinálni, és biztosan ki is rúgnak, ha egyszer megtudják a mocsokságomat. De Zsolti, kérlek, nagyon kérlek, azonnal menekülj!

- Megyek, édesem, megyek... De meg kell mondanod, mi van, mert az sokat segítene!

- Jaj, azt nem mondhatom meg! Az is nagy szégyen, hogy idejöttem, de nem tudnám elviselni, hogy szétszedjenek egy kutyát.

- Mit csináljanak?

- Hát, a Géza feldolgoztatná, és én azt se bocsátanám meg magamnak. De szörnyű, hogy akármit is teszek, valaki nagyon rosszul jár.

- Amál, kapd össze magad! Biztosan nagyon nehéz, de ha már feljöttél, mond el, amit megtudtál! - szólt közbe Adél.

- Megesküszök, hogy soha senkinek, de az égvilágon senkinek nem mondjátok el, hogy tőlem tudtátok meg?!

Zsolt és Adél egyszerre szólaltak meg:

- Esküszünk!

Marci eddig csak hallgatott, de most helyénvalónak látta megszólalni:

- Marci is esküszik...

Amál felsikoltott:

- Ez mindent ért!?

Zsolt szelíden válaszolt:

- Persze, hogy ért, hiszen beszél is, ezért van az egész cirkusz. Te nem tudtál róla?

- Meséltek valamit Barnáék, de nem hittem el. Azt hittem, csak hülyéskednek... Cuki falat vagy, aranyom! - fordult Marcihoz.

- Marci kisérem, nem aranyom. Aranyom nem tud 'eszélni.

- Megáll az eszem! Most már mindent értek. Ez a rohadt Géza! Na, figyeljetek! Délután mindenféle ukázokat adott ki a holnapi beszámolóval kapcsolatban, tévés barátait kellett hívjam... Meg szendvicseket rendelni, mert hogy jön Kertész a beszélő dögével, hiszen csak így emlegette. Ezt se nagyon értettem. Aztán bevonult a szobájába, és elkezdett különböző számokat hívogatni, majd hosszan beszélgetni. Tudjátok, hogy egy gombnyomás kérdése, és én is hallok mindent. Én ezt soha még nem csináltam, de most valami azt súgta nekem, hogy talán a Jóisten megbocsátja nekem ezt a kis

eltévelyedést.

- Mondd már, mit hallottál? - sürgette Zsolt.

- Mondom, mondom, de mindig közbeszóltok.... Szóval először egy biztonsági céggel beszélt. És hat, képzeld el, hat erős, kigyúrt embert kért holnap délutánra a tanszékre. Amikor megkérdezték, hogy mi lesz a feladat, azt mondta, hogy meg kell akadályozni, hogy a tanszéknek egyik többszöri lopáson kapott tagja, egy erős fiatalember elvigyen valamit a tanszékről. Ezt nem egészen értették, hogy miért kell ehhez hat ember. Arra azt mondta, mert az a valami egy élő dög, egy kutya, és nagyon, nagyon értékes. Azt kérdezték, hogy miért nem egy sintért hív. Azért, mert nem a kutya veszélyes, hiszen az nagyon barátságos, hanem az a bizonyos fiatalember. Azt kell majd lefogni, de itt a helyszínen mindent részletesen elmagyaráz, délre legyenek itt. Azt válaszolták, hogy természetesen pénzért mindent, ami nem törvénybe ütköző. Ez nem ütközik, mondta a rohadék, sőt... A második telefonja volt a legborzasztóbb. Egy állatkórházban keresett egy doktor urat, aki sebész. Annak azt mondta, hogy holnap lesz a napja, készüljön fel, majd hozat folyékony nitrogént, de előtte teljes feltárást kell végezni, és minden szeletről kell legyen egy kontroll egy másik kutyából, lehetőleg az is briárd legyen. Azt is mondta, hogy a doktor ott lehet a könyvtárban, mint vendég, végighallgatja a te beszámolódat, Zsolti, aztán megbeszéléte, hogy lehet vért venni a kutyától, a Marcitól - mutatott rá. - Te beleegyeztél, és ezért a Barna laborjába mentek, ahol már minden szükséges felszerelés elő lesz készítve. Amint levette a vért, vegyen le jó sokat, nem kell az már neki, mondta a sátánfajzat, utána adja be gyorsan az altatót, amitől már nem ébred fel. Ha te észreveszed, lefognak a biztonságiak, akik fehér köpenyben ott lesznek. Ha akkor kezdesz kiabálni, amikor a kutya elalszik, akkor vesznek majd kezelésbe, és visznek el, ő nyugodtan dolgozhat az agy kiemelésén és boncolásán. Ne felejtse, hogy Barnának azonnal élő sejtek kellene. Adélka zokogni kezdett, Zsolt a kezébe temette arcát.

- Mennünk kell!

- Várj, várj! Mert még egy helyre telefonált, azt hiszem, hogy a

rendőrségre... És valami tábournok urat keresett, akivel először csak viccelődtek, meg régi élményeiket mesélgették, együtt járhattak iskolába, amikor ez a mocsok Géza rátért a lényegre. Van a tanszéken egy kísérlet, amelyet kutyákkal végeznek, tíz kutyát rendben feldolgoztak, de az utolsóba valahogy beleszeretett a gondozója, és képtelenség neki megmagyarázni, hogy ez a tanszék tulajdona és fontos kísérleti állat. Valahogy el kéne őket választani, mondta, ő iderendelt biztonsági embereket, akik a durva munkát megcsinálják, de nem lehetne két-három napra valahol lenyugtatni ezt a fiatalembert, amikor már végeznek a feldolgozással, és nem árthat semminek? Nagyon nehezen állt rá a tábournok, hogy törvényesség, meg emberi jogok, meg minden, de végül is igazoltatás, őrizetbe vétel három napig lehetséges. Géza hangsúlyozta, hogy csak holnap délutántól, ha elszedték tőled a kutyát.

- Amál! Nagy vagy! Nagyon nagy jót tettél. Marci és én örökre hálásak leszünk neked. Most menj, én eltűnök, ha valamit megtudsz, Adélka bent lesz holnap vagy hívd telefonon! - hálálkodott Zsolt, és Amált az ajtóhoz kísérte, kiengedte. Visszament és kétségbeesetten nézett Adélra:

- Minden gyanúm, vagyis a legrosszabbak is igazolódtak. Tiszta szerencse, hogy ez a nő ilyen rendes. Marci életét mentette meg. Beszélek Janóval, hátha tud egy búvóhelyet. Ez a kurva Géza! És én egy pillanatig még hittem is neki. Barnát nem értem. Remélem, nem is tud a dolgról.

- Szívem, ha Barna nem beszélt volna Körmendyvel, és nem mond el mindent neki, akkor most a hegyen hűsölnél békében. Egyformák ezek.

Zsolt hosszan telefonált, majd megölelte Adélkát:

- A mobilokat megbeszéltük. Tarts ki itthon! Lehet, hogy majd téged is vegzálnak... A tanszéken biztosan piszkálni fognak. Janó most vár engem az állatkertben.

- Az állatkertben?

- Igen, a gazdasági bejáratnál találkozunk este. Addig mi felmegyünk a Hárshegyre és sétálunk egy jót.
- Hol lehet az állatkertben elbújni?
- Janó azt ígérte, hogy száz helyen is... Ő ismer apró zugokat itt-ott, meg a nagy sziklában is vannak használaton kívüli raktárak, ahol elleszünk. Janó majd etet, itat bennünket.
- Janóban teljesen megbízol?
- Janó mindig a barátom volt. El nem tudom képzelni, hogy elárulna. Valószínűleg csak néhány napról van szó. Ha Grünwald előkerül, próbálj vele kapcsolatot keresni, szerintem ő megértene, és leállítaná ezt a barmot!
- Jól van, Zsolt, minden így lesz... Nagyon vigyázz magadra és Marcira! Marci is megszólalt:
- Marci nagyon vigyáz Zsoltra. Mocsok Géza nem fogja 'ántani.
- Jól van, aranyos Marcikám! Fogadj szót Zsoltnak mindig, és vigyázzatok egymásra! - ölelgette a kutyát és Zsoltot Adél.

* * *

Este Janó a bejáratnál várta őket, és a nagy sziklába épített kis kamrába vezette barátait. Volt benne szék, vízcsap és egy szivacsmatrac.

- Egyelőre ennyi. Legyetek csendben, ide nem fog senki se jönni! Reggel megyek az újságíró barátaimhoz, mert ezt a médiacirkuszt nem tudjuk kihagyni. Zsolt, nem ülhetsz itt örök időkre! Egyetlen ember tud rólatok. Dezső bácsi, az állattápok gondozója, nekem jó emberem. Ha bármi előre nem látható történne, és valaki kérdőre vonna, hogy hogy' kerülsz ide, azt mondd: a Dezső bácsi tud róla, és akkor békén hagynak. Egyébként sokszor bújik meg egy-egy hajléktalan ürge az állatkertben. Persze kirakják őket, ha Dezső bácsi nem tud róla - mondta Janó vigyorogva.

- Köszönöm, Janó. A médiacirkusznak nem örülök.

- Öreg, fel kell venni a kesztyűt! Itt van Magyarországon a világ első beszélő kutyája, és Körmendy úr ki akarja irtani.

- Janókám, ne a gyerek előtt!

- Ja, még nem tudja, bocs. Na, sziótok. Sziótok! - és ezzel elment.

Zsolt örült, hogy volt annyi esze, hogy egy vékony hálóságot, rádiót, elemlámpát és hasonlókat, mintha kirándulni mennének, bepakolt a kis hátizsákba. Csak el lesznek valahogy. Végre nyugi van, és itt az ideje, hogy Marcit is felvilágosítsa, mert biztos óriási zavar bugyborog a fejében szegénynek. Vajon mit értett meg Amál hadarásából?

- Gyere, Marci, lefekszünk és megbeszéljük a helyzetet, jó?

- Marci szeret meg'eszélni. Ha jön mocskos Géza Marci meghara'ja, de nagyon.

- Szóval nagyjából tudod, miről van szó?

- Marci tudja. Mocskos Géza fel akarja Marcit dolgozni. Ez 'onyolult és fáj, de Zsolt nem engedi, Zsolt megvédi. És Marci megvédi Zsoltit, meghara' mindenkit.

- Jaj, Marcikám, csak ezt ne! Első szabály: ne ugass, bármi is történik!

- Marci kisémer, nem ugat, csak 'eszél.

- Jó. Második szabály: ha baj van, idegenek jönnek vagy hasonlók, Marci mindig a lábamnál van, és csak akkor szalad vagy harap, ha én mondom. Ez nagyon fontos.

- Marci mindig szót fogad fontosnak.

- Arany kutya vagy, kisémer! - átölelte Marcit, és két perc múlva kimerülten elaludt.

Reggel arra ébredt, hogy Marci nyalogatja és suttog:

- Janó jön, hallom lé'éseket - Zsolt persze még nem hallott semmit, de két perc múlva már igen. Tényleg Janó volt. Sült kolbásszal,

tejjel, zsömléssel.

Marci boldog volt.

- Marci szeret sült kol'ászt nagyon. Mustár van?

Janó a fejéhez kapott:

- Eddig Zsolt nem szerette a mustárt, azért nem is kértem.

- Zsolt nem szeret mustárt, Marci nagyon szeret.

- Rendben. Ezentúl téged kérdezlek Marci, hogy mit hozzak...

- Hozzál sok májt és grillcsirkét! Meg sült kol'ászt, meg mustárt.

Sokat.

- Jó, estére minden lesz. Na, barátaim... még minden csendes, Adélkával beszéltem virágnyelven. Persze telefonon, azt mondta, reggel már kerestek téged a tanszékről, de ő megmondta, hogy sok jegyzettel és füzetekkel már korán elmentetek Marcival. Feltehetőleg délig nem gyanakodnak. Mikor van az értekezlet?

- Délután kettőkor.

- Oké, az én barátaim este hatkor beszélnének veled egy titkos helyen. Még nekem se mondták meg hol, jönni fog egy sötétüvegű autó, és az én kíséretemben odavisznek. Nyilatkozol, Marci beszél valamit, és aztán vissza. Rendben?

- Rendben. Fantasztikusan rendes vagy Janó!

- Hát, ha valaki rendes itt, az te vagy, aranyapám... Kevesen csinálnák meg ezt Marcival, amit te.

- Ugyan. Ismered Marcit, beszél, és nekem a barátom lett!

- Persze, persze... De mégiscsak egy kutya.

- Te meg csak egy ember vagy. És te is a barátom vagy.

- Jó, jó, nem nyitok vitát.

Estig nyugalomban telt az idő, bár Marci szeretett volna sétálni és jó szagú állatokat szimatolni, de erre nem nyílt mód.

- Elkapnának bennünket, hapsikám. Állatkertbe nem szokás kutyát

bevinni. Már mondtam egyszer, amikor éjjel és titokban itt voltunk.

- Marci nem...

- Tudom, tudom... Marci az én kisemberem, de úgy néz ki, mint egy kutya, és ez a probléma.

- Ez 'onyolult, Marci nem érti.

- Jobb is neked, Marcikám!

Öt óra felé jött értük az autó, és kedves fiatal emberek vitték őket a tv-felvétel színhelyére, egy kis faluba a főváros közelében. Itt már fel voltak állítva a kamerák, arra kérték Zsoltot, hogy röviden foglalja össze Marci születésének körülményeit. Azt, hogy beszél, és hogy most milyen veszély fenyegeti. Maximum három perc. Zsolt úgy érezte, hogy ez szinte lehetetlen, de megpróbálta. Elsőre nem is sikerült, mert belebonyolódott az összejtekkel kapcsolatos eljárások ismertetésébe.

- Zsolt - mondta a rendező -, nem kell magyarázat, a tv nem is arra való. Előállítottatok egy beszélő kutyát, összejtek segítségével. Kész. Részletesebben, hogy milyen értelmes, hogy ő valaki, mint Janó mondta, és neked a barátod. Ez fontos. Lényeges, hogy az állatbarátok felfigyeljenek, nem az érvek, hanem az érzelmek hatnak a nézőkre. - Zsolt megint nekikezdett, és negyedszerre meg voltak vele elégedve. Különösen, amikor azt fejtegette, hogy hogyan lett Marci a barátja. Ezután következett Marci, neki kizárólag néhány kérdésre kellett válaszolni. De a rendező nem akarta Marcira bízni a válaszokat, hanem úgy gondolta, hogy azokat ő előre megmondja, és Marci csak ismétlje el, hiszen tud beszélni. Ezért aztán a rövid interjú Marcival a következőképpen hangzott:

- Mondd el, kedves kutya, a nézőknek, ki vagy te?

- Én a világ első 'eszélő kutyája vagyok. Zsolt a gazdám, ő gondoz engem. - Itt Marci nem tudta megállni, hogy ne egészítse ki a sablonos szöveget. - Zsoltot nagyon szeretem. És Adélkát is.

- Mit szeretsz a leginkább?

- Enni szeretek, meg Zsoltot.

Ezután az állatbarátok rövid felhívása következett, amelyben azt kérték, hogy mindenki vegyen részt szombaton a Köketan előtt tartandó demonstráción, azért, hogy békén hagyják Zsoltot és Marcit.

A visszafelé vezető úton valaki bekapcsolta a rádiót, az egyik adón éppen híreket mondtak, amely egy felhívást ismertetett:

- Egy felelőtlen, valószínűleg súlyos elmezavarral küzdő férfi, bizonyos Kertész Zsolt, a Köketan korábbi tanársegéde elrabolta az egyik kísérleti állatot a tanszékről, egy homokszínű, fekete foltos, nagy termetű briárdot, és ismeretlen helyen tartózkodik. Az állattal folytatott igen értékes kísérletekbe fektetett tetemes munka, pénz és fáradozás mind kárba veszne, ha ez a felelőtlen ember a kutyát elpusztítja, eladja vagy eltünteti. Kérünk minden jó érzésű kutyaszerető embert, hogy ha Kertész Zsoltot vagy a Marci névre hallgató briárdot bárhol megpillantják, értesítsék a rendőrséget! - Majd még néhány mondatos leírás következett arról, hogy Zsolt hogyan néz ki: „Dús fekete hajú, 24 éves, 178 cm magas, sovány, szakállas férfi. Szeme sötétbarna.”

Zsolt hápogni sem tudott. A kutyabarátokkal akarják őket elfogatni?! Hogy milyen aljas ez a mocskok!

- Janó, kérlek, szerezz hajnyíró és borotvát! Szükség esetén kopaszra nyírom magam, hogy nehezebb legyen felismerni.

- Szerzek, de Marcit hiába nyírod le, az nem sokat változtatna rajta.

- Csak rólam van szó. Hallottátok, arról nem is szóltak, hogy Marci beszél!

- Persze, mert akkor gyanús lenne a dolog! - mondta valaki az autóban - De ne izgulj, az esti tévéhíradók nagy részében benne leszünk mi is!

És valóban, a legtöbb csatorna leadta a hét percre vágott tömör anyag felét-harmadát, és persze beolvasták a rendőrségi közözet is. Kitérőben volt a botrány. Pontosabban csak igyekezett, de egyelőre

nem tudott kitörni, mert a különböző szerkesztő urak és hölgyek egyszerűen nem hitték el, hogy Marci csakugyan beszél. Azt gondolták, afféle jópofa hecc részesei, és ennek megfelelően kommentálták a leadott anyagot. Csak másnap este fordult komolyra a dolog. A tévékben beszélgettek Körmenyvel, aki kellően dramatizálta a saját verzióját. Ez visszamenőleg hitelesíteni látszott a Zsolttal és Marcival készített interjút. Késő estére már komolyan tárgyaltak a dologról és sokféle vélemény is elhangzott. Tudós élettankutatók nyilatkoztak, hogy ők árva szót sem hisznek el az egészből, mert az összejtek sok csodára képesek, de arra, hogy egy kutyát megszólaltassanak, arra nem. Megkérdezték Körmeny Gézát, Gárdos Barnát, Pákozdi Juditot és Adélt is, valóban beszél-e a kutya. Mind a négyen, különböző stílusban ugyan, de ezt megerősítették. Harmadnap reggelre volt beszélő kutyája az országnak. Bár csak négy ember hallotta, és ezek közül kettő csak egészen rövid ideig. Volt, aki örült az ország sikerének, és úgy gondolta, hogy ezért a tudományos teljesítményért Nobel-díj jár Grünwaldnak. És lám, megint a magyarok! Voltak persze, akik nem örültek neki. A Keresztény Magyar Leányanyák Szövetsége például kifejezetten tiltakozott az ellen, hogy ilyen baromságokra költik az adófizetők pénzét, és a leányanyákat meg elhanyagolják, mint mindig.

Amikor a többség elhitte, hogy létezik a beszélő kutya, de most éppen szökésben van, természetesen ez is megosztotta az embereket. Sokan követelték, hogy Zsolt azonnal jelentkezzen azzal a döggel együtt, és a tudomány kapja megint kezei közé jogos tulajdonát. Mások szerint Körmeny és tudós bandája egy szerencsétlen kiskutya életére tör, ilyenek ezek mind. „Viviszekciót” csinálnak, meg mindenféle fájdalmas kísérleteket, amelyeket be kell tiltani, és addig a kutya meg Zsolt elő ne jöjjön, amíg Körmeny meg nem esküszik, hogy nem bántja a őket. A hírek egy-két momentumát a külföldi sajtó is átvette.

Hőseink az állatkerti menedékben csak a rádióból és a Janó által szállított újságokból értesültek az eseményekről. Zsolt kilátástalannak

ítélte a helyzetet. Janó értesítést hozott Adélkától, hogy a rendőrség kereste őket, és bár nem volt házkutatási engedélyük, behatoltak a lakásba, és alaposan körülnéztek. Amál is üzent Adélkán keresztül, hogy elő ne jöjjenek, mert borzasztó dolgok történnek a háttérben. Marci mindebből csak az aggodalmat észlelte, ezért szinte ötpercenként biztosította szeretetéről Zsoltot, gyakran megemlítve azt is, hogy a rossz szagú mocskost szeretné jól megharapni. Viszont észrevételezte, hogy az ellátás itt jelentősen jobb, mint otthon, például mindennap van „sült kol'ász" és mindig van hozzá mustár, mert Janó egy egészen nagy üveggel hozott.

* * *

Grünwald Arnold Európában utazgatott, különböző meghívásoknak tett eleget. Most éppen Stockholmban a Karolinska Intézetben időzött, ahova nagyszabású előadásra hívták meg. A Karolinska híres svéd orvostudományi egyetem, innen kerül ki az Orvosi és Élettani Nobel-díjat jelölő bizottság. Köztudott volt, hogy akiről a svédek úgy gondolják, hogy egyszer majd Nobel-díjat kap, azt biztosan meghívják ide előadni, hogy azután később elbűszkélkedhessenek előrelátásukkal. Ez persze nem jelentette azt, hogy aki ott előad, az reménykedhet. Ezt az illető lelki beállítottságától volt érdemes függővé tenni. Az optimisták nyugodtan reménykedjenek, a pesszimisták meg a világeért se. Egyszer gyanús lett egy svéd újság, mert minden évben halál biztosan megjósolt néhány Nobel-díjast a jelölési procedúra alatt. Először arra gyanakodtak, hogy valakitől fülesek kap, de aztán a gyanú árnyéka is elhárult a rendkívül korrektnek ismert Nobel-bizottság felől, mert kiderült, hogy az illető csak annak nézett utána, hogy a svéd Akadémiai Könyvtárból a bizottság tagjai milyen könyveket, cikkeket olvastak a döntés előtti hónapokban. Ügyes grafikonokon ábrázolva az adatok pontosan mutatták a jelölési folyamatot, a jelölt előrehaladását, vagy esetleg az utolsó lépcső előtti kudarcát. A jóslás így nem volt nehéz. Az eset

után természetesen titkosítottak a könyvtári látogatásokat.

Arnold nem lehetett optimista, kelet-európai kutatók általában kívül maradnak a nyugati fontos lobbikból, és nem igen rúgtak itt labdába, a Karolinska azért hívta őket mégis, hogy a pártatlanság látszatát ápolja gondosan.

Nagyívű, életmű-bemutatónak sikeredett Arnold előadása. Fél évszázaddal ezelőtti nyugat-afrikai antropológiai kutatásaival kezdte, ismertette sajátos kultúrafelfogását, majd rátért arra, hogy az antropológia miért igényli ma már az összetett, paleontológiai, pszichológiai, informatikai szempontokat is magában foglaló megközelítést; csak röviden beszélt arról, hogy a minap milyen tanácsokat adott a *Homo floresiensis* kutatásokkal kapcsolatban. Kelet-európai angolsággal elmondott, de jó előadást tartott, és amikor a vége felé kurrens kedvenc témájára tért, a robotikára, amely ugye egy sajátos, eddig nem létező kulturális antropológiát követel, amely a robotoknak a kultúrába illeszkedésével foglalkozik majd, a hallgatóság egészen fellelkesedett és a végén hosszas tapsal honorálták a szép kompozíciót. Az előadás napjának estéjén a vendéglátó igazgatóhoz volt hivatalos vacsorára. Csak három vezető munkatárs és feleségeik voltak még jelen.

A vacsora után a kis társaság whiskyt szopogatva üldögélt és beszélgetett. Egy jó idő után az igazgató Arnold munkáira terelte a szót, és azt fejtegette, hogy azt kérték tőle, hogy egy összefoglaló jellegű előadást tartson.

- Nagyon tetszett is, amit kaptak, de általában a meghívottak elő szokta rukkolni valami féltett, egészen új eredménnyel is, amelyről itt a Svéd Akadémia tőszomszédságában érdemes tudni - hunyorított. - Noha Arnold előadása, mint már említettem, tökéletes volt, mégis megkérdezem, bár nem muszáj rá válaszolni, mi az igazság a beszélő kutya projekt körül?

Arnoldot villámcsapásszerűen érte az a ritkán érzett, bár az utóbbi években egyre gyakrabbnak tűnő felismerés, hogy fogalma sincsen, miről van szó. Az ilyen esetekre kidolgozott taktikáját alkalmazta:

rejtelmesen mosolygott, és megpróbálta rávenni a kérdezőt, hogy adjon információt anélkül, hogy észrevenné, mi az ő problémája.

- Mire kíváncsiak? - kérdezte.

- A média tele van a magyar beszélő kutyával, rövid tévé-interjúk is láttam vele - mondta az igazgató -, de állítólag eltűnt.

Arnold rájött, hogy már napok óta nem olvasott újságokat és a Netre sem ment fel. Szarvashiba. Igyekezett ügyesen kivágni magát a szorult helyzetből.

- Én csakis akkor szeretek eredményekről beszélni, ha azokat már publikáltuk - jegyezte meg. Eszébe jutottak a tervezett kimérák: „bár hisz lehetetlen, hogy azok bármelyike beszéljen. Ez biztosan kacsa lesz, de óvatosnak kell lennem.” Hirtelen a házigazdához fordult: - Azonnal mondok további részleteket, de megígértem a feleségemnek, hogy ebben az időpontban felhívom, csupán egy-két percre. - Ezzel kiment az erkélyre, és lázasan hívta Körmendyt. Szerencséje volt, felvette.

- Géza! Mit csináltok, és én miért nem tudok róla?! - suttogta a telefonba egy kéjsóvár apagyilkost idéző hangon. Géza röviden mindenről beszámolt. - Idióta vagy, Géza! Minek erőszakoskodni?! Állítsd le az egészset!

- Dehogyan állítom! Ez a kis hülye meg akar bennünket fosztani a század felfedezésétől éppen a Kiborg Szimpózium előtt... - hanzott a válasz. Arnold rájött, hogy immár nincsen nyeregben, és ez a gondolat egészen furcsa érzéseket hozott a számára. Az abszolút dominanciához volt szokva.

- Na jó, ezt még megbeszéljük. Van róla valami videó legalább?

- Csak az, amit Zsolték mutattak a televízióban.

Arnold a kibukkanó hiba láttán visszanyerte egyensúlyát.

- Hogyan lehet az, hogy a kísérlet elejétől kezdve nincsenek rendszeres videofelvételek?!

- Kertész mindent titokban csinált.

- Nyilván a szükségesnél gyakrabban hülyézted le, és meg akarta mutatni, hogy mégis sikerül. Géza, ezt nagyon eltoltad! - gyorsan befejezte az információszerzést, mert látta, hogy jön utána a vendéglátó. Eltette a mobilt. „Most mit mondjak ezeknek? A Nobel-díjamról van szó! Homályosítani, homályosítani!” Visszament a szobába.

- Tudják - folytatta az abbahagyott beszélgetést -, alig tudunk valamit a gének működéséről... - És hosszan ecsetelte, hogy miket nem tudunk. Ezzel mindenki egyetértett. - A gének néha csodákra képesek. Készítettünk kimérákat. Igen, az is igaz, hogy az egyik megszólalt, de még nem biztos, hogy nagy áttörés, rengeteg az elvégzetlen munka... Nem szeretnék olyan eredményekkel büszkélkedni, amelyek még bizonytalanok. Otthon a munkatársaim könnyebben engednek a hazai média csábításainak...

A vendéglátó felfogta, hogy ennél többet nem tud belőle kiszedni. Valami itt nagyon nem stimmel, gondolta magában, és más témára terelte a szót.

Késő éjjel, amikor Grünwald visszatért a szállodába, először az Internet-szobába ment, és hamarosan tisztába lett a médiahelyzettel. Hallotta Marcit beszélni és megnézte Géza tévényilatkozatát is. Ezután álmából riasztotta Gárdos Barnát meg Pákozdi Juditot. Hajnal felé nagyjából képben volt. Elkeserítő képben. „Ezek a hülyék ott, a saját emberei, képesek kiütni a kezéből a Nobelt, amit pedig már régen megérdemel”. Dühében aztán felriasztotta Sárkát is, hogy szerezze meg Zsolt telefonszámát. Aztán végre aludni tért. Nyugtalan álma volt.

„Csináltunk egy beszélő kutyát!” Ébredt fel másnap dél felé. „Fantasztikus gyerek ez a Zsolt! Megcsinálta. Megcsináltuk, én biztattam. Remek. Milyen kár, hogy a Karolinska előtt még nem tudtam semmit, de majd elküldök nekik egy részletes beszámolót, ha hazaérek! Többet kellene a fiatalokkal foglalkoznom, de semmire sincsen idő. Remélhetőleg Zsolt meg tudja védeni azt a kutyát, amíg hazaérek. Beszélő kutya! Nahát, sohasem gondoltam volna! Most már

igencsak nagyok a sanszaim arra a Nobelra", nézett körül elégedetten.

Még négy nap, mire haza tud érn, Kairóban antropológus-konferencia, ahol bejelentett előadása van, nem akarja lemondani, de előtte a Vatikánban lesz egy civil konferencia is az „Élhetőbb bolygóért”, amelynek szintén előadója, ott lesz a dalai láma. Valószínűleg a pápa is felszólal majd, ezt sem hagyhatja ki, nagy megtiszteltetés.

Amikor a vatikáni konferencia helyszínére ért a palotába, és belépett a gyönyörű régi bútorokkal berendezett, Raffaello-képekkel díszített kis konferenciaterembe a Kultúra Pápai Tanácsának székházában, éppen a dalai lámába és az őt körülvevő szerzetesek kis csoportjába ütközött. A láma kitért karokkal, öleléssel üdvözölte, ő azt sem tudta, hogyan kell megszólítani. Végül monseigneur-nak hívta és franciául beszélt vele. A láma kifejezte csodálatát, és gratulált a nagy felfedezéshez. Arnold megint úgy érezte, hogy valamiről nem értesítették.

- Melyik felfedezésemhez? - kérdezte szinte elbambulva. A beszélő kutya még nem foglalta el elméjében az őt megillető főhelyet. A láma barátságos, közvetlen ember lévén, hátba veregette, és azt mondta:

- A bevezető beszédemben főleg ezzel foglalkozok majd.

„Atyaúrsten, megint mibe keveredtem? Melyik antropológiai probléma érdekli a lámát ilyen nagyon?” - kérdezte magától Arnold. Rövidesen megtudta. A láma arról beszélt, hogy a bolygó lakói mind életre érdemes élők, és az embereknek kötelességük minden élő életét elősegíteni, bármilyen életmódot és élőformát is választott az illető élőlény.

- A bolygó egésze kizárólag akkor életképes, ha a különböző lények egymáshoz kapcsolódhatnak, mindegyik a maga életútjával segíti a másikat. Mi - folytatta -, abban hiszünk, hogy az állatoknak is van lelkük, de testi korlátaik miatt ez csak részben érzékelhető a mindennapi életben. A lélekvándorlás során bármelyikünk felbukkanhat egy tehén, vagy például - és itt Arnoldra mosolygott -

kutya alakjában... - Ekkor Arnold azonnal megvilágosodott: „Persze, én marha, már lassan forog az agyam...”

- Eddig nem volt tudományos bizonyíték a lélekvándorlásra, de a modern tudomány végre előállt a bizonyítékkal. - És most nem csak rámosolygott Arnoldra, hanem rá is mutatott: - Az én kedves, nagy tekintélyű barátom szolgáltatta a közvetlen bizonyítékot. Megszólalt a lélek egy kutyában!

„Na, már csak ez hiányzott”, gondolta Arnold. „Rágni fogják a fületem, hogy beszéljek, és eddig nem is láttam azt a derék kutyát, csak egy egyperces videót a Neten.”

A hallgatóságban élénk érdeklődést keltett a bejelentés, és számos kérdést kapott Arnold arról, hogy miket beszél az a kutya, és kérdezték-e már, hogy előzőleg hol járt. Mármost előző életében. Egy szintén meghívott buddhista neurobiológus azt fejtegette, hogy Arnoldék beavatkozása, bármi is legyen az, csak elfordított egy kis ablakot, amin az állatba költözött lélek már ki tud szólni, és ez lesz a század legnagyobb felfedezése. A láma közismert volt a neurobiológiához való vonzódásáról, még közös könyvet is írt vezető neurobiológusokkal, érthetőnek tűnt tehát a lelkesedés.

Végül engedve a sok unszolásnak, Arnold rövid, formás kis beszédet tartott, amiben persze semmiféle tény nem szerepelt, hiszen a tényeknek ő is híjával volt. De arról szépen szónokolt, hogy a planéta meg a bioszféra az a megvalósult életszeretet a maga sajátos folyamataival, amelybe nemcsak az anyagcsere, hanem a spiritualitás is beletartozik.

- És én - így Arnold - mindig meg voltam arról győződve, hogy a tudomány és a vallás kéz a kézben fogják boldogítani az emberiséget.

Nagyon megtapsolták.

Ratzinger pápa üdvözlő beszéde váratlanul elmaradt. Senki sem tudta, miért, de a további szónokok: civil mozgalmak vezetői, állatvédők, a klímaváltozás ellen küzdő csoportok, emberjogi harcosok képviselői boldogan kitöltötték az űrt. A szünetben egy

kispap kereste meg Arnoldot, félrevonta és átadta Gottlieb bíboros úr üdvözetét, aki a pápa legfontosabb teológiai tanácsadója, és aki egyben arra kéri, hogy ma este a konferencia záróvacsorája után rövid időre látogassa meg, személyesen fogadja majd. „Mi a csudát akarhat tőlem, nem vagyok teológus, és nem is foglalkoztam a kulturális antropológia vallási témáinak valamelyikével?!” - elmélkedett Arnold.

Amikor este felállt az asztaltól, máris mellette termett egy másik kispap és jelezte, hogy ő kíséri a bíboros úrhoz. Bolyongtak a nagy palotában, ahol a konferenciaterem is volt, egyre elhagyatottabbnak tűnő helyeken jártak már, amikor a kispap megállt az egyik ajtó előtt. Kettő rövidet és egy hosszút koppintott. Az ajtó önmagától kinyílt. Odabent egy öreg, magas, sovány, ősz pap fogadta Arnoldot. Gottlieb volt. Elnézését kérte, hogy ilyen késői órán zavarja, de a dolog, amiért hívatta, nem tűr halasztást. Leültek.

A bíboros hosszú ideig hallgatott, csak nézte Arnoldot. Amikor már kínosan kellemetlenné vált a hallgatás, megszólalt:

- Úgy tudom, Ön hívó, érdemes tagja az anyaszentegyháznak.
- Igen, atyám.
- Akkor Ön hisz az egyetlen élő Istenben, a teremtett halhatatlan lélekben, az üdvözülésben és a feltámadásban?
- Igen, atyám.
- Akkor hogyan tudja összeegyeztetni hitével azokat a zavaros és istentelen kísérleteket, amelyekről a konferencián szót ejtett, és amelyek miatt Öszentsége távol maradt?

Arnold elámult:

- Énmiattam maradt távol?
- A lélekvándorlás tudományos bizonyítékairól, egy beszélő kutyáról és egyéb badarságokról tanácskoztak. Hogyan képzeled, hogy ezekhez a sátáni ügyekhez a Szentatya jelenlétével bátorítást ad?

Arnold ekkor megfogadta magában, hogy otthon kitekeri Géza

nyakát. „Ilyen kínos helyzetekbe kerülni! Azt se tudom, mi a fenét csinál az a kutya... Lehet, hogy csak beszél, mint egy papagáj, bár Barna meg Judit az ellenkezőjét állítja. De kinek lehet itt hinni?! Ha most alulértékelem, és mégis fejlett az a kutya, csak rosszabb lesz. Miért kell Istent és a tudományt keverni?! Mindegy, valamit csak kell mondani. Bármilyen megnyugtatót. Talán az igazságot, bár az ritkán megnyugtató.”

- Atyám. Hetek óta távol vagyok hazámtól és én is csak a médián keresztül értesültem bizonyos kutatási eredményekről. Még azt sem tudom, hogy mennyire helytállóak. A papagájok is beszélnek, néha egészen értelmesen. Érthetetlen számomra, hogy egy beszélő kutya hogyan zaklathatja fel a teológia nagyérdemű művelőit. A bíboros keserű kacajt hallatott.

- Beszélő kutya! Kit érdekel az, hogy ki beszél itt? Maguk emberi sejteket építettek egy kutyaába! Az ember Istentől megszentelt sejteit! Ez szentségtörés, edomita sátáni munka!

- Atyám, a világon számtalan helyen folyik emberi sejtekkel tudományos munka, sok végzetes betegség lesz rövidesen gyógyítható a segítségükkel.

- Azok a kísérletek is átkozottak! Élő, eleven embereket ölnek meg, hogy úgynevezett kísérleteiket lefolytathassák!

- Atyám, sejtekről van csupán szó, esetleg zigótákról.

- Süket az Isten igazságára!? Minden emberi sejt szentség. Az egész szentsége magában foglalja a részek szentségét is. Az emberi élet szent és sérthetetlen, és ez minden apró részére, sejteire is vonatkozik. Már régen be kellett volna tiltani minden ilyen kísérletet, a Sátán ravasz csapdái ezek!

Arnold széttárta kezét:

- Ez nem változtat az én hitemen.

- Megátalkodott! Eretnek. Távozzék! És gondolkodjon el a saját felelősségén. - Tapsolt, újra megjelent a kispap, és szótlanul a palota kijáratához vezette Arnoldot.

Arnold háborgott magában. „Még a végén kiátkoznak. Géza, Géza, ezt megemlegeted!” Aztán eszébe jutott, hogy a hírek szerint nem Géza, hanem Zsolt csinálta a kutyát Barnával. „Mindegy, az legalább egy értelmes, készséges fiú. Milyen lehet a kutya? Ha ennyi zúrt csinál, biztos az is nagyon okos... Holnap Kairó. Az antropológusok csak nem rónak meg” - gondolta fáradtan, amikor éjfél után végre lefekhetett.

Az előadása az első napon volt. Mást mondott el, mint azt tervezte. Arról beszélt, hogy a kulturális antropológiának ki kell dolgozni módszereit az embertől eltérő lények vizsgálatára is.

- A robotok itt kopognak az ajtón, és ha tudatuk lesz - fejtegette -, előre tudnunk szükséges, hogy hogyan bánjuk velük. A bánásmód csak a science-fiction művekben olyan egyszerű. Nemcsak arról van szó, hogy ne okozzanak nekünk károkat, és engedelmeskedjenek, hanem arról is, hogy saját problémáik lesznek. Ha egy lény, legyen az természetes vagy mesterséges, felismeri, hogy van, hogy létezik, az beláthatatlan idegrendszeri és pszichológiai következményekhez vezethet. Foglalkoznunk kell ezekkel a kérdésekkel! Modelleznünk kell a várható eshetőségeket. Aztán itt van az értelmes kimérák lehetősége - a beszélő kutyára gondolt, hogy is hívják? Marci -, ez újabb terület. Szabad-e embersejtekkel kimérákat létrehozni - a kérdés felvetése engedmény a bíboros atyának -, vagy ez már a tudomány határa, és meg kell állni? Ha mégis létrejönnek, milyen lesz az énvalóságuk? Olyan, mint a mienk, vagy egészen más? Nagy meglepetések előtt áll az emberiség. A tudománynak kötelessége előrehozni ezeket a kérdéseket, és a válaszok elképzelhető lehetőségeit ki kell dolgozni, hogy valamennyire belátható legyen az emberi tudomány útja.

Amikor a nagy ovációval fogadott előadás után távozott és újra végiggondolta, miket mondott, kicsit megdöbbsent. Lehet, hogy nagyon szabados volt. „De persze nem gondolom, hogy a tudományt meg kéne vagy meg lehetne állítani”, morfondírozott.

A repülője este indult. Az indulás előtti délután ellátogatott a

kairói bazárba. Szerette az ott nyüzsgő tömeget, az árusok szüntelen ordibálását, az áramló tömeg testi közelségét. Ilyenkor egészen másik világban érezte magát, sodródott az emberek között, csak néha állt meg némelyik bolt előtt, kicsit alkudni. Imádott alkudni, de ritkán vásárolt. Szóval nagyszerűen érezte magát, amikor feltűnt neki, hogy egy magas, fekete burnuszos alak követi. Biztos akart benne lenni, ezért belépett az egyik kicsi szőnyegboltba, és fél óráig alkudott egy csöppnyi selyemperzsára, amire rácsodálkozott. Betty, a felesége biztosan örülne neki. Teáztak, vitatkoztak, beszélgettek végül is az eredeti ár töredékéért megkapta. „Hasznos ám az arab tudás!” Amikor kilépett a kis boltból, látta, hogy jól sejtette, a burnuszos alak egy oszlopnak dőlve várta.

Azt gondolta, nem törődik vele, de amikor elment mellette, az megszólította perzsául, és arra kérte, hogy jöjjön vele egy kis kávézóba, mert üzenetet hozott számára. Arnold gyanakodva kérdezte, hogy kicsoda, azt gondolta, hogy ez egy trükk, talán azt se tudja, ki vagyok. De tévedett, az idegen mormogott egy nevet és hozzátette, professzor Arnold Grünwald az üzenet címzettje.

Beültek a legközelebbi kávézóba, Arnold imádta az arab módra főzött kávé, és várta az üzenetet.

Azonban először hosszas, barátságos beszélgetés kezdődött Kairó szépségeiről, a bazár élénkségéről, majd az idegen lassan és udvariasan az antropológiai konferenciára tért. Arnoldnak feltűnt, hogy milyen jártas a témában, de továbbra sem fedte fel az arcát. „Lehet, hogy kolléga a kairói egyetemről” - gondolta Arnold, „de akkor miért titkolózik, és legfőképpen mi a manót akar”. Udvariasan figyelmeztette, hogy gyorsan szalad az idő, és neki rövidesen indul a gépe, amikor az idegen végre küldetésének céljára tért. Megemlítette két perzsa ajatollah nevét, majd megint fejtegetni kezdte, hogy Grünwald milyen mérhetetlen tiszteletnek örvend mint tudós a mohamedán világban, de amikor Grünwald megint az órájára pillantott, az idegen fojtott dühvel a hangjában azt mondta:

- Ön elátkozott műveleteket végez! - majd Grünwald csodálkozó

szemöldökfelvonására egészen közel hajolt hozzá, és azt suttogta: - Sátáni kutyát kevertél az emberbe. Ez nem Istentől való, ez gyűlöletes! Kutyát keverni emberrel! Ördögi tett.

Grünwald hűvösen próbálta magyarázni a kimérák tudományos jelentőségét, de az idegent ez nem érdekelte.

- Indonéziában a Nahdatul Ulama elítélte a botrányos kísérletet és a Hanafi Ulma is fatwát bocsájtott ki a kísérletek betiltására. A konzervatívabb szent emberek halálbüntetésről szóló fatwát akarnak rád - sziszegte.

„Atyaúristen, ezek meg akarnak ölni! Na, milyen érdekes lenne egy halálos fatwával sújtott Nobel-díjas tudós" - gondolta - „az írók egészen jól el vannak vele. Persze akkor nem jöhetnek többet mohamedán országokba. Na, most mit mondjak ennek a baromnak?"

Felállt. Elbúcsúzott és azt mondta, hogy nagyon gondolatébresztő beszélgetést folytattak. Külön köszöni, hogy arra érdemesítették, hogy véleményüket vele közöljék. Nagyon, nagyon el fog gondolkodni ezeken a szent dolgokon. Elváltak.

* * *

Amikor Arnold megérkezett, késő éjjelre járt az idő, csak másnap kezdett intézkedni. Felhívta a belügyminisztert. Röviden vázolván a Zsolttal történeteket, kérte a körözés azonnali megszüntetését. Ezt sikerült elérni. Aztán bement a tanszékre. Magához kérette Körmendyt, Gárdost és Pákozdit. Kétórás eligazítás következett, mindenki megkapta, ami neki jár, különösen Géza, hogy lehet valaki ennyire erőszakos és meggondolatlan. Neki a szimpóziumon bőségesen elegendő lesz bemutatni a beszélő Marcit, hála Istennek, hogy még megvan, valahol. Semmivel sem lennének jobbak az esélyei a társaság elnökségére, ha felnyeszettelnék azt a szerencsétlen Zsoltot, illetve, megpillantva a rémült tekinteteket, Marcit. Barna is megkapta a magáét, hogyan lehet az ő, illetve Körmendy tudta nélkül külön

kísérletekbe fogni. Egyszer már volt ilyen ügy Krisztiánnal, ami miatt Gézával a nagy összeveszés történt, úgy látszik, itt senki se tanul semmiből. Nem igaz, hogy a tanszéken nem lehet valakinek saját elképzelése, de ki kell mellette állni, mint ahogy az a szerencsétlen, bár zseniális fiú tette. Pákozdi Judit a legártatlanabb, bár az egészet az ő humora indította el, egy pszichológus asszonynak kellene, annyi befolyása legyen idióta kollégájára, Gézára, hogy visszatartsa ilyen meggondolatlan lépésektől. Hírbe hozták az egész tanszéket. Neki a Karolinskán kell megtudnia, hogy munkatársai a tanszékre uszították a rendőrséget, ki akarják végezni a legértékesebb kísérleti alanyokat, hogy csak a legnagyobb disznóságokat sorolja fel. Neki persze nem szólt senki:

- Nem tudják a telefonszámokat, hölgy és urak? - kérdezte vészjóslóan, miközben Géza igyekezett minél kisebbre összehúzódnai a széke szélén.

De ezzel még nem volt vége a megpróbáltatásaiknak. Ott a jelenlétükben felhívatta a rektort. Röviden vázolta a történeteket, és két dolgot kért, de azonnal. Vónják vissza Körmeny ideiglenes tanszékvezetői megbízatását, és tegyék a helyére Gárdos Barnát. A másik pedig, hogy kér a rektortól egy új adjunktusi állást, amit meg is kapott, közölte, hogy egy órán belül átküldi Kertész Zsolt kinevezését.

- Még várjanak! - förmedt rá Barnára, aki azt hitte, végre elmehetnek.

Telefonált Sárikának, hogy szóljon a könyvtárosnőnek, és mindketten jöjjenek ide. Amikor megérkeztek, felállt, kezét csókolt Adélnak. Az egész tanszék és jómagam nevében bocsánatot kért a Zsolttal történt méltánytalan események miatt.

- A maga barátja zseniális tudós, kineveztem adjunktusnak, és szép jövő vár rá. Köszönöm, hogy segítette! - és még egyszer kezét csókolt. Adél sírva fakadt, majd Sárika támogatásával távozott. Ekkor a prof rámordult a társaságra: - Maguk is elmehetnek, ha már kiszégyellték magukat.

Ebéd után bement a könyvtárba, és Adélkával beszélgetett: miért nem keresték vele a kontaktust, hol található most Zsolt, szeretné látni és beszélni vele. Kéri, amint előkerül, hívja őt fel. Megadta a mobilszámát, és szeretné otthonában látni mindhárójukat, mielőbb.

Adél mindent hűségesen továbbított Janónak, aki továbbította a jó hírt Zsoltnak. Zsolt persze gyanakodott: nem lehet-e, hogy ezek behálózták a profot is, és csak őt akarják előcsalogatni, hogy aztán a rendőrség lecsaphasson rájuk?

Janó nem kételkedett.

- Tudod, Adél elmesélte, hogy mi történt a tanszéken. Az öreg úgy lebaszott mindenkit, hogy még! Nem hiszem, hogy színjátékot játszana. De egyszerű a dolog, maradj még ma este, az ilyen lefújásokhoz idő kell, holnap reggel felhívom a rendőrséget, és bejelentést teszek, hogy láttalak valahol, ha ugranak, akkor átverés, ha közlik, hogy már nem vagy érdekes, akkor meg minden rendben.

Ez az ötlet Zsoltnak is tetszett, de még nem hívta Adélkát, konspirációs okokból. Csak üzent neki Janóval, hogy holnap délután találkoznak. Marci egészen boldognak látszott, hogy hazamehetnek nemsokára, bár a sült kolbászos, mustáros reggelik Janó személyét igen becsessé tették számára.

Másnap reggel a teszt eredményesnek bizonyult. A rendőrség központi számán unott férfihang azt közölte Janóval, hogy az illető urat a kutyával már nem körözik.

- Hurrá! Hurrá!

Janó, Marci és Zsolt indián örömtáncot járt, gyakori üvöltéssel cifrázva. Ez megisméltődött, amikor visszatértek Adélkához, de akkor már négyesben járták. Ott kiderültek a részletek is, az adjunktus úr kidomborított mellkassal járt körbe-körbe a szobában majd egy fél óráig. Végül Adélka némileg kijózanodott:

- Grünwald professzor úr arra kéri az adjunktus urat, mellesleg engem és Marcit is, hogy kora délután tegye tiszteletét rózsadombi villájában - közölte nevetve.

- Meeegyüünk, meeeegyüünk! - jött a válasz. Rendesen felöltöztek, mindent megköszöntek Janónak.

- Ecsetelni fogom a profnak, hogy mennyit segítettél. Most az én státuszomon van üresedés, megkérem, adja neked - magyarázta Zsolt, és indultak. Végre nyugodtan mehettek az utcán. Bár kivételesen taxit hívtak. Marci is megszólalt:

- Hol van mocsok Géza?

- Nem tudom, de most már nem kell tőle félni.

- Nem dolgoz fel?

- Nem, a fő-főprofesszor úr leállította.

- Fő-fő mi?

- Az az ember, aki mindenkinek dirigál!

- Marcinak is?

- Marcinak én vagyok a fő-fő.

- Tudom. Szeretem Zsoltot.

- Igen, de fő-fő nekem dirigál.

- Zsolt ül és fekszik?

- Igen, ülök és fekszem, és még a kezét is megnyalom! - Zsolt szinte kiborult a boldogságtól.

Megérkeztek, becsöngettek. Grünwald felesége jött kaput nyitni. Megilletődve álltak.

- Milyen gyönyörű kutya vagy, Marci! - kiáltotta Betty asszony.

- Te ki vagy? - kérdezte Marci.

Az asszony elsápadt.

- Ez a kutya beszél - suttogta, és csak nézett.

Zsolt arra emlékezett, hogy a prof feleségét Erzsébetnek hívják, ezért így mutatta be Marcinak:

- Ez Erzsébet!

- A fő-fő neked is dirigál? - kérdezte az asszonyt Marci, aki persze nem értette, miről van szó, de végre magához tért:

- Ezt Arnoldnak hallania kell... Kérem, jöjjenek, már várja önöket!

- Az egész társaságot a kert egy kies sarkában felállított asztalhoz vezette, ahol Arnold ült. Arnold mindenkit üdvözölt, Zsolttól is elnézést kért a törtétekért, de láthatóan Marci érdekelte igazán.

- No, te kutya! Halljam azt a beszédet!

- Marci nem kutya!

- Ha nem vagy kutya, akkor mi vagy?

- Marci kisérem. A Zsolt kisérem. Nagyon szeretem Zsoltot meg nagyon szeretem Adélkát. Meg nagyon szeretem Janót - Marci a finom mustáros sült kolbászos reggelikre gondolt.

- Az a Janó kicsoda? - a prof ezt a kérdést inkább Zsoltnak szánta, de Marci válaszolt:

- Janó 'arát. Janó el'újtatni Marcit meg Zsoltot, mocsok Géza nem talál - aztán kis gondolkodás után még hozzátette: - Mocsok Géza fel akarja dolgozni Marci. Marci nem akarja.

Grünwald kizárólag Marcira koncentrált és csak a foga között mormogta:

- Elképesztő, ez az évszázad felfedezése lesz! - majd feltette a következő kérdést: - Marci, figyelj! Mi az a feldolgozás?

- Az 'onyolult - válaszolta, de úgy érezte, még több kell. - Azt hiszem, megölni.

- Mi az megölni?

- Megölni az, hogy vége. Nem mozog, meg lehet enni. Marci fogott nyulat és feldolgozta, megölte. Aztán szabad volt megenni. Marci nem akarja, hogy mocsok Géza megegye.

- A betyárját, Marci! Nem is fog, ne félj! - Zsolthoz fordult: - Mi az, amit ebből tanított neki? A halál egy bonyolult absztrakció.

- Igyekeztem nem beszélni a halálról, mert nem akartam szegény

fejét túl bonyolult dolgokkal terhelni... De hát az „események” közben velünk volt, és mindig mindent hallott. Most én is el vagyok képedve, bár sokszor spekulált ki dolgokat abból, amit hallott, mindig nagyon figyel. De itt van a napló - nyújtott át egy CD-t Grünwaldnak -, elég részletes.

- Minden várakozásomat felülmúlja! - Már látta magát a Nobel előadás után, amint a svéd király átadja azt az aranyérmét, felemelő érzés lesz. Közben a felesége jött az asztalhoz, kávéval, üdítővel. - Bettykém, itt a világ első számú csodája! Marci, a „kisember”, ahogy ő mondja... Betty, Marcihoz fordult:

- Kisember, neked mit hozhatok?

Marci készségesen rendelt:

- Sült kol'ászt és sok mustárt. Marci szeret mustárt is.

- Félek, Marci, hogy sült kolbász nálunk nincsen, de ha sütök neked virslit, az jó lesz?

- Virsli jó lesz, meg sok mustár.

- Ne aggódj, mustár az van! - ezzel mosolyogva elvonult virslit sütni.

Grünwald hahotázott:

- Úgy látom, foglalkoztatja a környezetét... - Adél és Zsolt egyszerre sóhajtottak:

- Nincs egyetlen üres percünk sem.

- Meg kell ezt rendesen szervezni. Mennyire fáradékony?

- Mentálisan vagy fizikailag? - kérdezte Zsolt.

- Mentálisan.

- Janó szerint nagyon bírja. A kutyák tíz-tizenöt percig tudnak koncentrálni valamilyen feladatra. Marci akár teljes óráig is, aztán szundít kettőt, és megint hajlandó beszélni.

- Azért jó lenne tudni, mi van abban az okos fejében. Senkinek se jutott eszébe, hogy egy nagyfelbontású CT-t meg NMR-t csináljanak?

- Annyira lekötött az, hogy beszél, kérdez és következtet, hogy - megmondom őszintén - kevésbé érdekelt, hogy milyen változások történtek az agyában. Sajnos, Gézát meg csak ez érdekelte...

- Géza idióta. De azért ezt tisztességesen meg kell szervezni. Az a cinkotai ház alkalmas arra, hogy maguk ott lakjanak, és mindenki, akit Marci érdekel, a pszichológusok elsősorban, odajárjanak valamilyen ésszerű menetrend szerint?

Zsolt Adélra pillantott, az bólintott.

- Megpróbálhatnánk, de talán őrző-védő emberek is kellenének, mert, amióta ez a cirkusz van, Adélhoz rengeteg vételi ajánlat futott be, már százmilliós összegek is röpködnek.

Grünwald összehúzta a szemöldökét:

- Hát persze, özönleni fognak az újságírók meg a tévések, eltitkolni meg szinte lehetetlen. Zsolt, maga itt történelmet csinált!

- Csak fantáziáltam, professzor úr! - mondta Zsolt mosolyogva.

- Igen, de milyen eredménnyel! És emlékezzen, hogy én csak a többieket kértem arra, hogy ne írják le a beszélő kutya szavakat, magát szabadon engedtem!

- Igen, ez így volt, professzor úr - felelte Zsolt meleg, hálás hangon.

- Mindig így kéne lennie. A tudományt a szabadság viszi előre, nem az iparszerű termelés. Arra is szükség van, de csak az eredmények megszilárdításához.

Közben egy tálcán megérkezett a párálló sült virsli, és egy csinos üveg francia mustár. Erzsébet asszony a virslit tálcástól Marci elé helyezte, és Arnold kezébe nyomta a mustáros üveget.

- Melléje kéred vagy rá? - fordult Marcihoz Arnold.

- Rá! Sokat! - és a mancsával a professzor felé tolta kissé az ezüst tálcát.

Grünwald valósággal felnyerített.

- Képtelenség, amit hallok! De, úgy látszik, igaz... Ez tényleg nem kutya!

- Inkább olyan gyerekszerű. Sokszor vét nyelvtani hibákat, de az értelme sokkal fejlettebb - tette hozzá Zsolt.

- Édes fiam, rengeteg munka akad még vele... Pontosan fel kell derítenünk, hogy mire képes! Ki fogjuk dolgozni az első kutyagrammatikát! Maga ebből fogja írni a nagydoktoriját. Idióta Géza, agymetszetek?! Metszetekkel akar prezentálni egy élő, beszélő csodát! - Marci közben úgy gondolta, hogy a fő-főnél jó lesz pontokat szerezni, ezért, miután pillanatok alatt felfalta a sült virsliket, Grünwald lábához ült, könnyedén nekitámaszkodott és a térdére helyezte a fejét - És még milyen kedves és barátságos is.

„Ez a Marci azért egy nagy kurva”, gondolta Zsolt.

- Arra kérem magukat, hogy még ma menjenek ki Cinkotára! Nézzék meg, mi kell ahhoz, hogy ott komfortosan éljenek, esetleg lehet valamit építeni is oda gyorsan. Én meg utánanézek, hogy legyen mindenre pénz. Mindenképpen kell egy nagy szponzor, és persze egy csapat gorilla is, hogy védve legyenek. Betty most kiviszi magukat. - Zsolt tiltakozni próbált, de Grünwald határozott volt: - Nem akarom, hogy sokat sétáljanak egyedül. Jó lenne, ha holnap délelőtt bejönnének a tanszékre! Addigra talán én is többet tudok, és mindent megbeszélünk, adjunktus úr... - mosolygott.

Zsolt zavartan válaszolt:

- Milyen udvariatlan vagyok, még nem is köszöntem meg!

- Ugyan, nem azért mondtam, ez a legkisebb kárpótlás azért, amit elszenvedett.

Erzsébet asszony kivitte őket Cinkotára. Elbúcsúzott tőlük és Marcitól is, akit biztosított, hogy legközelebb is lesz sült virsli és sok mustár. A hazafelé vezető úton azon gondolkodott, hogy sürgősen fel kell hívja a varrónőjét, mert a Nobel-díj átadásra nem mehet avítt, tavalyi rongyokban. És Arnoldot is el kell küldenie a szabójához, hogy új frakkot csináltasson, abból a különleges frakkszövetből,

amelyet Párizsban látott, abban az elegáns, ámbár vagy kétszáz éves és szűk belvárosi üzletben.

* * *

A Karolinska Intézet korábban megválasztotta azt a Nobel-bizottságot, amely az idei Élettani és Orvosi díj ügyében hivatalos dönteni. Arnold stockholmi vendéglátója volt a bizottság elnöke. A bizottság éppen soros ülését tartotta, és az elnök beszélt:

- Azt hiszem, megint leegyszerűsödött a dolgunk. A három jelölt közül, az egyik, a kelet-európai Grünwald körül olyan médiacirkusz alakult ki, amely véleményem szerint méltatlan a díjhoz, én a támogatásomat visszavonom.

A bizottság tagjai bólogattak és az egyik a következőket jegyezte meg:

- Ez a „beszélő kutya” dolog nyilvánvalóan kacsa, egyetlen perces tévéfelvételt láttunk egy médiakampányból. Bár a bukaresti újságok Nobel-díjat követeltek Grünwald számára, aki egyébként a szakterületének jeles kutatója, jó előadást tartott a nyáron az intézetben is, de én is azt hiszem, hogy példát kell mutatnunk az Unió új jövevényeinek a kulturált viselkedésre. Európába történt befogadásuk nem azt jelenti, hogy leszállítjuk a saját kultúránk követelményeit. A tudományos eredményeknek először tudományos fórumokon szokás megjeleníteniük. Támogatom az elnök úr javaslatát.

Marci, Marcikám!

Cinkotán aludtak, és Adél korán bement a tanszékre, de Zsolt és Marci úgy döntött, hogy csak délben indulnak be, megérdemelnek egy kis lustálkodást.

Cinkota ugyan a fővároshoz tartozik, de azért sokat megőrzött vidékies jellegéből. Az ottani rendőrőrs vezetője például mit sem tudott arról, hogy a belügyminiszter megszüntette Zsolt körözését, ezért amikor valaki jelentette, hogy itt mászkál az a bizonyos fiatalember a lopott, nagyon értékes kutyával, azonnal kommandósokat kért. Utólag is nehéz volt kideríteni, hogy miért kapott olyan könnyen. Mindenesetre, éppen amikor Zsolték indulni készültek, hat feketébe öltözött, állig felfegyverzett ember tódult be a telep nyitott kapuján, és minden különösebb magyarázat nélkül megrohanták Zsoltot, a földre teperték, megbilincseltek, hiába kiáltozott. A velük jött sintér pedig szakszerűen kapta el a szintén kiáltozó Marcit, és dugta be kis furgonjába.

Zsolt tombolni próbált, de a gyomorszájára mért ütés meggondolásra készítette. Valahova vitték egy sötét autóban, majd olyan gyorsan került a kis egyszemélyes cellába, hogy még azt se tudta kitalálni, a város melyik részén lehetnek.

„Mi történhetett? Grünwald is átverte? Tegnap jól elbeszélgettek, és ma pedig rájuk küldte a rendőröket? Nem, ez nem lehet igaz, de ha igaz, akkor Marcinak vége... És akkor vége a tudománynak is, ilyen szörnyek között nem fog megmaradni, különösen miután szétrúgja Gézát, és minimum leköpködi azt a vénembert. De most talán itt kéne valamit csinálni." Üvölni kezdett, hogy engedjék ki. A tíz percen belül ráért újabb gyomorszájas végleg hallgatásra készítette.

- Majd jön a parancsnok úr, és akkor azzal beszélhet, de az csak holnap reggel... Addig maradjon nyugton!

- Hol a kutyám? - A már kifele induló rendőr egy pillanatra megállt, úgy látszik, kutyás ember lehetett, és azt mondta:

- Az ilyen esetekben a kőbányai sintértelepre viszik a kutyákat, ott egy hétig tartják. Ha tényleg olyan ártatlan, mint azt folyamatosan ordítja, akkor kiengedik, még élve találja holnap. Nyugodjon meg, és viselkedjen értelmes ember módjára!

Egész éjjel föl-le járkált, és Marciért aggódott. Szegény kisember, nem tudja, hova került, biztosan nagyon meg van ijedve.

Az események néha „fokozódnak”. Adél és Grünwald már délután aggódni kezdtek, hogy vajon Zsolt miért nem jött. Senkinek nem akadt jó ötlete. Biztosan nem szökhettek meg, mert miért, és arról Adélka vagy Janó feltehetően tudna valamit, de nem tudtak. Estéig Grünwald fel s alá sétált a szobájában, és Gézát szidta. Este hirtelen világosság gyúlt az agyában és felhívta megint a belügyminisztert, aki éppen színházban szórakozott. Éjfél lett, mire beszélni tudott vele. Utánanéző, hogy nem kasztlították-e be véletlenül Zsoltot és Marcit, mert ugye ő leállította a körözést, de a nagy rendszerben az apróbb fogaskereknek néha visszafelé forognak. Várjon Arnold reggelig, amikor már nem az ügyeletesek vannak bent, mindent kiderít. Persze sok az a fogaskerék, és mire az utasítás elért Zsolt cellájáig, dél is eltelt már. Elnézést kértek, és kiengedték. Visszakapta a telefonjait.

- Adél, kiengedtek.

- A professzor úr közbenjárására.

- Biztosan nem ő csukatott le? Hol van Marci?

- Jézusom, hol van Marci?

- Valami sintértelepen... Azonnal szólj a profnak!

Néhány perc múlva telefon Adélkától:

- Ott vagy még, Zsolt?

- Igen, mert mindenféle papírokat kell aláírnom, és még a ruháimat se találják.

- Maradj ott, a prof megy érted!

Zsolt végül a kapitányság előtt járkált idegesen, amikor vagy fél óra múlva a prof Mercédesze fékezett mellette, az öreg csak kiszólt:

- Ugorj be, fiam! Kőbányán van! - odament elmesélte, mi mindent intézett tegnap és ma.

- Én meg azt hittem, maga csinálta az egészet... Bocsánatot kérek!

- Érthető, én is gyakran szoktam másokat hülyének nézni. Es már kétszer is előfordult az életemben, hogy tévedtem. Felejsük el!

Megérkeztek a sintértelepre. Bementek, Grünwald bemutatkozott, egy vékony, fehér köpenyes férfi mérhetetlen alázattal fogadta:

- Már vártuk, professzor úr. Telefonáltak. Sajnos, kis baj van, de szólok, hogy hozzák a kutyát. - Zsolt fellélegzett, szóval él.

- Miféle baj van? - kérdezte felcsattanva Grünwald.

- Kérem, itt rengeteg kutya megfordul, a legtöbbért nem is jön a gazdája, és mi egy hétig etetjük őket ezekkel a drága kutyatápokkal.

- A lényegre térjen, kérem! Mi történt?

- Az egyik állatkórház gyakornokai ide szoktak járni, hogy a kasztrálási műtéteket gyakorolják azokon az ebeken, amelyeket utána amúgy is elaltatunk... Nem fáj, és ha élve maradó kutyához kezdenek, meg van már a gyakorlat, kérem.

- Kiherélték Marcit? - üvöltött Grünwald.

- Kérem, az egyik doktor úrnak nem jutott már kimenőjóság, és a helyettesem, én itt se voltam, azt a tarka kutyát adta neki oda, de aztán én megjöttem, és nem hagytam, hogy végleg elaludjon. Sajnos...

- Maga barom! Mi a sajnós? Ez a kutya a világ csodája, ez egy beszélő kutya!

- Igen, kérem... Egész nap annyit dumált itt, hogy már tele volt a fejünk vele, és miután amúgy is el volt altatva, a doktor úr szívességéből elvágta a hangszálait is, de ezért se kell fizetniük...

Éppen a végére ért a beszédének, amikor bevezették Marcit. Kötés a hasán, a nyakában műanyag gallér, hogy ne tudja nyalogatni a sebeit. És ahogyan szomorúan Zsoltra nézett, lehetett látni, hogy véres nyál csurog a szájából. Zsolt zokogva ölelgette.

Az antropológia professzora pedig a sintérekhez fordult, és elegánsan, jól artikulálva azt mondta:

- A jó kurva anyátokat!